

PORVOO BORGÅ

Porvoon Hyvinvointi- kertomus

2025

Sisällys

Johdanto	3	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Porvoon kaupungissa	48
Tiivistelmä valtuustokaudesta 2021–2025	4	Terveyden edistämisen aktiivisuus	51
Keskeiset taustatiedot	5	Hyvinvointia ja terveyttä edistävä kannustin (hyte-kerroin)	53
Väestö- ja perherakenne sekä taloudellinen tilanne	6	Terve Kunta-verkosto	53
Työllisyys, elinkeino ja elinvoima	7	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen samansuuntainen	
Elinympäristö	8	suunnitelmallinen kehittämistyö	54
Tilannekuva	14	Jatkotoimet	56
Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus	14	Hyte-rahasto vuosiraportointi 2024	58
Osallisuus	19	Hyvinvointisuunnitelman 2024–2025 edistymisen väliarviointi	59
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	20	Lähteet	67
Keskeiset hyvinvointiin vaikuttavat osa-alueet	21		
Tilannekuva ikäryhmittäin	24		
LAPSET, NUORET JA LAPSIPERHEET	25		
Varhaiskasvatus ja koulut	27		
Nuorisotyö	28		
Hyvinvointi ja terveys	30		
Osallisuus	33		
Turvallisuus	35		
NUORET AIKUISET JA TYÖIKÄISET	36		
Hyvinvointi ja terveys	39		
Turvallisuus	41		
IKÄÄNTYNEET	43		
Hyvinvointi ja terveys	46		
Turvallisuus	47		

Johdanto

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisellä tuetaan ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen pitämällä huolta olosuhteista, jotka tukevat hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen, joten näitä toimia tehdään Porvoon kaupungin kaikilla toimialoilla.

Porvoossa tehdään paljon töitä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Osa toiminnasta toteutuu jatkuvana työnä ja kehittämistä tehdään laajasti erilaisissa hankkeissa. Toimintaa tehdään myös yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden (mm. viranomaiset, järjestöt sekä seurat ja yhdistykset) kanssa. Oman hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jokaisen kuntalaisen omalla vastuulla.

Hyvinvointikertomus on lakisääteinen asiakirja (Laki Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021 §6), jonka avulla kuvataan porvoolaisten hyvinvoinnin tilaa. Kyseessä on kaupungin eri toimialojen yhdessä laatima tietopaketti kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Sen avulla saadaan koottua oleellinen hyvinvointitieto osaksi kaupungin vuoropuhelua, suunnittelua, päätöksentekoa ja toimeenpanoa. Tästä hyvinvointikertomuksesta johdetaan seuraava valtuustokauden Hyvinvointisuunnitelma, johon integroidaan vahvasti mukaan arjen turvallisuus.

Hyvinvointikertomustyötä (hyvinvointikertomus, hyvinvointisuunnitelma, vuosittaiset hyvinvointiraportit) johtaa kaupungin hyte-johtoryhmä, ja käytännön työhön osallistuvat kaikki toimialat. Kaupungin vakiintuneet palvelut ja yhteistyö kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on kuvattu kattavasti toimialoittain vastikään hyväksytyssä vuosien 2024–2025 Hyvinvointisuunnitelmassa, joten niitä ei käydä läpi tässä asiakirjassa.

Tässä hyvinvointikertomuksessa huomioidaan tarkasteluhetkellä (syksy ja talvi 2024) saatavilla olevan julkisten tietopankkien kokoaman tiedon lisäksi etupainotteisesti Sosiaali- ja terveysministeriön kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietoasetuksen indikaattorit. Asetuksen mahdollisen antamisen ajankohta on toistaiseksi avoin ja vähimmäistieto voi vielä muuttua. Tilastotiedon tueksi on huomioitu loppuvuonna 2024 toteutetun hyvinvointi- ja turvallisuuskyselyn tulokset sekä eri keinoin kaupungin henkilöstöltä ja verkostotoimijoilta kerättyä kokemustietoa. Lisäksi muutamilta keskeisiltä tahoilta on pyydetty tilannekuvaa (Poliisi, A-asunnot, ruokajakelu).

Tilannekuvan lisäksi tässä asiakirjassa raportoidaan myös Hyvinvointisuunnitelman 2024–2025 eteneminen sekä Hyte-rahaston käyttö vuonna 2024.

Hyvinvointialueen ja HUS:in kanssa jaettu yhteinen tilannekuva porvoolaisten hyvinvoinnista ja terveydestä vaatii vielä synkronointia. Kukin hyödyntää pitkälti samaa

indikaattoritietoa tahoillaan. Erityisesti kiinnostavat em. toimijoiden havainnot ja tunnistetut hyvinvointi- ja terveysvajeet eri ikäisten porvoolaisten osalta, jotta voimme vaikuttaa niihin ennalta ja arvioida ovatko kaupungin nykyiset toimet riittäviä.

Porvoon kaupunki on koonnut sekä hyvinvointisuunnitelman indikaattorit, että osan hyvinvointikertomuksen vähimmäistiedosta julkiseen PowerBi:hin. Sitä kehitetään ja täydennetään säännöllisesti. PowerBi löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteessa: [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - Porvoon](#)

Vertailemme myös Porvoon hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa Suomen kuntien keskiarvoon sekä verrokkikaupunkien tuloksiin. Verrokkikaupungit ovat Hämeenlinna, Järvenpää, Kuopio, Lahti, Lappeenranta ja Vaasa. Tieto löytyy tarkemmalla tasolla PowerBi:ssa laajan indikaattoritiedon osalta.

Tiivistelmä valtuustokaudesta 2021–2025

Valtuustokauden ensimmäinen Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2022–2025 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa helmikuussa 2022. Asiakirjassa keskityttiin kolmeen keskeiseen teemaan: *asukkaiden osallisuus ja asiakaslähtöinen toiminta, ennaltaehkäisevät ja oikea-aikaiset palvelut sekä hyvinvointia tukeva ympäristö*.

Vuoden 2022 raportoinnissa todettiin, että valtakunnallisessa vertailussa porvoolaiset voivat hyvin, mutta liikunnalliseen elämäntapaan ja ylipainon vähenemiseen tulisi kiinnittää huomiota kaiken ikäisten osalta. Valtuustokauden aikana on myös todettu, että osalle asukkaista kasautuu erilaisia ongelmia, jotka heikentävät hyvinvointia. Polarisatio ja eriytymiskehitys näkyivät erityisesti kouluissa, ja toimenpiteitä tulisi suunnata heikommassa asemassa oleville.

Kesken valtuustokauden todettiin, että tilastotiedon perusteella kaupungin on tärkeää panostaa asukkaiden mielen hyvinvointiin vahvistamiseen sekä osallisuuden kokemukseen. Ehkäisevän päihdetyön merkitys korostui, sillä erityisesti nuorten sähkötupakointi on kasvanut ja alkoholi vaikuttaa suuresti ennen aikaisiin kuolemiin.

Hyvinvoinnin tilannekuva on monelta osin parantunut aiempiin vuosiin verrattuna, suunta on jatkunut hyvänä tai pysynyt lähes ennallaan. Suuria notkahduksia ei ole ilmennyt, ja porvoolaiset pärjäävät hyvin valtakunnallisessa vertailussa. Koko valtuustokauden aikana on haettu toimivaa tapaa ja valtuustokausittaista vuosikelloa hyvinvointikertomustyön lakisääteisille asiakirjoille.

Porvoon kaupunki on viime vuosina panostanut merkittävästi hyvinvointipalveluihin ja investointeihin. Kaupungin käyttötalouden menot asukasta kohden ovat suurten kaupunkien kärkeä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana

Porvoon peruspalveluinvestoinnit asukasta kohden ovat olleet suurimpien kaupunkien joukossa suurimmat.

Porvoon kaupungin omat palvelukäytössä olevat kiinteistöt ja tilat ovat teknisesti erinomaisessa kunnossa. Tilojen keskimääräinen tekninen kuntoluokka on yli 75 %, mikä on valtakunnallisestikin huippuluokkaa. Ennakoivalla kunnossapito-ohjelmalla varmistetaan jatkossakin terveelliset, turvalliset ja viihtyisät toimitilat.

Lain säätämä on toteutunut:

- Valtuustokauden Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2022–2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.2.2022 (§16)
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2022–2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 25.1.2023 (§8)
- Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022 on viety tiedoksi kaupunginvaltuustolle (31.5.2023)
- Hyvinvointisuunnitelma 2024–2025 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 24.4.2024 (§29). (päivitys ja uudelleen rakennettu kokonaisuus, sisältäen tilannekuvan vuoden 2023 osalta)

Edellinen valtuusto päätti seuraavat suunnitelmat ja niitä raportoitiin säännöllisesti, kunnes nämä liitettiin osaksi kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2024–2025:

- Paras arkenakin -ikäntyneiden hyvinvointisuunnitelma 2020–2023 (vastuu sosiaali- ja terveystoimessa)
- Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2019–2023 (vastuu sosiaali- ja terveystoimessa)

Vuonna 2023 alettiin hyvinvointialueuudistuksen myötä valmistella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asia-

kirjakokonaisuutta. Jo silloin tiedettiin, että tämä tulisi ohjelmiseen, suunnitelmiseen sekä käytäntöineen, vaatimaan pitkäjänteistä yhteensovittamista ja kehittämistyötä. Hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024–2025 oli selkeämpi asiakirja, joka sisältää paljon konkretiaa ja avaa kaupungin roolia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kyseinen asiakirja on saanut paljon myönteistä palautetta valtakunnallisissa verkostoissa. Nyt vastaava kehittämistyö on tehty tämän hyvinvointikertomuksen kanssa.

Suunnitelma maahanmuuttajien kotoutumiseksi vuosille 2022–2024 on hyväksytty kaupunginvaltuustossa tammikuussa 2022. Kehittämistyössä päätettiin, että kotoutumisen asioita ei ainakaan tässä vaiheessa nivota yhteen hyvinvointiasiakirjojen kanssa. Uusi asiakirja maahanmuuttajien osalta on valmisteilla.

Tämän valtuustokauden aikana on päästy tilanteeseen, jossa hyvinvointiin liittyvät lakisääteiset asiakirjat ovat kootusti yhdessä ja ne on saatu integroitua valtuustokausittaiseen sykliin. Lisäksi näille asiakirjoille on luotu tekemistä sujuvoittava malli ja prosessi tehdä näitä asiakirjoja myös jatkossa.

Ehkäisevässä päihdetyössä ei ole lakisääteistä suunnitelmaveloitetta, mutta aiheen tulee näkyä hyte-asiakirjoissa. Jatkokehittämistä on vielä arjen turvallisuuden nivomisessa osaksi kokonaisuutta sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön konkretiassa (sisältää toiminnallisen lakisääteisen suunnitelman).

Kaupunki on valtuustokauden aikana tehnyt merkittäviä panostuksia olosuhteisiin sekä resursseihin. Maaliskuussa 2024 kaupunginvaltuustossa tehtiin päätös uudesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahastosta.

Keskeiset taustatiedot

Tässä luvussa tarkastellaan keskeisiä hyvinvoinnin taustatietoja kuten väestö- ja perherakennetta, työllisyyttä, toimeentuloa, asumista, elinympäristöä ja turvallisuutta.

↑ Kasvava suhteessa edelliseen vuoteen ↓ Laskeva suhteessa edelliseen vuoteen

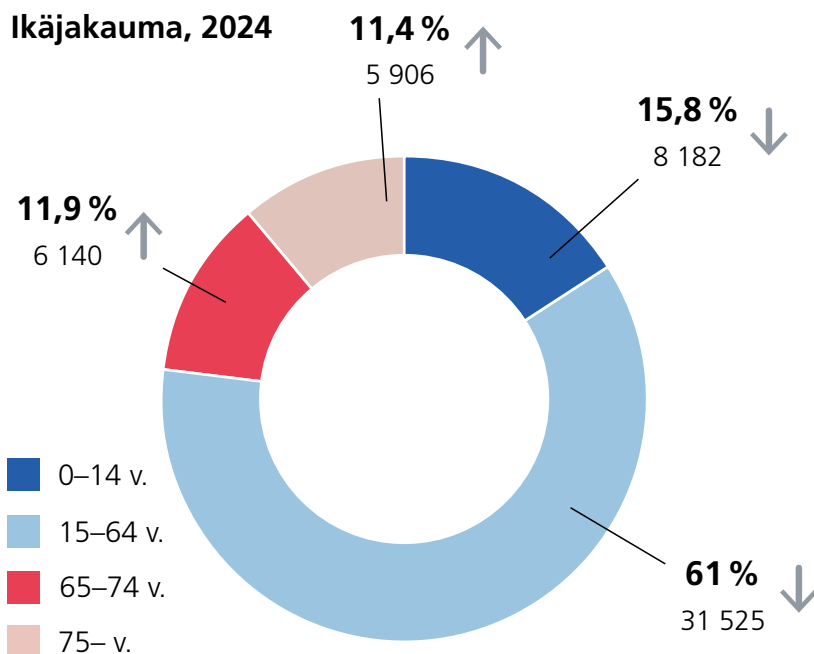
Väkiluku 2024 (ennakkotieto)

51 753 ↑

Vieraskielisten osuus väestöstä

8,5 % ↑

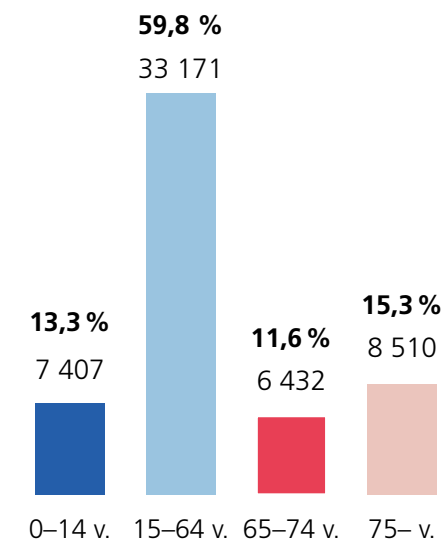
Ikäjakauma, 2024

Väestöennuste 2024/2040

Väkiluku
55 520

Ikäjakauma, ennuste 2040

Perheiden lukumäärä

14 069 ↓

Asuntokuntien lukumäärä

24 618 ↑

Rivi- ja pientaloissa asuvien asuntokuntien osuus

56,3 % ↓

Vuokra-asunnoissa asuvien asuntokuntien osuus

29,5 % ↑

Väestö- ja perherakenne sekä taloudellinen tilanne

Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Porvoon väkiluku oli vuonna 2024 51 753. Kasvua edellisestä vuodesta oli noin 464 asukkaan verran. Työikäisten osuus on pysynyt lähes ennallaan, mutta alle 15-vuotiaiden määrä on pienentynyt noin 50 asukkaalla. Ennusteiden mukaan lasten määrä tulee seuraavien vuosien aikana laskemaan jopa sadoilla, ainoa kasvava ryhmä ovat maahanmuuttajataustaiset lapset. Väestön ikääntyminen näkyy vanhempien ikäluokkien kasvuna. Väestönkasvun ennustetaan jatkuvan positiivisena vuoteen 2040 saakka. (Palveluverkkosuunnitelma, Tilastokeskus)

Demografinen eli väestöllinen huoltosuhde ilmaisee, montako alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa työikäistä (15–64-vuotiaat) kohden. Mitä enemmän lapsia ja/tai eläkeläisiä on, sitä korkeampi on huoltosuhteen arvo, ja mitä pienempi indikaattorin arvo, sitä pienempi on työikäiseen väestöön kohdistuva huoltosuhde. Porvoossa väestöllinen huoltosuhde oli 63,80 vuonna 2023. Se on pysynyt lähes samana viimeiset vuodet: 62,7 vuonna 2020, 63,3 vuonna 2021 ja 63,8 vuonna 2022. (Tilastokeskus)

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde taas ilmaisee montako työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on jokaista sataa työllistä kohti. Porvoon taloudellinen huoltosuhde vuonna 2022 oli 122,07. Suunta on laskeva, kuten kuuluu ollakin: 133,7 vuonna 2020, 125,5 vuonna 2021. (Tilastokeskus)

Kotoutumispalvelut aloitti toimintansa tammikuussa 2023, jolloin laskennallisten korvausten piirissä olevia kotoutujia oli 105 henkilöä. Elokuussa 2024 kotoutujien määrä on nelinkertainen. Noin kolmannes uusista kotou-

tujista on ukrainalaisia, jotka ovat hakeneet kotikunta-merkintää. Loput ovat kansainvälistä suojelua saaneita, kuten turvapaikan saaneita ja kiintiöpakolaisia. Lisäksi Porvooseen muuttaa kansainvälisiä opiskelijoita ja työn perässä muuttajia perheineen.

Vuoden 2023 lopussa Porvoossa asui 2903 ulkomaan kansalaista ja 4352 muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvaa asukasta. Yleisimmät ulkomaan kansalaiset ovat Euroopasta (1800 henkilöä) ja Aasiasta (787 henkilöä) ja yleisimmät vieraat kielet viro, venäjä, arabia ja albania. Ukrainankielisiä on 172 (2023), kun 2021 heitä oli 25 (Tilastokeskus). Porvoossa asuu myös muita kielellisiä ja kulttuurisia vähemmistöjä esim. romanit, joita on noin 40 henkilöä.

Porvoolaisten vuositulot ovat keskimäärin 42 904 €/vuosi, mikä on korkeampi kuin koko maassa keskimäärin. Pienituloisten henkilöiden (raja 60 % mediaanitulosta) lukumäärä oli 4748 vuonna 2022 (Tilastokeskus). Vuonna 2023 työ- ja kansaneläkettä sai 11 987 porvoolaista, ja keskimääräinen eläke oli 2 221 €/kk (2022: 2 065 €/kk). Miehillä eläke oli 2 611 €/kk (2022: 2 442 €/kk) ja naisilla 1 904 €/kk (2022: 1 761 €/kk). Keskieläke on noussut noin 200 eurolla. (Eläketurvakeskus)

Porvoolaisten taloudellinen tilanne heijastuu turvallisuuden kokemukseen niin yksilö- ja perhetasolla kuin laajempaa yhteiskunnallisena kysymyksenä.

Vuonna 2023 toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvien henkilöiden osuus asukkaista oli 3,74 %, ja osuus laski hieman edellisvuodesta (2022: 3,83 %). Toimeentulotukea sai 18–24-vuotiaista porvooolaisista 14,8 %, ja

25–65-vuotiaista lähes kuusi prosenttia. Yli 65-vuotiaista määrä on 1,7 %. Lapsiperheistä toimeentulotukea sai kahdeksan prosenttia. (Sotkanet)

Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden aikuisten kohdalla korostuu kasautuva syrjäytymisriski ja kotitalouden jäsenten ylisukupolvisen syrjäytymisen riski. Lapsiköyhyys on merkittävä lastensuojelun ja huono-osaisuuden riskitekijä. Aikuisten toimeentulotuen pitkittymisen taustalla on usein pitkäaikaistyöttömyys. Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneet lapsiperheet muodostavat 1,9 % lapsiperheistä. 18–24-vuotiaista toimeentulotukea yli 10 kk yhtäjaksoisesti on saanut 3,1 %, 25–64-vuotiaista 2 % ja yli 65-vuotiaista 0,1 %. Porvooolaisista asuntokunnista noin yhdeksän prosenttia sai yleistä asumistukea vuonna 2023. Määrä on pysynyt samana viime vuoteen nähden. (Sotkanet)

Ruokajakelussa heijastuvat asukkaiden taloudelliset haasteet. Gammelbackan vapaaehtoisten järjestämässä ruokajakelussa käy viikoittain keskimäärin noin 150 avun hakijaa (tieto 11/2024). Hakijoita on huomattu olevan yhä enemmän. Kun kaupoista saatu hävikkiruoka vähenee, on Porvoon kaupungin koulujen hävikkiruokaketju tarpeellinen ja erittäin hyvin toimiva apu. Taloudellista tukea ruoka-aputoimijat saavat Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelta. Vuoden 2024 lopussa kaupunki teki Hyvinvointikeskuksen tiloihin korjaustoimenpiteitä, jotta ruokajakelun asiakkaat voivat jonottaa sisätiloissa ja itse jakelu olisi sujuvampaa. Ruoka-aputoimintaa järjestetään osittain myös Gammelbackan monitoimitalossa, joka suunnitelmien mukaan tultaisiin purkamaan uuden koulun tieltä. Nuorisopalveluiden vetämän yhteisöprojektin avulla pyritään tukemaan tilaratkaisujen löytymistä toiminnan jatkumiseksi.

Työllisyys, elinkeino ja elinvoima

Korona-aikana (2020–2022) Porvoon työttömyysaste nousi nopeasti kaikissa ikäryhmissä. Vaikka työllisyys on parantunut viime vuosina huomattavasti, on se edelleen matalammalla tasolla kuin ennen pandemiaa. Pitkäaikais-työttömien osuus on kasvanut sekä miesten että naisten keskuudessa, kuten muuallakin Suomessa. Keskimäärin pitkäaikaistyöttömien osuus Porvoossa on hieman valtakunnallista tasoa korkeampi.

Pitkäaikaistyöttömissä alle 40-vuotiaiden osuus on kasvanut, vaikka eniten pitkäaikaistyttömiä on edelleen 60–64-vuotiaissa porvoalaisissa. Pitkäaikaistyöttömyys taittuu hitaasti ja vaikeimmassa asemassa olevien henkilöiden työttömyys syvenee työmarkkinoilla olevan kilpailun vuoksi.

Porvoossa työttömyysprosentti oli vuonna 2023 keskimäärin noin 7,4 %, mikä osoittaa hienoista laskua edellisvuoteen verrattuna. Tämä työttömyysaste on hieman alle koko maan keskiarvon, mikä heijastaa alueen aktiivista työllisyyden edistämistyötä ja alueellista tilannetta. Nuorisotyöttömyys on valtakunnallisen trendin mukaisesti kasvussa myös Porvoossa, ja nuoret ovat edelleen heikommissa asemassa työmarkkinoilla verrattuna vanhempiin työntekijöihin. Maahanmuuttajien työllisyystilanne on selvästi huonompi kuin suomalaistaustaisilla asukkailla.

Vaikka tilanne on haastava ja työttömien työnhakijoiden määrä työvoimapalveluissa kasvaa edelleen, ennustetaan työttömyyden kasvun kuitenkin taittuvan ensi vuoden aikana, erityisesti nuorten ja rakenteellisen työttömyyden osalta. Pitkäaikaistyöttömien määrän sen sijaan ennu-

tetaan jatkavan kasvuaan vuoteen 2026 saakka, jonne ennuste ulottuu. Julkisen talouden tukitoimet ja kohdenetut poliittiset toimenpiteet, kuten osaamisen kehittäminen ja työllistymistä edistävät tuet, ovat keskiössä tulevan kasvun edistämisessä.

Vuoden 2025 alusta Porvoon kaupunki vastaa järjestämisvastuullisena työvoimaviranomaisena lakisääteisten työvoimapalveluiden järjestämisestä Porvoon työllisyysalueella, johon kuuluu Porvoon lisäksi Loviisan kaupunki sekä Askolan, Myrskylän, Pukkilan ja Lapinjärven kunnat.

Porvoon alueella toimivien yritysten lukumäärä on 89,13 yritystä tuhatta asukasta kohden vuonna 2023. Uusien yritysten määrä oli 7,33 yritystä/1000 asukasta. Työpaikkaomavaraisuus vuonna 2022 oli 91,6 %, eli Porvoossa on vähemmän työpaikkoja kuin on tarjolla työvoimaa. (Tilastokeskus)

Porvoo sijoittui kuudenneksi Suomen elinvoimaisimpien kuntien joukossa vuonna 2023. Tutkimuksen mukaan Porvoon vahvuudet teollisuuden ja kaupan elinkeinojen lisäksi ovat etenkin väkiluvun neljän prosentin kasvu pitkällä aikavälillä (2013–2023), hyvä tulotaso ja sen kehitys. Myös alle 55-vuotiaiden ja korkeakoulutettujen korkea osuus ja vertailussa hyvä syntyvyys tukevat Porvoon elinvoimaa. Myös yritysten yhteenlaskettu liikevaihto asukasta kohden on korkea (WSP Finland: Alueiden tutkimus 2024).

Elävät kaupunkikeskustat ry:n (EKK) toukokuussa 2024 julkaisemissa kaupunkikeskustojen elinvoimatiedoissa

todettiin, että Porvoon keskusta paransi elinvoimaansa. Kolmessa vuodessa keskustojensa elinvoimaa ovat Suomessa onnistuneet nostamaan Porvoo, Hyvinkää, Tornio-Haaparanta, Loimaa ja Maarianhamina. Porvoo sijoittuu tässä arvioinnissa viidenneksi. Porvoon keskustan kauppohenkilöstön ja ravintoloiden osuus liiketiloista oli 55,5 %. Vapaiden liiketilojen prosenttiosuus oli 5,1 %. Porvoon keskustan elinvoimaa mitattaessa erottuivat matkailijamäärät. Tutkimuksen mukaan matkailuvirroissa Porvoo tukeutui pitkään kesäjaksoon.

Loppuvuodesta 2024 Vanha Porvoo valittiin Finnish Travel Galassa vuoden kotimaiseksi vierailukohteeksi/nähtävyydeksi. Perusteluissa nostettiin esille mm. Vanhan Porvoon kuvauksellisuutta ja palveluita. Vanha Porvoo onkin yksi kuvatuimmista kansallismaisemista.

”

Porvoo on Suomen kuudenneksi elinvoimaisin kunta.

Elinympäristö

Elinympäristö (rakennettu ympäristö, luonto, asuminen ja liikkuminen) on hyvinvoinnin ja terveyden perusedellytys, ja sen viihtyisyys sekä turvallisuus vaikuttavat keskeisesti ihmisen hyvinvointiin. Hyvän elinympäristön perustana on kaupunki, jossa palvelut ja arjen eri toiminnot sujuvat mutkattomasti. Elinvoimainen ja kestävä kaupunki syntyy, kun liikkuminen eri alueilla ja niiden välillä on sujuvaa ja helppoa.

Porvoo on kasvava kaupunki, ja kasvu on jatkunut jo vuosikymmenet. Viimeisen kymmenen vuoden aikana kaupungin keskeisen alueen asukasmäärä on noussut, kun taas kylien ja haja-asutusalueiden väkimäärä on lähtenyt hienoiseen laskuun. Porvooolaisista runsas 4 000 henkilöä muuttaa vuosittain kunnan sisäisesti, ja sisäinen muutto vaikuttaa myös alueiden kehitykseen.

Väestörakenne muuttuu, vanhemman väen määrä kasvaa, perhekokoko pienenee, yksinasuvien osuus kasvaa ja syntyvyys laskee. Kaikkien ennusteiden mukaan Porvoossa lapsimäärä vähenee, mutta muuttoliike kuntien välillä ja maahanmuutto jarruttavat tai loiventavat lapsimäärän vähenemistä. Alueiden väestörakenne muuttuu alueen väestön vanhenemisen ja kehittämisen myötä.

Kaupungin keskusta ja sen läheiset alueet ovat erityisesti vanhemman väen suosiossa; asuminen kerrostalossa palvelujen äärellä houkuttelee. Uudet omakotitaloalueet kaupungin keskeisillä alueilla kiinnostavat erityisesti nuoria perheitä. Sen sijaan maaseudun kylien ja haja-asutusalueiden suosio omakotirakentajien keskuudessa on laskenut huomattavasti aiempaan verrattuna. Väestö-

määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana erityisesti Länsirannalla, Haikkoon, Tolkkisen ja Skaftkärrin suunnalla.

Porvoon nykyisen kaupunkistrategian keskeisin tavoite on kestävä kasvu. Pitkän tähtäimen tavoitteena on, että Porvoon väkiluku nousee vuoteen 2050 mennessä 70 000 asukkaaseen. Vuoteen 2030 mennessä Porvoon keskusta-alueelle ja sen läheisyyteen syntyy mahdollisuus rakentaa koteja noin 5 000 uudelle porvooolaiselle. Pääosa kaupungin kasvusta suuntautuu keskeisille kaupunki-alueille.

Kaupunkistrategian tavoitteet ohjaavat maankäytön suunnittelua sekä yleis- että asemakaavoituksessa. Parhailtaan keskustassa ja sen läheisyydessä on tekeillä tai jo valmistunut asemakaavoja, jotka mahdollistavat halutun kehityksen vuoteen 2030 mennessä. Keskeisten kaupunkialueiden osayleiskaavaa uudistetaan, ja siinä varaudutaan maankäytön kehitykseen ja strategian mukaiseen kasvuun vuoteen 2050 saakka. Pääosa Porvoon asukkaista, noin 80 %, asuu nyt tämän osayleiskaavan alueella. Tulevaisuudessa kaupunkirakenne tiivistyy ja täydentyi, kun uutta rakentamista ohjataan palvelujen ja infran äärelle.

Kylärakenneohjelma on ohjannut kylien kehittämistä. Porvoon 86 kylästä kuusi on nimetty palvelukyliksi: Kulloo, Hinthaara, Kerkkoo, Ilola, Epoo ja Fagersta-Gäddrag-kyläkeskittymä. Kylärakenneohjelma linjasi, että kussakin palvelukylässä on omanlaisensa kasvu- ja kehittämisen tahtinsa, ja että kaupunki keskittää kylissä tarjottavia pal-

veluja pääsääntöisesti palvelukyliin. Lisäksi ohjelma linjasi, että yksittäisistä palveluista, palvelun säilyttämisestä tai kehittämisestä ja muista toimenpiteistä sekä niiden sisällystä päätetään aina erikseen.

Palvelukyliä ympäröi hyvä maaseutu ja saaristo, jossa on elinvoimaa. Kaupunki järjestää näillä alueilla liikkuvia palveluja sekä virkistyspalveluja kylien ja koko kaupungin asukkaille. Kylärakenneohjelman mukaan aiempaa suurempi osuus väestönkasvusta ohjataan kaupunkitaajamaan ja kylissä ja haja-asutusalueilla väestönkasvu suunnataan suurelta osin palvelukyliin. Kaupunginvaltuusto on päättänyt, että kylärakenneohjelma päivitetään heti, kun uusi keskeisten kaupunkialueiden osayleiskaava on valmistunut.

Maankäytön suunnittelulla ja kaavoituksella luodaan edellytyksiä väestön kasvulle ja sen kohdentumiselle eri alueille. Maankäytön suunnittelussa tutkitaan aina palveluja ja palveluverkon riittävyyttä ja saavutettavuutta. Uutta rakentamista suunnataan palvelujen kannalta järkeville paikoille ja varataan palveluille sopivia tontteja. Varsinainen palvelu, päiväkotitai koulu, ei kuitenkaan synny tai säily maankäytön suunnittelulla.

Kaavojen toteutumiseen ja alueiden kehittymiseen vaikuttavat monet tekijät kuten rakentamisen suhdanteet, kaupungin mahdollisuudet panostaa infran kehittämiseen, tonttien menekki, asumispreferenssien muutokset, väestörakenteen muutokset, muuttoliike jne.

Myös palveluverkko vaikuttaa paikallisesti maankäytön kehittämisen edellytyksiin. Viimeaikaisen kehityksen ja selvästi näköpiirissä olevan väestörakenteen muutosten valossa tulevien lähivuosien vetovoimaisimmat alueet Porvoossa ovat keskusta ja sen lähialueet, niin kerrostalorakentamisen kuin pientalorakentamisen kannalta.

Asuminen

Syrjäytymistä ehkäistään parhaiten asumisratkaisuilla. Kun tarkastellaan koko Porvoon vakinaisesti asuttujen asuntojen hallintaperustejakautamaa vuoden 2023 lopussa, havaitaan, että yhteensä 67 % kaikista porvoalaisista asunnoista on omistusasuntoja. Näistä omistusasunto-osakkeita on n. 24,5 % (6049 asuntoa) ja yksityisomistuksessa olevia taloja 42,5 % (10 470 asuntoa). (Tilastokeskus 31.12.2023)

Porvoossa arava- ja korkotukivuokra-asuntojen osuus on 9,5 % (2344 kappaletta) ja ilman valtion tukea rakennettävien, vapaarahoitteisten vuokra-asuntojen osuus noin 20 % (4877 asuntoa). Yhteensä vuokra-asuntojen osuus kaikista asunnoista on Porvoossa noin 29 %. Asumisoikeusasuntoja on 2,5 % (624 asuntoa). Muita tai hallintaperusteeltaan tuntemattomia asuntoja oli noin prosentti verran kaikista vakinaisesti asutuista asunnoista (254 asuntoa). Yhteensä Porvoossa oli vuoden 2023 lopussa vakinaisesti asuttuja asuntoja 24 618 kappaletta.

Porvoon hallintaperustejakautama poikkeaa selvästi esimerkiksi pääkaupunkiseudun tilanteeseen verrattuna. Vuoden 2022 lopussa Helsingissä vuokra-asuntojen osuus kaikista asunnoista oli 48 %, omistusasuntojen 41 % ja asumisoikeusasuntojen 3 %. Vastaavasti Vantaalla oli vuokra-asuntoja yhteensä vuoden 2022 lopussa n. 42 % ja Espoossa samaan aikaan n. 40 %.

Tarkasteltaessa omistusasuntojen hallintamuotojakautamaa eri alueilla huomataan, että Porvoon sisällä on merkittäviä eroja. Erityisesti Gammelbackan ja Kevätkummun vanhat lähiöalueet poikkeavat monesta muusta alueesta matalamman omistusasumisosuuden vuoksi.

Pohjois- ja Etelä-Kevätkummun tilastoalueet käsittävällä kerrostalovaltaisella alueella omistusasuntojen osuus on yhteensä noin 49 % (1239 asuntoa) ja vuokra-asumisen osuus yhteensä noin 48,5 % (1215 asuntoa). Arava- ja korkotukivuokra-asumisen osuus tästä on kuitenkin kohdallisen pieni, vain 15,6 % (392 asuntoa).

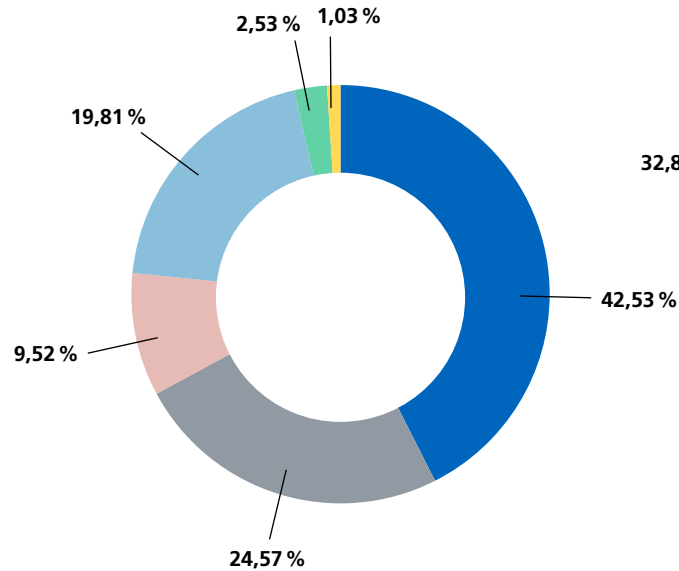
Gammelbackan alueella omistusasumisen osuus on noin 30 % (465 asuntoa), eli merkittävästi vähemmän kuin Porvoossa keskimäärin. Vastaavasti yhteenlasketun vuokra-asumisen osuus on Gammelbackassa noin 70 % (1099 asuntoa), mikä on merkittävästi korkeampi kuin Porvoossa keskimäärin. Erona Kevätkumpuun Gammelbackan vuokra-asumisesta merkittävä osa, noin 42 %, on sosiaalista vuokra-asumista, eli arava- ja korkotukivuokra-asumista (yhteensä 657 asuntoa). Asumisoikeusasuntoja Gammelbackassa ei ole lainkaan.

Monipuolinen asuntojen hallintaperustejakauma on tavoiteltava päämäärä ja siksi sosiaalista vuokra-asumista sijoitetaan myös keskustaan. Porvoon kaupungin omistama vuokratyöyhtiö A-asunnot on parhaillaan rakentamassa Porvoon keskusta-alueelle 122 ARA-vuokra-asuntoa Vaskenvalajankatu 8:aan. Lisäksi Näsin kaupunginosassa on vireillä A-asuntojen hanke, jossa alueelle rakennettaisiin kaksi uutta kerrostaloa, joihin sijoittuisi 40 noin kohtuuhintaista vuokra-asuntoa.

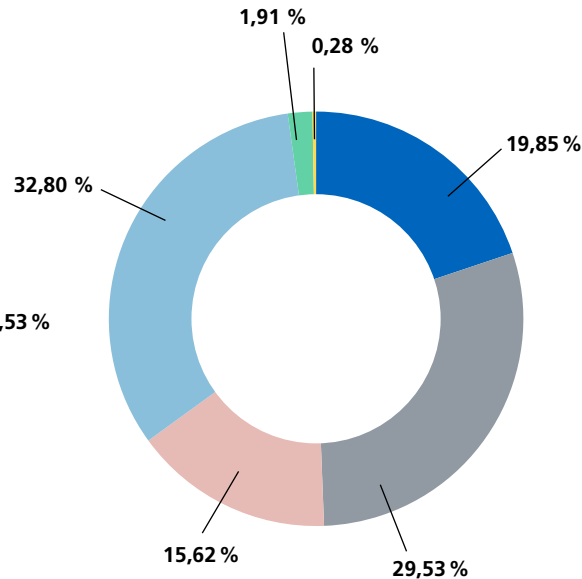
Tarkastelussa käytetyt tilastot ovat Tilastokeskuksen väestötilastopalvelusta. Mukana tarkastelussa on ainoastaan vakinaisesti asutut asunnot. Tarkastelussa käytetyn taulukon tuorein tieto on ajankohdalta 31.12.2023. Tiedot ovat päivitetty/viety Tilastokeskuksen tietokantaan 23.9.2024.

- Omistaa talon
- Omistaa asunnon osakkeet
- Arava- tai korkotukivuokra-asunto
- Muu vuokra-asunto
- Asumisoikeusasunnot
- Muu tai tuntematon hallintaperuste

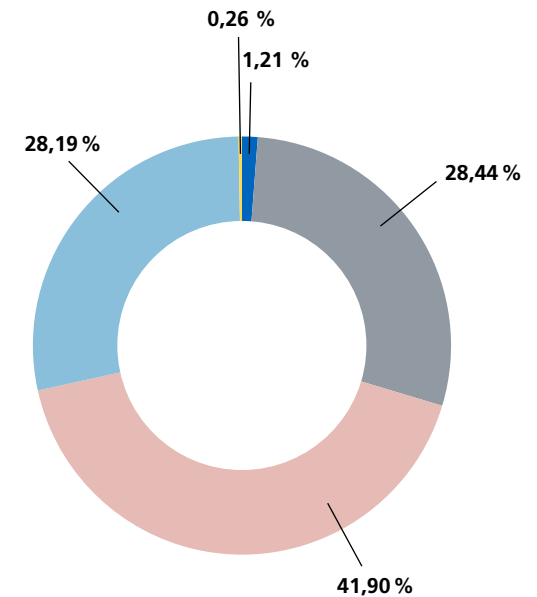
Porvoon kaikkien asuntojen hallintaperustejakauma

Kevätkummun ns. vanhan alueen asuntojen hallintaperustejakauma

Gammelbackan kaikkien asuntojen hallintaperustejakauma

Asuntokunnat

Pienten asuntokuntien määrän ja osuuden kasvu vuodesta 2020 jatkuu kehityssuunta Porvoossa. Vuoden 2023 lopussa Porvoossa oli yhteensä 24 618 asuntokuntaa. Näistä 10 320 (41,92 %), oli yhden hengen asuntokuntia. Lapsiperheiden osuus perheistä on hieman vähentynyt. Perheitä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, oli 5 584. Yksinhuoltajaperheiden osuus on pysynyt lähes ennallaan. Lapsiperheistä 1 834 on yhden huoltajan perheitä. (Tilastokeskus)

Ahtaasti asuu 25,8 % lapsiperheistä (2023), mikä on hieman vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti, kun keittiötä ei lasketa huoneenlukuun. (Tilastokeskus)

Vuokra-asunnot ja asunnottomuus

Kaupungin konserniin kuuluva A-yhtiöt omistaa 2300 asuntoa, mikä vastaa lähes 10 % Porvoon kaikista kotitalouksista. Asuntojen käyttöaste on 99 % ja kuukausittain vapautuu 30–40 asuntoa. Vuokralaisten käytössä olevan rahan määrän väheneminen on lisännyt maksuhäiriöitä ja erääntyneitä vuokrasaamia yhtiössä. Myös asuntohakemusten määrä on kasvanut, mikä liittyy siihen ilmiöön, että vuokralaiset etsivät edullisempia ja pienempiä asuntoja.

Vuonna 2023 häättöjä oli yhteensä kuusi, ja syyskuun 2024 loppuun mennessä niitä on ollut kuusi. Asuntokannan kokoon nähden häättöjen määrä on silti kohtuullinen

(A-yhtiöt). Kaikkiaan toteutuneiden häättöjen määrä Porvoossa oli vuonna 2022 yhteensä 34 ja vuonna 2023 29 kappaletta. Tammikuun alusta syyskuun loppuun 2024 Porvoossa on toteutunut yhteensä 34 häättöä, joten tällä hetkellä suunta valitettavasti on jonkin verran kasvamaan päin. Kyseessä on valtakunnallinen ilmiö. (Oikeusministeriö)

Asunnottomia on vuosittain arvioitu olevan noin 20 (+/-5). Tilanne vaihtelee ja kyseessä on pitkälti mielenterveys- ja päihdehaasteet sekä asumisen taitojen puutteet. Asunnottomuus keskittyy pitkälti nuoriin aikuisiin ja työikäisiin, joista suurin osa asuu asunnon puutteen vuoksi tilapäisesti sukulaisten ja tuttavien luona. Lisäksi yksittäiset henkilöt asuvat asuntoloissa tai majoitusliikkeissä. Asuntoja on arvioitu olevan riittävästi, mutta hyvinvointialueen vastuulle kuuluvan paikallisen ensisoujan puute korostuu. (Itä-Uudenmaan hyvinvointialue)

Saaristo

Porvoossa ei ole erillistä saaristotoimikuntaa, mutta Pelinki, Vessö ja Emäsalon osallistuivat vuosina 2023–2024 Bobarhet-tutkimukseen, joka sai alkunsa Kökarin saarella Ahvenanmaalla. Saaria on tutkittu Asuttavuus-ohjelman mukaisesti saarelaisten, Åbo Akademin, Porvoon kaupungin ja Posintran tuella seitsemällä eri osa-alueella, jotka on jaettu 45 indikaattoriin. Näiden avulla on arvioitu saaren asuttavuutta mm. identiteetin, ekosysteemin, veden, energian, kunnallisten palvelujen, paikallisen talouden ja väestön hyvinvoinnin näkökulmista. Erittäin ansiokkaaseen työhön kannattaa tutustua tarkemmin, linkki analyysiin löytyy tämän asiakirjan lopusta.

Saariston asuttavuusanalyysin tulokset ovat suuntaa antavia ja perustuvat kansalaistutkimukseen, tilastoihin ja työryhmän arvioihin, ja käsikirjan ohjeistuksiin. Niiden mukaan 86 % Emäsalon väestöstä ja mökkiläisistä arvioi terveytensä hyväksi tai erinomaiseksi. Pellingin väestöstä 78 % arvioi terveytensä hyväksi tai erinomaiseksi. Vessöössä terveys arvioitiin asteikolla 1–4 ja tulos oli 3,13. Suurin osa arvioi sielläkin terveytensä hyväksi tai erinomaiseksi. Analyysin tulokset huomioidaan myös kaupungin toiminnan suunnittelussa.

Porvoon kaupunki myönsi vuonna 2024 yhteensä 50 000 euroa saaristoavustuksia hankkeille, jotka parantavat saariston pysyvää infrastruktuuria sekä edistävät saariston asuttamista, saavutettavuutta ja kilpailukykyä. Hakemuksia saapui yhteensä 26 kappaletta, joista avustusta myönnettiin 20 hankkeelle. Avustusta saaneet hankkeet sisälsivät esimerkiksi laitureiden kunnostusta, rakennusten ja veneväylien ehostamista, poijujen uusimista, talviuintipaikan perustamista sekä esteettömyyden kehittämistä pitkospuilla. Kunnallista saaristoavustusta saattoivat hakea yksityishenkilöt, rekisteröidyt yhdistykset ja erilaiset työryhmät.

Ruotsinkielinen Grännäsins koulu on ainoa saaristostatuksella oleva koulu Porvoossa, mikä oikeuttaa korotettuun saariston valtionosuuteen peruspalveluihin.

Päivittäisten palveluiden saatavuus

Päivittäistavarakauppojen saatavuudella on merkittävä vaikutus arjen sujuvuudelle. Porvoossa korkeintaan 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvien osuuden koko alueen väestöstä vuonna 2023 on 36,60 %, mikä ylittää maan keskiarvon yli 10 prosentilla. (Tilastokeskus).

Pitkät välimatkat välttämättömien ostosten tekemiselle vaikuttavat erityisesti ikäihmisiin. Porvoossa korkeintaan 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvien yli 75 vuotta täyttäneiden osuuden koko ikäryhmästä on 47,40 % vuonna 2023. Tämä määrä on reippaasti yli maan keskiarvon. (Tilastokeskus)

Kauppojen keskittyminen ja kiristynvä kilpailuasetelma vähentävät lähikauppojen määrää, tosin elintarvikkeiden hankintavaihtoehtot kehittyvät jatkuvasti esimerkiksi erilaisten kotiinkuljetuspalveluiden myötä.

Muista palveluista Porvoossa 72,8 % asukkaista asuu 3 km säteellä kirjastosta, 98,9 % päätoimisesti hoidetusta museosta ja 0,6 % päätoimisesti hoidetusta teatterista (2022, KULTTI-raportointipalvelu).

Porvoossa palveluiden lähellä asuvien määrä ylittää reilusti koko maan keskiarvon.

Liikkuminen

Joukkoliikenne turvaa arjen sujuvan liikkumisen ja tarjoaa eri-ikäisille porvoolaisille edullisen ja kätevän kulkutavan sekä houkuttelevan vaihtoehdon oman auton käyttöön. Kaupunginvaltuusto päätti vuonna 2024 joukkoliikenteen palvelutasosta ja siihen liittyvistä kaupungin talouden kestävyteen liittyvistä reunaehdoista.

Keskusta-alueella palvelutason tulee olla laadukas, mutta joukkoliikenteen tulee mahdollistaa myös haja-asutusalueilla kouluissa ja oppilaitoksissa käynti sekä työmatkat. Kaupungin sisäistä joukkoliikennettä uudistetaan palvelemaan paremmin asukkaiden tarpeita. Tärkeä näkökulma on, että joukkoliikenteen hyvä palvelutaso ja edullinen hinta ehkäisevät segregatiota ja parantavat arjen sujuvuutta kaikissa kohderyhmissä.

Päätetty joukkoliikenteen palvelutaso, ”maltillinen ja kehitetty”, katsottiin parhaaksi vaihtoehdoksi luomaan edellytyksiä joukkoliikenteen kehittämiseen. Kaupunki sitoutuu kehittämään keskustaliikenteen linjastoa sekä lippu- ja maksujärjestelmää palvelemaan kokonaisvaltaisemmin eri asiakasryhmiä. Panostamalla selkeämpiin linjoihin, aikatauluihin, hinnoitteluun sekä alennusryhmiin, edistetään joukkoliikenteen palvelutason kehittymistä tehokkaasti.

Kustannustehokas joukkoliikenne edellyttää riittävää matkustajakysyntää ja sujuvia linjastoja, mitä voidaan tukea mm. koulujen, päiväkotien, kauppojen, vapaa-ajan-keskittymien, asuntojen ja työpaikkojen sijoittumisella. Tärkeä osa joukkoliikenneinfraa ovat myös pysäkit,

liityntäpysäköinti sekä jalankulun ja pyöräilyn sujuvat yhteydet pysäkeille. Joukkoliikenteen suurin matkustajaryhmä ovat koululaiset ja opiskelijat. Aikataulut sovitetaan näiden ryhmien tarpeiden mukaan, mutta luonnollisesti huomioidaan myös muiden kuntalaisten matkustustarve niin kunnan sisällä kuin matkaketjujen turvaaminen esim. pääkaupunkiseudun suuntaan.

Haja-asutusalueilla joukkoliikenteen linjastot kulkevat lähes poikkeuksetta kylien ja keskustan välillä palvelun keskeisintä kysyntää. Näiden linjojen markkinaehtoinen liikenne on loppunut vähäisen kysynnän vuoksi ja korvautunut ELY-keskuksen tai kaupungin ostovuoroilla tai kutsukytyipalveluilla. Joukkoliikenteen kaatuminen yhteiskunnan tuottamaksi palveluksi johtuu mm. etätöiden yleistymisestä, nuorten ikäluokkien supistumisesta sekä lukioikäisten kulkutapavalinnoista (mönkijät, mopoautot, ajokortit 17-vuotiaana).

Uudenmaan ELY-keskus ostaa pääsääntöisesti kunnan rajat ylittävän joukkoliikenteen, minkä avulla toteutuu pohjoisten alueiden sekä useimpien läntisten ja itäisten kylien joukkoliikennetarve. Kaupungin vastuulle on jäänyt eteläisten alueiden vaikeampi toimintaympäristö mm. losimatkoineen. Tarkoituksenmukaisinta olisi, että erilaisten palvelujen tarvitsijat olisivat kaikki samojen joukkoliikenneyhteyksien käyttäjiä.

Tukemalla kestävien kulkumuotojen käyttämistä tuetaan hyvinvointia, joka tulee hyötyliikunnasta ja muun muassa liikenteen aiheuttamien melu- ja ilmanlaatuhaittojen vähenemisestä. Porvoossa liikkumismahdollisuuksia ja

palvelujen saavutettavuutta sekä esteettömyyttä edistetään aina uutta suunniteltaessa ja erilaisten kehittämissankkeiden kautta. Kaupunki rakentaa puistokäytäviä ja kevyen liikenteenväyliä, ja luo siten paremmat edellytykset jalankululle ja pyöräilylle.

Pyöräily ja käveleminen edistävät kuntalaisten hyvinvointia, ja kaupungilla onkin hyväksytty pyöräilyohjelma. Ohjelma sisältää mm. tiettyjen yhteyksien parantamiseksi joko pyöräilyn laatuikäväksi tai pyöräkaduksi. Lisäksi kaupunki edistää yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa eräiden valtion maanteiden varrella olevien pyöräteiden rakentamista. Näiden toteuttaminen riippuu myös ELY-keskuksen ja muiden osapuolien sitoutumisesta hankkeeseen, mutta myös Porvoon edistää hankkeita vahvasti.

Luonto ja virkistysalueet

Luonnolla ja viheralueilla on todettu olevan suuria myönteisiä terveysvaikutuksia ihmisille. Kaupungissa on kuntalaisten käytössä 47 leikkipuistoa, 40 puistoa ja muita virkistysalueita. Liiteri-tietokannan mukaan kaupungin asukkaista 96,2 % asui vuonna 2018 alle 300 metrin päässä lähivirkistysalueesta. Kaupungin omistamia luonnonsuojelualueita on tällä hetkellä 542 ha, joista vesistöjä 321 ha ja loput 221 ha maata, lähinnä metsiä.

Porvoon kansallinen kaupunkipuisto perustettiin 18.5.2010, ja se oli yksi YK:n luonnon monimuotoisuuden teemavuoden ja Euroopan rakennusperintövuoden valtakunnallisista hankkeista. Puisto on järjestyksessään viides Suomessa.

Porvoon kansallinen kaupunkipuisto sijoittuu keskelle kaupunkialuetta. Se alkaa Pappilanpellolta, kulkee keskustan läpi ja jatkuu noin 10 km etelään ja noin 8 km itään. Kaupunkipuistossa ovat mukana keskeiset muinaismuistoalueet, historiallisia kaupunkialueita, vakiintuneet vanhat puisto- ja virkistysalueet ja luonnonsuojelualueet. Alueen maapinta-ala on noin 1122 hehtaaria. Vesialueita kansallisen kaupunkipuiston rajauksen sisällä on noin 1030 ha, Ruskiksen ja Stensbölen luonnonsuojelualueiden vesialueet ovat yhteensä noin 459 ha. Pohjoisessa alue liittyy Porvoon jokilaakson kansallismaisemaan.

Ilmanlaatu

Vuonna 2020 suurimmat pienhiukkaspäästöjen aiheuttajat Porvoossa olivat suuruusjärjestyksessä: muu energiantuotanto, liikenne sekä energiantuotanto ja teollisuus. Muuhun energiantuotantoon katsotaan kuuluvaksi pienet lämmityskattilat, kuten kaupallisten ja julkisten rakennusten sekä asutuksen lämmönlähteet. Luokkaan kuuluvat myös puun pienpolton tulisijat sekä muuta tilastoitua polttoaineen käyttöä, jota ei voida kohdistaa yksittäisiin polttolaitoksiin. (Suomen ympäristökeskus 2024)

Primääristen pienhiukkasten päästöt Porvoossa olivat laskeneet vuoteen 2020 mennessä noin 75 % vuoden 1990 tasosta. Seuraavan kerran Suomen ympäristökeskus julkaisee primääristen pienhiukkasten päästötiedot oletustusti vuonna 2025.

Liikenteen aiheuttamat pienhiukkaspäästöt ja niiden terveysvaikutukset ovat voimakkaimmat keskustaajaman alueella. Erityisesti keväisin esiintyy ajoittain heikentyntä ilmanlaatua katupölyn ja sääolosuhteiden vuoksi. Hiekoi-tushiekkan poiston ajoituksella voidaan kuitenkin vaikuttaa keväiseen katupölyn määrään. Kaupunki vähentää pölyämistä myös esimerkiksi käyttämällä suolaliuosta pölynsidontaan, kouluttamalla henkilöstöään sekä ylläpitämällä ajantasaista tietoa katupölytorjunnan parhaista keinoista. (Porvoon kaupunki 2022, 3)

Porvoossa on kahdessa pisteessä passiivikeräimet, joilla mitataan typpioksidin tasoa. Lisäksi aina määrävuosina Porvoossa on jatkuvatoiminen hengitettävien hiukkasten ja typenoksidien pitoisuuksien mittausasema. Edellisen kerran asema oli Porvoossa v. 2020 ja seuraavan kerran 2025. Toisella kiertävällä mittausasemalla mitataan PAH-yhdisteiden ja hiukkasten keuhkodespositoituvan pinta-alan (LDSA) pitoisuuksia. Puunpolton päästöillä on merkittävä vaikutus ihmisen terveydelle, koska päästöt keskittyvät asuinalueille ja pääsevät kulkeutumaan myös sisätiloihin. Porvoossa näitä puunpolton vaikutuksia mitattiin vuonna 2022 vanhan kaupungin alueella.

Yleisesti voi todeta, että puun pienpolto ja liikenne ovat terveysvaikutuksiltaan merkittäviä, sillä nämä päästöt purkautuvat lähellä maan pintaa ja usein alueilla, joissa oleskelee tai liikkuu runsaasti ihmisiä. Sääolosuhteet vaikuttavat huomattavasti niin puunpolton vaikutuksiin kuin esimerkiksi katupölykauteenkin. Samoin vaikuttavat liikenteen määrä ja hyvät hiekoi-tushiekkan poiston käytännöt.

Tilannekuva

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus rakentuvat useista eri osa-alueista. Tässä luvussa käsitellään niistä keskeisimmät. Lisäksi hyvinvointiin ja terveyteen liittyvää tilannekuva on kuvattu tietyiltä osin tarkemmin ikäryhmittäisissä osioissa.

Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus

Itä-Uudenmaan alueen vahvuus on väestön terveys ja hyvinvointi, jotka ovat maan keskitasoa paremmalla tasolla. Väestöryhmittäin tarkasteltuna kuitenkin erityisesti nuorten pahoinvointi on kasvanut keskimääräistä suuremmaksi. Nuoret kokevat Itä-Uudellamaalla eniten ahdistuneisuutta ja käyttävät eniten päihteitä. Samaan aikaan alueen järjestämät opiskeluhuollon palvelut toteutuvat selvästi heikommoin kuin muualla maassa keskimäärin. Myönteistä on, että nuorten hyvinvoinnin haasteet eivät toistaiseksi näy lastensuojelussa, jonka kuormitus on maan pienimpiä. (THL, asiantuntija-arvio 2024)

Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön peittävyudet ovat Itä-Uudellamaalla maan suurimpia, mikä osaltaan ehkäisee raskaampien lastensuojelupalvelujen tarvetta. Hyvinvointialueen tulisi kuitenkin kyetä vahvistamaan opiskeluhuollon palveluja ja muita lasten, nuorten ja perheiden ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluja nykyisestä. (THL, asiantuntija-arvio 2024)

Suomessa menetetään eniten vältettävissä olevia ennenaikaisia elinvuosia alkoholiin, itsemurhiin ja iskeemisiin sydänsairauksiin. Näiden tarkastelussa nähdään kuitenkin merkittävää alueellista vaihtelua ja erityispiirteitä. Huumeet nousevat menetettyjen elinvuosien kolmen kärkeen etenkin eteläisimmässä Suomessa.

Itä-Uudellamaalla suurimmat menetykset kuolinsyytilastojen alaluokkakohtaisessa tarkastelussa ovat:

1. alkoholi,
2. iskeemiset sydänsairaudet ja
3. itsemurhat

Lisäksi naisten aivoverisuonisairauksien menetykset ovat Itä-Uudellamaalla suuret. (FCG, PYLL 2023)

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kysely

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kysely oli avoinna 18.11.–8.12.2024 välisen ajan. Sen avulla haluttiin kartoittaa, mistä hyvinvointi Porvoossa koostuu, millaiset tekijät tuottavat hyvinvointivajetta, ja mistä arjen turvallisuus porvoolaisten mielestä rakentuu. Vastauksia saatiin yhteensä 227, joista naisia oli noin 70 vastaajaa. Suurin osa vastaajista asuu postinumeroalueilla 06100 (41 %) ja 06150 (10 %). Postinumeroalueilta 06200 ja 06400 vastasi noin joka kymmenes ja muilta alueilta saatiin pienempiä vastausmääriä.

Ihmissuhteet: Vastaajista 88 % koki perheen, esimerkiksi samassa kotitaloudessa asuvat ihmiset, erittäin hyvänä tai hyvänä, ja muut ihmissuhteet, kuten kaverit ja ystävät, hyvänä tai erittäin hyvänä koki kolme neljäsosaa vastaajista.

Ympäristö: Luonnon, metsät, vesistöt, kasvit ja eläimet koki hyvänä tai erittäin hyvänä yli 80 % vastaajista erittäin. Rakennetun ympäristön, kuten kaupungin

rakennukset ja tiet, koki erittäin hyvänä tai hyvänä vajaat puolet vastaajista. Noin joka kolmas piti niitä huonoina. Palvelut: Jokapäiväisten palveluiden läheisyyden tai saavutettavuuden, esimerkiksi kaupat, posti, pankit ym., koki 60 % vastaajista erittäin hyvänä tai hyvänä ja noin 14 % huonona.

Eläminen: Asumisen, johon kuuluivat mm. asunto ja pihapiiri, erittäin hyvänä tai hyvänä koki yli 85 % vastaajista. Hieman yli puolet koki rahan riittävän arkeen ja peruselämään, kuten asuntoon, ruokaan ja lääkkeisiin. Noin 20 % kokivat rahojensa riittävän huonosti tai erittäin huonosti.

Turvallisuus: Kyselyyn vastanneista vajaa kolmannes (32,7 %) koki olonsa kokonaisuudessaan turvalliseksi, vajaa puolet (49,6 %) melko turvalliseksi ja reilu kymmenes (10,9 %) neutraaliksi. Melko turvattomaksi olonsa koki 5,9 % vastanneista ja turvattomaksi 1,9 %. Yleisesti ottaen vastaajat kokivat läheisten ihmissuhteiden tuovan elämään turvallisuutta. Turvallisessa lähisuhteessa ei ole minkäänlaista henkistä tai fyysistä väkivaltaa.

Muun turvallisuuden tunteen, kuten esimerkiksi asuinympäristön ja maailmantilanteen turvallisuuden, koki erittäin hyvänä tai hyvänä vajaa puolet vastaajista (43,2 %), ei hyvänä eikä huonona (27,5 %) sekä huonona tai erittäin huonona (29,3 %) vajaa kolmannes. Myös omalla taloudellisella tilanteella ja toisaalta toimivalla infrastruktuurilla nähtiin olevan vaikutusta turvallisuuteen. Yhtenä oman arjen turvallisuuden indikaattorina mainittiin, ettei turvallisuutta tarvitse miettiä päivittäin.

Omia vaikutusmahdollisuuksia turvallisuuteen tunnustettiin. Valtaosa kyselyyn vastanneista (78,9 %) on varannut kotitaloudessaan yhteiskunnan häiriötilanteisiin, kuten pitkiin sähkö-, vesi- tai lämmitysjärjestelmän katkoihin tai pandemian aiheuttamaan karanteeniin vähintään 72 tunnin ajaksi ruualla, juomalla, lääkkeillä ja hygieniatarvikkeilla. Kodin paloturvallisuuden, jolla tarkoitetaan muun muassa tulipalon syttymisen riskejä sekä kykyä pelastautua tulipalon sattuessa, arvioi noin 90 % vastaajista olevan erittäin hyvällä tai hyvällä tasolla.

Oppiminen: Oppimisen, esimerkiksi kyvyn oppia uutta missä tahansa iässä, koki noin 80 % vastaajista erittäin hyvänä tai hyvänä.

Työelämä ja vapaa-aika: Valmius työelämään oli noin 70 %:lla vastaajista erittäin hyvä tai hyvä. Osa vastaajista oli jo eläkkeellä, ja nämä jättivät tämän joko vastaamatta tai vastasivat neutraalisti. Kaksi kolmesta vastaajasta koki vapaa-ajan ja harrastukset erittäin hyvänä tai hyvänä ja noin joka kymmenes huonona tai erittäin huonona.

Kulttuurihyvinvointi: Muun muassa teatterissa ja konserteissa käynnit tai kulttuurin ja taiteen harrastaminen oli yli puolen mielestä erittäin hyvällä tai hyvällä tasolla. Vastaavasti joka neljäs piti mahdollisuuksia huonoina tai erittäin huonoina.

Terveys ja mielenterveys: Noin kolme neljästä koki mielen hyvinvointinsa erittäin hyväksi tai hyväksi. Kehon terveydentilaa ja sairaustilannetta piti lähes kaksi kolmesta erittäin hyvänä tai hyvänä ja noin 17 % huonona tai erittäin huonona.

Liikunta, ravinto ja lepo: Lähes kaksi kolmasosaa koki liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden olevan erittäin hyvällä tai hyvällä tasolla ja vastaavasti 18 % huonolla tai erittäin huonolla tasolla. Syömistilanteensa erittäin hyväksi tai hyväksi arvioi noin kolme neljästä ja unen ja levon noin kaksi kolmesta vastaajasta.

Arki ja tulevaisuus: Yli 80 % vastaajista koki arjen toimivan erittäin hyvin tai hyvin. Sama määrä arvioi oman elämänsä kokonaisuutena olevan hyvä tai erittäin hyvä. Noin puolet vastaajista uskoi erittäin hyvin tai hyvin, että tulevaisuus on positiivinen, ja vastaavasti noin 23 % näki sen huonona tai erittäin huonona.

Asukkaat: Lähes 90 % vastaajista on täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että on hyvä, että Porvoossa asuu ja asioi ihmisiä, joilla on erilaiset taustat ja ominaisuudet (esim. ikä, ulkonäkö, toimintakyky). Noin 7 % oli tästä jokseenkin tai täysin eri mieltä. Lähes kaksi kolmesta oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että Porvoo on turvallinen kaupunki vähemmistöryhmiin kuuluville ihmisille (esim. etniset vähemmistöt, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt, vammaiset henkilöt). Joka neljäs ei ollut samaa eikä eri mieltä ja noin joka kymmenes vastasi olevan jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Kyselyssä kysyttiin mikä tekee elämästä merkityksellistä ja mikä tuo hyvinvointia. Alla olevat aiheet toistuvat useissa vastauksissa:

- Perhe ja läheiset: Monille vastaajille perhe, ystävät ja läheiset ihmiset ovat tärkein hyvinvoinnin lähde.
- Luonto: Luonnon läheisyys ja mahdollisuus viettää aikaa ulkona ovat monille vastaajille tärkeitä.
- Terveys: Hyvä terveys ja fyysinen hyvinvointi mainitaan usein merkityksellisen elämän edellytyksinä.
- Työ ja harrastukset: Toimeentulo, mielekäs työ ja vapaa-ajan harrastukset ovat monille vastaajille tärkeitä.
- Rauhallinen ja turvallinen ympäristö: Valtaosa vastaajista arvostaa rauhallista ja turvallista asuinympäristöä.

Arjen koettu turvallisuus

Porvoolaisten arjen turvallisuus koostuu monista eri osatekijöistä. Yhtäältä omaan turvallisuuteen koetaan vaikuttavan laajempien yhteiskunnallisten tilanteiden, kuten lähialueilla käytävä sota ja talouden kehitys, toisaalta omien läheisten ihmissuhteiden ja asuinympäristön tilanne. Yleisesti ottaen hyvinvointi-, terveys- ja turvallisuuskyselyyn vastanneiden mielestä turvallisuus tarkoittaa rauhallista ja häiriötöntä elämää omassa kodissa ja lähiympäristössä.

Turvallisuuden koetaan olevan myös sitä, että yhteiskunta toimii kaikissa tilanteissa tasa-arvoisesti ja että apua on saatavana tarvittaessa. Hyvin toimiva julkinen liikenne, nopea pääsy terveydenhoitoon ja paloturvallinen asuinympäristö ovat turvallisuuden tärkeitä osatekijöitä. Mahdollisuutta liikkua vapaasti ja turvallisesti ilman pelkoa väkivallasta tai muista uhkista arvostetaan. Turvallisuutta tukevaa hyvinvointia saadaan myös muun muassa harrastuksista ja lähiluonnossa liikkumalla.

Oma ja läheisten hyvinvointi koetaan merkittävänä arjen turvallisuuden perustana. Toimivat ihmissuhteet sekä arvostava keskustelukulttuuri, jossa kuulluksi tuleminen on mahdollista, mainitaan turvallisuutta lisäävinä tekijöinä. Oma elämänhallinta ja mahdollisuus vaikuttaa omaan arkiseen elinympäristöön koettiin yleisesti tärkeänä. Esimerkkeinä näistä nostettiin henkilökohtainen taloudellinen turva, ympäristön siisteys sekä lähikoulujen pysyvyys.

Turvattomaksi koettuja paikkoja ja kaupunginosia mainittiin kyselyssä muutama. Noin puolet vastaajista (50,7 %) koki, että omassa lähiympäristössä on yksi tai useampi turvaton paikka, ja vajaa puolet vastanneista (49,3 %) koki ettei omassa lähiympäristössä ole turvattomuutta aiheuttavia paikkoja.

Avointen vastausten perusteella turvattomuutta liittyi ostoskeskusten sekä ravintoloiden ja baarien ympäristöön, erityisesti ilta-aikaan ja viikonloppuisin. Paikoista mainittiin Kevätkummun ja Gammelbackan ostoskeskusten ympäristö sekä kauppakeskus LUNDI. Myös pimeät tieosuudet sekä alikulkutunnelit erityisesti Kevätkummissa ja Gammelbackassa mainittiin turvattomilta tuntuvina ympäristöinä.

Laajemmin Itä-Uudenmaan asukkaista, vuonna 2022 tehdyn TerveSuomi-tutkimuksen mukaan, 66 % prosenttia kokee päivittäisen elämänsä turvalliseksi. Ikääntyneiden osalta arvo jää alle 60 prosenttiin. Yli 20-vuotiaista 6 % on kokenut fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa, joista suurin osa 20–64-vuotiaiden (10 %) ja pienin yli 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä (3,9 %). Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan erityisesti tyttöjen kohtaama seksuaalinen häirintä on huolestuttavalla tasolla ja koulu-kiusaaminen erottuu merkittävänä ongelmana.

Katsaus rikoksiin

Viranomaisten tietoon tulleiden rikosten määrä vaihtelee vuosittain. Vuonna 2023 Porvoossa tehtiin 3694 rikosta, joista omaisuusrikoksia oli 1779. Kyseessä ovat sellaiset omaisuusrikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko, kuten varkaudet, ryöstöt, petokset ja maksuvälinepetokset. Nämä rikokset voivat kohdistua ihmisiin, kotitalouksiin, yrityksiin tai yhteisöihin.

Porvoossa rikosten määrä suhteutettuna asukaslukuun on pienempi kuin koko maassa, ollen 72,02/1000 asukasta (koko maa 94,54). (Tilastokeskus) Vuonna 2023 poliisin tietoon tulleita henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia oli Porvoossa 306/1000 asukasta. Kehityksessä on havaittavissa pientä laskua aikaisempaan. (Tilastokeskus) Tässä yhteydessä tilastoidut rikokset ovat sellaiset väkivaltarikokset, joista on tehty rikosilmoitus, rangaistusvaatimusilmoitus tai annettu rikesakko.

Kaikki väkivaltatapaukset eivät tule poliisin tietoon. Vain arvioilta muutamasta prosentista 20 prosenttiin tapauksista rekisteröidään ja ilmituloaste voi vaihdella vuosittain. Väkivaltarikostilastoissa tapahtuvat muutokset heijastavat suurelta osin päihteiden käytössä tapahtuvia muutoksia.

Henkirikoksista 80 %:iin on arvioitu liittyvän päihteiden käyttöä. Väkivallan riski kasvaa vuorovaikutustilanteissa, joissa osapuolet tai ainakin joku paikallaolijoista on alkoholihumalassa tai muuten päihtynyt. Henkirikosten indikaattori ilmentää osaltaan päihteiden ongelmakäyttöä ja kertoo kuntien ennaltaehkäisevän päihdetyön onnistumisesta. (THL)

Rikosten määrä Porvoossa on koko maata pienempi.

Porvoo osallistui vuonna 2023 ensimmäistä kertaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemään tutkimukseen, jossa selvitetään huumausaineiden huumeiden käyttömäärien kehitystä jätevesistä. THL on toteuttanut tätä jätevesitutkimusta vuodesta 2012 ja vuonna 2023 tutkimus tehtiin 29 kunnassa. Porvoossa tutkimuksen näyte otettiin puhdistamattomasta jätevedestä, joka koostuu Porvoon veden arvion mukaan 50 000:n ihmisen jätevedestä. Käsiteltävästä jätevedestä noin 95,1 % tulee Porvoosta ja jäljelle jäävä 4,9 % Askolasta.

THL raportoi tutkimustulokset suhteuttaen näytteistä ilmenneet jäännösainemäärät tuhanteen asukkaaseen yhden päivän aikana. Porvoossa tutkitun jätevedenpuhdistamon alueella huumeita käytetään tutkimuksen mukaan noin 813 milligrammaa tuhatta asukasta kohden. Vastaavat luvut Helsingissä olivat noin 1550 mg, Kotkassa 973 mg ja Kouvolassa 649 mg tuhatta asukasta kohden. Yhteensä huumeita käytetään jätevedenpuhdistamon toiminta-alueella keskimäärin 40 g päivässä, eli noin 14,6 kg vuodessa.

Porvoon jätevesinäytteissä on ilmennyt suhteellisen runsaita määriä kokaiinia. Näytteiden perusteella kokaiinia käytetään päivittäin noin 228 mg/1000 asukasta. Se on noin 100 mg enemmän kuin esimerkiksi Kotkassa tai Kouvolassa. Metamfetamiinin ilmentymisessä Porvoon tulos oli 29 tutkituista kaupungeista toiseksi korkein. Porvoossa metamfetamiinia käytetään puhdistamon alueella noin 70 mg/1000 asukasta päivittäin, mikä on noin 13 mg enemmän kuin Helsingissä, mutta vähemmän kuin Kotkassa, jossa luku oli 355 mg/1000 asukasta.

Amfetamiinin käyttö on ollut kasvussa ympäri maata. Myös Porvoossa tutkituista jätevesistä löytyneistä huumausaineista amfetamiini oli yleisin.

Vuoden 2023 jätevesien tutkimustuloksien perusteella ei voida vielä arvioida huumeiden käytön suuntaa Porvoossa. Vaikka jätevesitutkimus havaitsee muutokset tehokkaasti, ei vertailutietoa vielä ole, koska Porvoo oli nyt ensimmäistä kertaa tutkimuksessa mukana. Poliisin tilasto osoittaa huumeiden käytön lievää kasvua. Esimerkiksi rattijuopumustapauksissa päihtymyksen taustalla on aiempaa useammin alkoholin sijaan jokin muu päihde.

Tieliikenne

Poliisin tietoihin perustuvan Tilastokeskuksen tieliikenneonnettomuustilaston mukaan Porvoon kaupungin alueella tapahtuu vuosittain keskimäärin 31 henkilövahinkoihin johtavaa liikenneonnettomuutta ja 60 omaisuusvahinkoonnettomuutta (ka 2019–2023).

Viimeisen viiden vuoden aikana (2019–2023) liikenneonnettomuuksissa on menehtynyt 11 ihmistä, eli keskimäärin kaksi vuosittain. Vakavia loukkaantumisia on tilastoitu viimeisellä viiden vuoden tilastojaksolla (2018–2022) yhteensä 28, eli keskimäärin kuusi vuosittain. Vuodesta 2020 alkaen liikenneonnettomuuksien kokonaismäärä on laskenut selvästi. Osittain tätä selittää tilastoinnin heikentyminen. Joko onnettomuustapauksista ei ilmoiteta hätäkeskukselle ja/tai paikalla käy ainoastaan esim. pelastuslaitos poliisin sijaan.

Asukaslukuun suhteutettuna Porvoossa tapahtuu selvästi enemmän tieliikenteen henkilövahinkoja (kuolleet ja loukkaantuneet) kuin Uudellamaalla keskimäärin, sekä hieman enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

Porvoon kaupungin alueen tieliikenteen henkilövahingoista keskimäärin 56 % on tapahtunut henkilöautolla liikenteessä olleille. Mopoilijat tai moottoripyöräilijät muodostavat uhreista 16 %, pyöräilijät 9 % ja jalankulkijat 6 %. Mopo-/moottoripyöräonnettomuuksien osuus on jonkin verran korkeampi kuin Uudellamaalla tai koko maassa keskimäärin.

Ikäryhmäjakauman osalta voidaan todeta, että 15–24-vuotiaat nuoret muodostavat uhreista peräti 35 %, ja nuorten osuus korostuu vertailualueisiin nähden. Kun suhteutetaan henkilövahinkojen määrä ikäryhmien kokoon, saadaan arvio onnettomuusriskistä ikäryhmittäin. Porvoossa korkein onnettomuusriski on tämän tarkastelun perusteella etenkin ikäryhmissä 15–17-vuotiaat ja 18–20-vuotiaat. Myös 21–24-vuotiaiden onnettomuusriski on muuta väestöä korkeampi. Kaikkineen 15–20-vuotiaiden onnettomuusriski on korkeampi kuin Uudellamaalla tai koko maassa.

Väestö ikääntyy myös Porvoossa, mutta ikäihmisten liikenneturvallisuustilanne vaikuttaa vielä kohtuulliselta. Yli 64-vuotiaat muodostavat viime vuosien uhreista keskimäärin noin 11 %. Ikäihmisten onnettomuusriski on Porvoossa pienempi kuin maassa keskimäärin.

Porvoon alueen tieliikenteen henkilövahinko-onnettomuuksista keskimäärin 46 % tapahtuu taajamamerkin vaikutusalueella. Taajama-alueiden onnettomuuksista 60 % on tapahtunut jalankulkijoille, pyöräilijöille ja mopoilijoille/moottoripyöräilijöille. Kaupungin omalla katuverkolla tapahtuu 35 % kaikista henkilövahinko-on-

nettomuuksista, ELY-keskuksen hallinnoimilla valta-, kanta-, seutu- ja yhdysteillä 62 %, josta 25 % valta- ja kantateillä, ja yksityisteillä 3 %.

Poliisin tietoihin perustuva tieliikenneonnettomuustilasto ei kerro aivan koko totuutta liikenneonnettomuuksien määrästä. Liikennevakuutuskeskuksen aineiston mukaan Porvoon kaupungin alueella tapahtuu vuosittain lähes 1000 liikennevahinkoa, joista n. 200 henkilövahinko-onnettomuutta, eli moninkertainen määrä viralliseen tilastoon nähden. Tämän tilasto sisältää kaikki liikennevakuutuksesta korvatut omaisuus- ja henkilövahingot.

Porvoossa liikenneturvallisuustyötä suunnittelee ja koordinoi poikkihallinnollinen liikenneturvallisuustyöryhmä. Kaupungin eri toimialojen edustuksen lisäksi mukana on pelastuslaitoksen, poliisin, ELY-keskuksen ja Liikenneturvan edustajat.

Työryhmässä keskustellaan liikenneympäristöön, liikennekasvatukseen ja viestintään sekä liikenteen valvontaan liittyvistä toimenpiteistä. Toiminnan keskiössä ovat elinikäinen liikennekasvatus ja viestintä sekä eri henkilöstöryhmien osaamisen kehittäminen. Liikenneturvallisuustyöryhmällä on keskeinen rooli kaupungin liikenneturvallisuustilanteen ja -työn seurannassa ja vuosittain laaditaan ”Porvoon liikenneturvallisuustyön vuosikatsaus”. Vuosikatsaukset on lähetetty tiedoksi Kaupunkikehityslautakunnalle. (Katsaus 2023 löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteessa: [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - Porvoo](#))

Kunnan liikenneturvallisuussuunnitelma on kuvaus konkreettisista tavoitteista, toimenpiteistä ja toimintatavoista, joilla kunnan ja kuntalaisten liikenneturvallisuutta parannetaan. ELY-keskukset päivittävät suunnitelmia yhdessä kuntien kanssa noin 10 vuoden välein. Porvoon kaupungin edellinen liikenneturvallisuussuunnitelma, Porvoon turvallisen ja kestävä liikunnan suunnitelma, valmistui vuonna 2017. Näin ollen suunnitelman päivitys tulee ajankohtaiseksi vuosina 2027–2028 eli tulevalla valtuustokaudella.

Porvoon kaupungin alueelta tulee viranomaisten tietoon keskimäärin reilut 900 liikennerikosta vuosittain. Tilasto ei erottele kaupungin omia asukkaita tai ulkopaikkakuntalaisia. Törkeitä liikenneturvallisuuden vaarantamisia, pääosin ylinopeuksia, tilastoidaan kaupungin alueella noin neljäkymmentä ja rattijuopumuksia noin 130 tapausta vuosittain. Rattijuopumusten määrä on ollut kasvussa vuodesta 2020 alkaen. Huumetapausten osuus rattijuopumuksista on hienoisessa kasvussa ja on tällä hetkellä keskimäärin 35 %.

Toisin kuin valtakunnallisesti Porvoossa nuorten 15–20-vuotiaiden liikennerikollisuus ei näytä kasvaneen vaan pikemmin on hieman laskenut. Myös Porvoossa nuorten liikennerikollisuus koki merkittävän hyppäyksen koronavuosina 2020–2022, mutta tilanne näyttää hiljalleen normalisoituvan.

Osallisuus

Osallisuus on vahvasti yhteydessä hyvinvointiin. Matalan osallisuuden kokemuksen on todettu liittyvän muun muassa vakavaan psyykkiseen kuormittuneisuuteen, yksinäisyyteen ja huonoksi koettuun työkykyyn. Kokemus osallisuudesta lisää hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin. Osallisuutta koordinoidaan Porvoossa verkostotyönä, ja tämän valtuustokauden aikana palkattu osallisuuskordinaattori on tässä keskeisessä roolissa. Kaupungin osallisuustyötä kehitetään yhä suunnitelmallisemmaksi ja yhdenmukaisemmaksi kokonaisuudeksi.

Kuntalaisten osallisuudesta säädetään kuntalaissa, joka antaa asukkaille ja palvelujen käyttäjille oikeuden osallistua kunnan toimintaan. Kuulluksi tuleminen ja osallisuus kuuluvat myös lasten ja nuorten oikeuksiin, ja laki velvoittaa viranomaisia tarjoamaan heille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Porvoossa on käytössä sivistyslautakunnan 2022 päättämä lapsivaikutusten arviointimalli, jota hyödynnetään erilaisissa muutostilanteissa ja arjessa.

Oikeudesta osallistua säädetään perustuslaissa, kuntalaissa, perusopetuslaissa, nuorisolaissa, lastensuojelulaissa ja varhaiskasvatuslaissa, ja osallisuuden edistäminen kuuluu kaikille kunnan viranhaltijoille ja työntekijöille. Kunnanvaltuuston onkin tarjottava monipuolisia osallistumismahdollisuuksia, mutta laki ei määrittele tarkasti, miten tämä tehdään.

Äänestysaktiivisuus kertoo kansalaisten kiinnostuksesta politiikkaa kohtaan. Porvoolaisten äänestysaktiivisuus

vuoden 2021 kuntavaaleissa oli 56,20 % ja vuoden 2023 eduskuntavaaleissa 69,7 %. (Tilastokeskus)

Nuorisovaltuusto on nuorten vaikuttamistoimielin, jossa lapset ja nuoret pääsevät vaikuttamaan kaupungin päätöksentekoon. Porvoon nuorisovaltuustossa on 24 nuorisovaltuutettua ja 6 varavaltuutettua, jotka edustavat 13–19-vuotiaita nuoria kaksi vuotta kerrallaan.

Vammaisneuvosto on vaikuttamistoimielin, joka edistää vammaisten henkilöiden hyvinvointia ja osallisuutta. Vanhusneuvosto taas varmistaa ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. Vanhus- ja vammaisvanhusneuvostossa on seitsemästä yhdeksään jäsentä, joista kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Neuvostojen toimintakaudet ovat valtuustokauden mukaisesti neljä vuotta.

Vaikuttamistoimielimet osallistuvat kaupungin toimialojen toiminnan suunnitteluun ja seurantaan. Vuoropuhelu on kehittynyt paljon ja vaikuttamistoimielinten rooli on selkeytynyt. Myös heidän kokemustietoaan osataan jo hyödyntää kaupungin toimesta hyvin. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on omat vaikuttamistoimielimet, joiden jäsenet on nimetty alueen kuntien vastaavista toimielimistä.

Varsinaisia vakiintuneita tilaisuuksia, joissa alakouluikäiset lapset voisivat vaikuttaa kaupungin hyvinvointia ja terveyttä edistävään päätöksentekoon, – kuten esim. hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti tai lasten kyselytunti hallitukselle tai valtuustolle – ei Porvoossa kou-

lujen oppilaskuntien lisäksi tällä hetkellä ole. Valmistelussa on tälle ikäryhmälle vaikuttamistilaisuuden toteuttaminen vuonna 2025. Myös yläkouluikäisille ja sitä vanhemmille on valmistelussa vastaavanlainen tilaisuus.

Yhdistyksillä on suuri rooli asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Porvoossa on yli 900 rekisteröityä yhdistystä, ja kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä niistä hyvin monen kanssa. Avustuskokonaisuutta on uudistettu ja kehitetty tämän valtuustokauden aikana. Vuonna 2023 liikunnan, kulttuurin ja nuorisopalveluiden avustuksia jaettiin yhteensä 724 673 euroa, kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa tukevia yhteisöllisyyden avustuksia yhteensä 45 000 euroa, taiteen perusopetuksen avustuksia 97 500 euroa ja kansalaisopiston opistolaiskuntien avustuksia 3 800 euroa. Tämä tarkoittaa vuoden 2023 lopun väestömäärällä yhteensä noin 17 euroa/asukas.

Kaupungin hallinnoimat tilat tarjoavat paikallisille yhdistyksille hyvän alustan erilaisten toimintojen järjestämiseen. Yhdistysten ja yhteisöjen tilantarve on tuotu useassa kohtaa kaupungin tietoon. Kaupungissa edistetään asia Tilat-palveluna projektina.

Porvoossa on yli 900 rekisteröityä yhdistystä.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä estää syrjintää. Tärkeä osa tätä on tarjota hyviä palveluita, luoda toimiva ja turvallinen arki sekä varmistaa, että päätöksenteko on tasa-arvoista. Toimenpiteet, jotka estävät eriarvoisuuden kasvua eri sukupuoli- ja vähemmistöryhmien välillä, ovat myös osa ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä. Esimerkiksi hyvien ihmissuhteiden tukeminen luo perustan tasapainoiselle arjelle ja osallisuudelle yhteiskunnassa.

Kunnille kuuluvat lakisääteisten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvelvoitteiden mukaisesti seuraavat suunnitelmat:

1. työnantajan eli tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen henkilöstöpolitiikan suunnitelma (ok)
2. koulutuksen järjestäjän eli oppilaitoskohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat (ok)
3. kunnan toiminnan, päätöksenteon ja palvelujen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskeva ns. toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. (ei ole)

Hyvinvointisuunnitelmassa 2024–2025 on toimenpiteenä: Käynnistetään työ Porvoon kaupunkitasoisen toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman edistämiseksi, joka on käynnistynyt kartoituksella. Tasa-arvovaltuutetun asiarekisteristä ei löydy ajankohdalta 1.1.2023–8.11.2024 yhteydenottoja, joissa osapuolena on Porvoon kaupunki.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on 1.1.2023–30.10.2024 välillä saanut kolme Porvoon kaupunkia koskevaa yhteydenottoa:

- Ensimmäinen koski oppilaan syrjivää kohtelua Lucia-tilaisuuden aikana (2022). Yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoi, ettei Lucia-juhlaa ole pidettävä uskonnollisena tapahtumana, jolle tulisi järjestää vaihtoehtoinen tapahtuma, ellei juhla sisällä erityisiä uskontoon harjoittamiseen liittyviä piirteitä.
- Toinen oli konsultaatiopyyntö liittyen monikielisten perheiden haasteisiin digitaalisten sovellusten käytössä varhaiskasvatuksessa (2024) ja asiassa ei syntynyt olettamaa syrjinnästä.
- Kolmas koski Porvoon kansalaisopiston keramiikkakurssien hintaeroavaisuutta suomenkielisissä ja ruotsinkielisissä kursseissa (2024) ja asiassa ei syntynyt olettamaa syrjinnästä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla on aikajaksonalla 1.1.2023–30.10.2024 ollut käsittelyssä yksi asia, joissa vastaajana on ollut Porvoon kaupunki. Asia koski syrjintää terveydentilan johdosta, kun kaupunki ei ollut myöntänyt hakijalle erityisuimakorttia. Lautakunta katsoi 17.9.2024 antamassaan päätöksessä, että asiassa syntyi syrjintäoletta, koska hakijan tilanteen voitiin katsoa olevan vertailukelpoinen suhteessa muihin diagnoosin saaneisiin, joille oli myönnetty erityisuimakortti. Porvoon Elinvoimalautakunta päätti yksimielisesti lisätä erityisuimakortin myöntämiskriteeriksi 1.1.2025 alkaen myös liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen (entinen vammaisen pysäköintilupa). Lisäksi elinvoimalautakunta päätti, että kriteerejä sekä toimintamallia seurataan ja arvioidaan tulevan vuoden aikana sekä näiden pohjalta tuodaan esitys erityisuimakortin kriteereistä uudelleen päätettäväksi syksyn 2025 aikana.

Keskeiset hyvinvointiin vaikuttavat osa-alueet

Porvoon kaupungissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteutetaan osana kaikkien toimialojen toimintaa ja palveluita. Kaupungin varsin monipuolista hyte-työtä on kuvattu Hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2024–2025, eikä niitä toisteta tässä asiakirjassa. Priorisointia on tehty STM:n kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietoa-asetuksen mukaisesti.

Liikunta ja liikkuminen

Liikunnalla ja liikkumisella on keskeinen rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä osallisuuden vahvistamisessa. Porvoossa on hyvät olosuhteet ja monipuolisesti tarjolla palveluita eri ikäryhmille ja eri tarpeisiin ja liikuntaolosuhteista huolehditaan toimialojen yhteisenä työnä.

Kaupungin toimesta liikuntaa ja liikkumista edistetään liikuntapalveluiden ja kansalaisopiston lisäksi varhaiskasvatuksen, koulujen, nuorisotyön, kotoutumisen ja työllispalveluiden arjessa. Kuntalaisille, ja erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville, on tarjolla edullisia ja myös maksuttomia vaihtoehtoja. Kaupungin vakiintuneet palvelut ja yhteistyö on hyvin kuvattu ikäryhmittäin vastikään hyväksytyyn Hyvinvointisuunnitelmaan vuosille 2024–2025.

Porvoon kaupungin liikuntapaikkaselvitys on valmistunut ja käsitelty elinvoimalautakunnassa marraskuussa 2024. Linkki selvitykseen on tämän asiakirjan lopussa. Selvityksessä on todettu, että Porvoossa on useita erityyppisiin lajeihin erikoistuneita liikuntapaikkoja. Näitä ovat mm. lajikohtaiset salit: tanssi, kamppailulajit, pallolajit, kuten

padel ja tennis, sekä kiipeily. Lisäksi ulkoliikuntaan on monipuoliset paikat: pyöräily, ratsastus, ulkokiipeily, golf, luistelulentät ja -kaukalot. Useat ulkoilureitit ja luontopolut mahdollistavat lähiluontokokemukset. myös merellisissä maisemissa. Porvoosta löytyy lisäksi pyöräily- ja melontamahdollisuuksia, ja saaristossa on useita laavuja ja ruoanlaittopaikkoja veneilyn harrastajille.

Kaupungin hallinnoimista liikuntapaikoista saa tietoa LIPAS-tietokannasta. LIPAS on valtakunnallinen paikkatietokanta julkisista liikuntapaikoista, ulkoilureiteistä ja virkistysalueista. Tietokannan mukaan Porvoossa on 51 eri lajityypin harrastuspaikkoja. Useat liikuntapaikat, kuten salit, kentät ja ulkoilureitit ovat kuitenkin monipuolisia ja hyvin ylläpidettyjä, tarjoten harrastusmahdollisuuksia useammille lajeille yhden liikuntapaikan alla.

Liikuntapaikkoja, -alueita ja -reittejä on kaupungissa LIPAS-tietokannan mukaan yhteensä 309 ja pistekohteita 265 kpl. Tämän lisäksi kaupungissa on useita yksityisen sektorin ylläpitämiä liikuntapaikkoja. Liikuntapaikkaverkoston osaksi on nostettu myös leikkipaikat ja –puistot.

Kaikkein eniten kaupungissa on pallokenttiä, liikuntasaleja ja -kenttiä, lähiliikuntapaikkoja sekä retkeilyn ruoanlaittopaikkoja. Kaupungin ylläpidossa on 173 liikuntapaikkaa, mikä on hieman alle 2/3 kokonaismäärästä. Suurin osa liikuntapaikoista sijoittuu Porvoon keskustaajamaan sekä koulujen läheisyyteen.

LIPAS-tietokannan mukaan Porvoossa on 6,03 liikuntapaikkaa 1000 asukasta kohden (Liikuntapaikat: Lipas.fi Jyväskylän yliopisto, 20.11.2024). Lähiliikuntapaikkoja

(päiväkotien ja koulujen pihat) ei ole syötetty järjestelmään, mihin tulee jatkossa kiinnittää huomiota. Nämä lisäävät liikuntapaikkojen määrää noin 30–50 kohteella. Porvoossa onkin panostettu hyvin lähiliikuntapaikkoihin.

Kunnan liikuntatoimen toimintamenot vuonna 2022 olivat 143 €/asukas ja ne ovat nousseet 14 eurolla asukasta kohden edeltävästä vuodesta. Kunnan investoinnit liikuntaan olivat 1 €/asukas, kun vuonna 2021 investointi oli 11 euroa/asukas. Järjestelmässä ei ole tällä hetkellä vuotta 2022 tuoreempia tietoja. (LIPAS) Matala investointisumma on seuraus koronvuosien ajasta, jolloin rakennettiin hyvin vähän. Tilanne tulee mm. Kokkonniemen edistymisen myötä kasvamaan reippaasti.

Porvoossa on 96 lajiseuraa (Seuratietokanta, 2023). Eniten seuroja on seuraavissa lajeissa: purjehdus ja veneily (9 kpl), ratsastus (6 kpl), salibandy (6 kpl), jalkapallo (5 kpl), suunnistus (4 kpl) sekä yleisurheilu (4 kpl).

THL:n TEA-viisari tuo esille kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Porvoon kaupunki vastaa joka toinen vuosi liikuntaa koskevaan tiedonkeruun osa-alueeseen. Terveystiedonkeruun osana liikunnassa saa hyvät pisteet liikkumisryhmistään, olosuhteiden vaikutusten arvioinnista, henkilöstöresurssista ympäristöjohtamisesta sekä yhteydestä hyvinvointikertomustyöhön. Eniten parannettavaa on seuranta- ja tarveanalyseissä ja niiden esittelyssä. Osa näistä tulee jatkossa paremmin vielä mukaan hyvinvointiasiakirjoihin. Pistemäärät ovat esiteltyinä myöhemmin tässä asiakirjassa. (Terveyden edistämisen aktiivisuus, sivu 51)

Kulttuuri ja vapaa sivistystyö

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta velvoittaa kunnat järjestämään kulttuuritoimintaa huomioiden paikalliset olosuhteet ja väestöryhmien tarpeet. Kuntien kulttuuritoiminnan järjestämisessä tulee olla riittävää ja monipuolista asiantuntijaosaamista. Laki yleisistä kirjastoista puolestaan antaa kunnalle tehtäväksi yleisen kirjaston toiminnan järjestämisen. Kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Yleisen kirjaston toiminnan järjestämisessä on huolehdittava, että kaksikielisessä kunnassa otetaan huomioon molempien kieliryhmien tarpeet samanlaisten perusteiden mukaan.

Kulttuuri on tärkeä hyvinvoinnin lähde. Tämä todetaan muun muassa taiteen edistämiskeskuksen vuonna 2020 julkaisemassa Kulttuurihyvinvoinnin käsikirjassa, joka korostaa, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia ja ovat yhteydessä terveyteen. Kulttuurihyvinvointi on laaja käsite ja sen yhteydessä puhutaan kuvataiteista, musiikista, tanssista, kirjallisuudesta, teatterista, elävästä kuvasta ja sirkuksesta.

Kirjastot lisäävät ihmisten hyvinvointia paitsi tarjoamalla kirjallisuutta ja kulttuurielämyksiä, myös olemalla maksuttomia kohtaamispaikkoja, joihin jokaisella on oikeus tulla. Kirjastosta voi löytää terveyteen liittyvää tietoa ja kirjaston laitteet (tietokoneet ohjelmistoineen, kopiokoneet, tulostimet) ja henkilöstön tuki auttavat arjen asioiden hoitamisessa. Kirjasto tukee sekä lasten että aikuisten lukutaitoa, millä on iso merkitys osallisuudelle ja hyvinvoinnille. Kirjasto edistää myös muulla toiminnalla, kuten keskustelutilaisuuksilla, asukkaiden osallisuutta ja demokratiaa.

Valmiisiin palvelurakenteisiin integroidut tuki- ja alenusmuodot, on todettu tehokkaaksi tavaksi alentaa palveluiden kynnystä ja toteuttaa hinnoittelun joustoa kohderyhmien tarpeiden mukaan. Alkuvuodesta 2025 voi kirjastokortilla lainata mm. kausikortteja urheilutapahtumiin ja pääsylippuja kulttuuritapahtumiin ja museoihin.

THL:n TEA-viisari tuo esille kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Porvoon kaupunki vastaa joka toinen vuosi kulttuuria koskevaan tiedonkeruun osa-alueeseen. Tiedonkeruulla selvitetään hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin toimenpiteitä, resursseja ja toimintakäytäntöjä kunnissa. Kyselyssä on kysymyksiä kulttuuripalveluista, taiteen perusopetuksesta ja kirjastosta. Porvoon tulos sijoittuu korkealle kokonaan vertailussa. Parhaimmat tulokset saadaan kulttuurin johtamisesta, vapaaoppilaispaikoista osallistumisen mahdollistamiseksi, yhteistoiminnasta ja yhteydestä hyvinvointikertomuksessa. Eniten parannettavaa on seuranta- ja tarveanalyysien esittelyssä. Pistemäärät on esitelty myöhemmin tässä asiakirjassa. (Terveyden edistämisen aktiivisuus, sivu 51)

Vapaa sivistystyö vaikuttaa henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, tuottaa sosiaalista vuorovaikutusta ja elämän tarkoituksellisuuden tunnetta. Vapaassa sivistystyössä järjestetään myös kotouttavaa koulutusta maahan muuttaneille.

Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietoasetuksessa on nostettu esiin indikaattori, joka ilmaisee vapaan sivistystyön tutkintoon johtamattomat opetustunnit. Tietokanta Vipunen, joka tietoa kerää, ei ole tällä hetkellä toiminnassa tilastointiperusteiden vaihtumisen vuoksi, joten uusien perusteiden mukaiset tilastot tulevat Vipunetiin vuoden 2025 aikana.

Porvoossa kansalaisopiston opetustunteja oli vuonna 2024 (tieto 30.9.2024) yhteensä jopa yli 20 000, ja ne jakautuivat koulutusaloittain seuraavasti:

Koulutuksen pääasiallinen sisältö	Opetustunnit yhteensä
Yleissivistävä koulutus	
Muu yleissivistävä koulutus	1813
Humanistinen kasvatustila	
Suomi	812
Ruotsi	212
Englanti	422
Saksa	268
Ranska	292
Venäjä	92
Espanja	520
Italia	306
Muut kielet	506
Historia ja arkeologia	182,63
Filosofia	24
Opetus- ja kasvatustyö ja psykologia	169
Muu humanistinen ja kasvatustilan koulutus	176
Kulttuuriala	
Käsi- ja taideteollisuus ja käden taidot	3554,72
Viestintä ja informaatio	39,66
Kirjallisuus	227
Teatteri ja tanssi	1314,98
Musiikki	1035,69
Kuvataide	2729,34
Muu kulttuurialan koulutus	148
Luonnontieteiden ala	
Muu tietotekniikan hyväksikäyttö	783,62
Biologia ja maantiede	2

Tekninen ja liikenteen ala

Elintarvikeala ja biotekniikka	6
Muu tekniikan ja liikenteen alan koulutus	111
Luonnonvara- ja ympäristöala	
Puutarhatalous ja puutarhanhoito	92
Luonto- ja ympäristöala	42

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Terveysala ja hammashuolto	293,67
Liikunta ja urheilu	2967,07
Muu sosiaali-, terveys ja liikunta-alan koulutus	199,39

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Majoitus- ja ravitsemisala sekä ruoan valmistus	40
Kotitalous- ja kuluttajapalvelut sekä puhdistus	424,83

Muu koulutus

Palo- ja pelastusala	40
Muu koulutus	274,67
Yhteensä	20120,27

Porvoossa on tällä saralla monipuolinen tarjonta, johon kuuluvat kaupungin kulttuuripalvelut, kirjastot, musiikkiopisto, taidekoulu ja kansalaisopisto. Myös kaupungin matkailu- ja tapahtumapalvelut tuottavat paljon lisäarvoa kuntalaisille. Tarjolla on runsaasti maksuttomia ja edullisia mahdollisuuksia osallistua eri ikäisille. Kaupungin palveluita täydentävät luovan alan toimijat ja eri tapahtumien järjestäjät.

Tilannekuva ikäryhmittäin

Tässä kappaleessa kuvataan kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta ja turvallisuutta ikäryhmittäin. Pääasiallisina lähteinä on käytetty sekä Sotkanetistä, että Tilastokeskukselta löytyvää tilannetietoa, jota on täydennetty mm. eri toimialoilta kerätyillä seurantatiedoilla, sekä kysely- ja tutkimustuloksilla, kuten THL:n kouluterveyskyselyn tuloksilla.

Palvelut, toiminta ja yhteistyö kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on kuvattu ikäryhmittäin vastikään päivitettyyn Hyvinvointisuunnitelmaan 2024–2025, joten niitä ei käydä läpi tässä asiakirjassa.

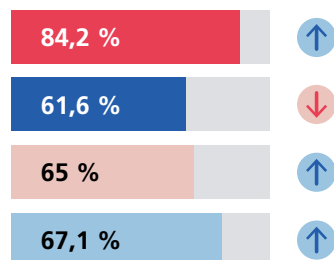
Lapset, nuoret ja lapsiperheet

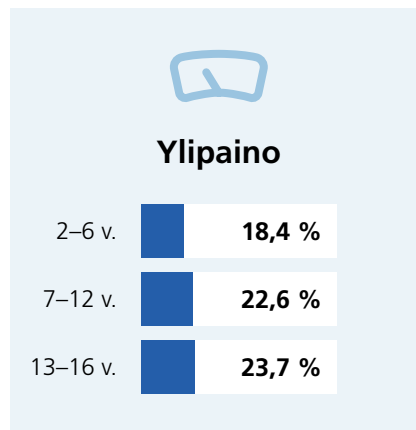
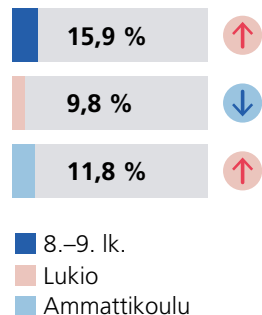
Lasten ja nuorten hyvinvointi

■ 4.–5. lk. ■ 8.–9. lk. ■ Lukio ■ Ammattikoulu

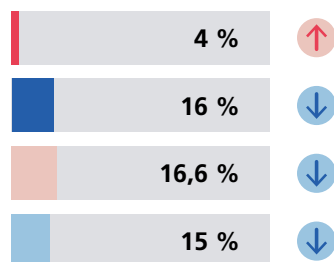
Tyytyväinen elämään

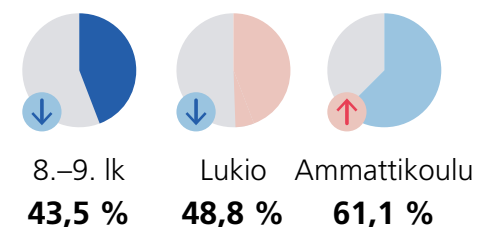
Heikko osallisuuden kokemus

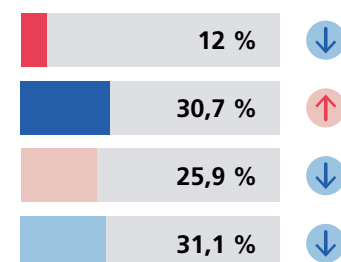
Itsensä yksinäiseksi kokevat

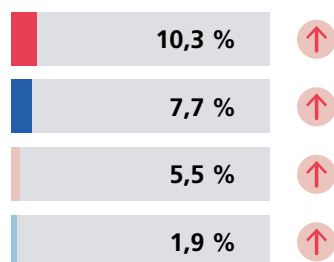
Nukkuu alle 8 h / yö

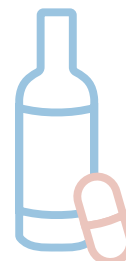
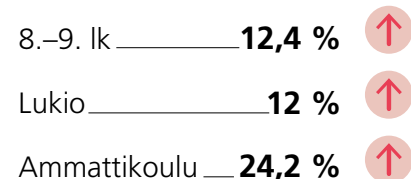
Terveystila keskimääräinen, huono

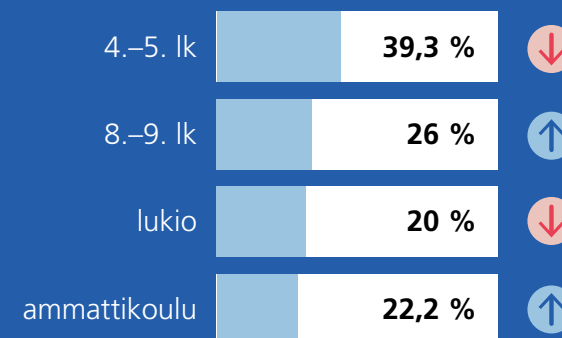
Koulukiusaaminen

Huolta herättävä päihteidenkäyttö

Tunnin päivässä liikkuvat

Move heikko toimintakyky (2024)

5. luokka

35 % ↓

8. luokka

41,9 % ↑

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Tässä osiossa kuvaamme ensisijaisesti alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tilannetta Porvoossa. Kunnan toimintaa ohjaa mm. varhaiskasvatuslaki, perusopetuslaki, oppivelvollisuuslaki, nuorisolaki sekä lastensuojelulaki.

Porvoon lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa. Työryhmässä on mukana edustus kaikilta kaupungin toimialoilta, poliisista, seurakunnista ja hyvinvointialueelta. Työryhmässä on käsitelty laajasti eri aiheita ja nostettu tietoa vietäväksi ja edistettäväksi omiin organisaatioihin. Osaan on myös sovittu jatkokeskusteluja asian edistämiseksi yhteistyössä.

Ajankohtaisia huolenaiheita ovat nuorten tekemä ilkeistä ja päihteet. Myös nuorten tekemien väkivaltarikosten lisääntyminen ja raaistuminen, lapsiin ja nuoriin itseensä kohdistuva perheväkivalta sekä vanhemmuuden tuen tarve nostavat huolta. Toimintakyky ja liikkumattomuus sekä sen aiheuttamat haasteet koskevat ikäluokkia laajasti. Toisaalta eri näkökulmista tarkasteltuna kuitenkin todettiin, että suurimmalla osalla nuorista menee hyvin.

Porvoon Nuorisovaltuusto käsiteli elokuisessa kokouksessaan nuorten näkökulmasta samoja aiheita kuin lasten ja nuorten hyvinvointiryhmä. Nuorten huolenaiheita olivat muun muassa turvallisuus, joukkoliikenne, harrastusmahdollisuuksien puute, koulu-uupumus ja kiusaaminen. Toisaalta nuoret kokivat, että maksuttomat harrastusmahdollisuudet, nuorisotilat ja yhteisöllisyys ovat Porvoossa hyvin järjestettyjä.

Nuoret toivoivat muutoksia joukkoliikenteeseen, tieliikenteeseen ja kouluterveydenhuollon resursseihin. He myös toivoivat, että heidän mielipiteitään ja palautettaan kysyttäisiin enemmän ja että heitä kuultaisiin paremmin päätöksenteossa. Nuoret arvostivat kuitenkin jo olemassa olevia palveluita, kuten maksuttomia harrastuksia ja kesätyömahdollisuuksia.

Vammaisneuvosto on käynyt aktiivista vuoropuhelua kaupungin eri viranhaltijoiden kanssa. Kokouksiin kutsuttujen virkahenkilöiden kautta neuvosto toimii oikea-aikaisesti, ja tämä on osoittautunut toimivaksi vaikuttamisen tavaksi. Neuvosto nostaa esille eri ikäisiin liittyviä havaintoja ja käsittelee ahkerasti eri aiheita, tuoden näkökulmaa keskusteluihin ja osaksi toimialojen suunnittelua. Usein käsitellään esteettömyyttä ja saavutettavuutta palveluissa ja toiminnassa, jotta eri tilaisuudet ja tieto olisivat kaikkien kuntalaisten saavutettavissa. Vammaisten huomioimista tulisi korostaa vielä enemmän rakennusten saavutettavuudessa sekä kielellistä ja kognitiivista saavutettavuutta strategisesta näkökulmasta.

Varhaiskasvatus ja koulut

Kasvun ja oppimisen toimialalla ohjaavat strategian ja talousarvion lisäksi kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, esi-, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmat sekä opiskeluhoitosuunnitelmat.

Vuonna 2023 Porvoossa oli 0–6-vuotiaista lasta 3223. Varhaiskasvatukseen osallistumisaste 1–6-vuotiaista oli 88,5 %, mistä kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistuvien osuus oli 76,3 %. Kunnallisessa perhepäivähoidossa

on ollut vajaat 70 lasta. Maksuttomaan esiopetukseen osallistui 508 lasta ja avoimen varhaiskasvatuksen kerhoihin keskimäärin 33 lasta. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä oli 12,2 %. (TP2023)

Suomenkielisten lasten osuus kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa oli n. 57 %, ruotsinkielisten n. 32 % ja muunkielisten n. 11 %. Kotihoidontuella oli 0–6-vuotiaiden ikäluokasta n. 270 lasta, eli 8,5 %. Joustavaa tai osittaista hoitorahaa saavien n. 200 lapsen osuus kasvoi hieman aikaisemmasta.

Vuonna 2023 (TP 2023) suomenkielisen koulutuspalvelun piirissä oli lähes 4000 perusopetuksen oppilasta ja hieman alle 700 lukiokoulutuksen opiskelijaa. Lisäksi koulutuspalvelut koordinoivat 17 iltapäiväkerhoa, joiden järjestäjinä toimii 7 eri palveluntuottajaa, ja joissa oli yhteensä noin 570 lasta. Ruotsinkielinen perusopetus ja lukiokoulutus järjesti perusopetusta ja valmentavaa koulutusta yhdeksässä ruotsinkielisessä peruskoulussa noin 1700 oppilaalle. Toisen asteen koulutus järjestetään Borgå Gymnasiumissa, jossa oli hieman yli 300 opiskelijaa. Valmistavaan opetukseen osallistuvat lapset ovat selkeästi kasvava ryhmä.

Vuonna 2021 astui voimaan laajennettu oppivelvollisuus. Lakia sovellettiin ensimmäisen kerran niihin oppivelvollisiin, jotka keväällä 2021 olivat perusopetuksen 9. luokalla, eli pääosin vuonna 2005 syntyneisiin.

Suomenkielisessä perusopetuksessa kevään 2024 yhteishaussa haki 446 perusopetuksen päättänyttä oppivelvollista nuorta, joista lukioon sijoittui 55 % ja ammatillisiin perustutkintoihin 45 %.

Lisäksi parikymmentä oppivelvollista jatkoi TUVa-koulu-
tuksiin sekä vaativaa erityistä tukea tarvitsevien opiske-
lijoiden työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaan
koulutukseen (TELMA). Kahdeksan 17 v. oppivelvollista
jatkoi aikuisten perusopetukseen. Syksyllä oppivelvollisuu-
den tarkastuspäivän jälkeen 30.8.2024 kunnan ohjaus- ja
valvontavastuun piiriin siirtyi kaksi ilman opiskelupaikkaa
olevaa nuorta. Heistä molemmat aloittivat opinnot syksyn
2024 aikana.

Ruotsinkielisessä perusopetuksessa kevään 2024 yhteis-
haussa haki 165 perusopetuksen päättänyttä oppivel-
vollista nuorta. Kaikki oppilaat saivat opiskelupaikan
yhdeksännän luokan jälkeen. Lukioon sijoittui noin 42 %
ja 58 % ammatillisiin perustutkintoihin tai HUX/ Borgå
Folkakademin Efter nian -linjalle. Syksyllä oppivelvollisuu-
den tarkastuspäivän jälkeen 30.8.2024 kunnan ohjaus- ja
valvontavastuun piiriin ei siirtynyt ketään ilman opiskelu-
paikkaa olevaa nuorta.

Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa on yhteisöllinen hyvin-
vointiryhmä ja perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa
yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä, joiden tehtävänä on
arvioida ja kehittää toimipaikan hyvinvointiin liittyviä tee-
moja ja toimintatapoja. Moniammatillista tukea kouluissa
tarjoavat hyvinvointialueen kuraattorit, psykologit, tervey-
denhoitajat ja psykiatriset sairaanhoitajat sekä kaupungin
vapaa-aikapalvelut.

Kaupungin kiertävä luontokoulutoiminta tukee lasten
ja nuorten hyvinvointia. Luontokoulun opetus tapah-
tuu koulun tai varhaiskasvatusyksikön lähiympäristössä.

Luontokoulun opetus on toiminnallista ja osallistuvat
koululuokat ja lapsiryhmät saavat oppia luonnon moni-
muotoisuudesta ulkona luonnossa liikkuen, luonnon
hyvinvointivaikutuksista nauttien. Tavoitteena on tukea
koulujen ja varhaiskasvatuksen luontokasvatustyötä ja
innostaa ulkona opettamiseen. Vuonna 2024 toimintaan
osallistui 97 ryhmää ja yhteensä noin 1900 oppilasta ja
opettajaa.

Kouluturvallisuus on osa koulujen työtä. Kaikilla kouluilla
ja varhaiskasvatuksen yksiköillä on oma pelastussuunni-
telma. Myös opiskelijahuollon palvelut takaavat koulutur-
vallisuutta. Siinä yhteisöllinen oppilashuolto on merkityk-
sellistä moniammatillisena yhteistyönä. Ankkuritoiminta
ja koulupoliisi ovat vakiintuneita toimintoja, joita tulee
edelleen vahvistaa.

**Porvoossa suurimmalla osalla
nuorista menee hyvin.**

Nuorisotyö

Kunnallisella nuorisotyöllä on merkittävää vaikutusta
nuorten hyvinvointiin, ja se on koulujen monialaisen
yhteistyön tärkeä kumppani. Nuorisotyötä on mm.
kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuva nuorisotyö, avoin
nuorisotilatyö, alueellinen nuorisotyö, kulttuurinen
nuorisotyö, nuorten harrastustoiminta, paikallisten nuor-
isoyhdistysten tukeminen, liikkuva ja jalkautuva nuor-
isotyö, etsivä ja kohdennettu nuorisotyö sekä nuorten
työpajatoiminta. Hyvinvointikertomuksen vähimmäis-
tietoasetuksessa on seuraavat indikaattorit: Henkilötyö-
vuosia yhteensä vuonna 2023 oli 25,8 (Nuorisotilastot.
fi). Nuorisopalvelujen nettokäyttömenot olivat n. 1,62
miljoonaa euroa. Jos kokonaisuuteen lisää Ohjaamo-toi-
minnan nettokäyttömenot, on summa noin 1,8 miljoonaa
euroa. Tämä on yhteensä 1,1 % kaupungin vuoden 2023
nettokäyttömenoista.

Ohjaamotoiminta ei ole nuorisopalveluiden alla, mutta
on vakiintunut toimintamuoto Porvoossa. Nuorisotyön
palveluiden saatavuudessa on huomioitavaa, että vuonna
2024 käynnistyi nuorisopalveluiden toteuttama nuorten
työpajatoiminta. (Nuorisotilastot.fi)

Etsivässä nuorisotyössä alle 18-vuotiaiden määrä on
laskenut laajennetun oppivelvollisuuden noustua kah-
deksaentoista vuoteen. Suurin osa etsivän nuorisotyön
asiakkaista löytyy ikäryhmästä 18–25-vuotiaat (etsivästä
nuorisotyöstä enemmän nuorten aikuisten ja työikäisten
luvussa). Vuonna 2024 etsivään nuorisotyöhön ohjattiin
yhteensä 298 nuorta, joista 25 oli alle 18-vuotiaita.

Nuorten työpajatoiminta aloitettiin syksyllä 2024 kahdella nuorisolakiin vastaavalla valmennuksellisella pajatoiminnalla, joista toinen, Suunta-paja, palvelee 16–18-vuotiaita nuoria, joilla on tarve pitää taukoa opinnoista. Syksyn 2024 aikana Suuntaan ohjautui 12 nuorta. Toinen työpaja, Väylä, on tarkoitettu 18–29-vuotiaille (tästä enemmän nuorten aikuisten ja työikäisten luvussa).

Lasten ja nuorten vapaa-ajan ja harrastamisen mahdollisuuksien edistämistä tehdään kaupungissa määrätietoisesti. Harrastetiloja on lisätty, kuten Pensselitehdas ja Skeittihalli, harrastamisen mallin toimintaa on kehitetty sekä edistetty nuorten omaehtoista toimintaa, kuten Nuorten taidepaja ja mopomiitit.

Palveluiden saatavuus, 2023

(Kokoluokka: 50k–100k asukasta, Maakunta: Uusimaa)

Palveluryhmä	Palvelu	Palvelu saatavilla Porvoossa	Palvelu maakunnan kunnissa	Palvelu samankokoisissa kunnissa
Avoin nuorisotyö/ yhteisöllinen nuorisotyö	Avoin pienryhmä- tai kerhotoiminta	Kyllä	100 %	100 %
	Digitaalinen nuorisotyö / verkkonuorisotyö	Kyllä	96 %	92 %
	Kansainvälinen nuorisotyö	Ei	58 %	92 %
	Leiritoiminta	Kyllä	88 %	92 %
	Nuorille järjestetyt koulutukset ja tiedotustilaisuudet	Kyllä	92 %	92 %
	Nuorisotilojen ohjattu toiminta	Kyllä	100 %	100 %
	Nuorisotoimen tukema nuorten kesätyöllistäminen	Kyllä	81 %	75 %
	Nuorten tieto- ja neuvontatyö	Kyllä	96 %	100 %
	Tilat nuorten omaehtoiseen toimintaan	Kyllä	100 %	92 %
Kohdennettu ja erityisnuorisotyö	Etsivä nuorisotyö	Kyllä	100 %	100 %
	Katutyö tai jalkautuva nuorisotyö	Kyllä	100 %	100 %
	Nuorten työpajatoiminta (käynnistynyt 2024)	Ei	77 %	83 %
	Ohjaamon palvelut	Kyllä	81 %	100 %
	Pienryhmätoiminta	Kyllä	96 %	100 %
Nuorisotyö koulussa	Nuorisotyö peruskoulussa	Kyllä	100 %	100 %
	Nuorisotyö peruskoulun ja toisen asteen nivelvaiheessa	Kyllä	96 %	92 %
	Nuorisotyö toisen asteen oppilaitoksissa	Kyllä	88 %	92 %
Nuorten kansalaistoiminnan tukipalvelut	Nuorisojärjestöjen tukipalvelut	Kyllä	73 %	92 %
	Nuorten vapaiden toimintaryhmien tukipalvelut	Kyllä	69 %	92 %

Hyvinvointi ja terveys

Pienempien lasten osalta hyvinvointitietoa on huonosti saatavilla. FinLapset-tutkimus keräsi tietoja esikouluikäisten lasten vanhemmilta helmikuussa 2024, ja kaupunki kannusti vastaamaan tähän kyselyyn. Tuloksia julkaistaan alkuvuonna 2025. Yksi porvoolainen päiväkotiki on myös osallistunut Sunrise-Finland-tutkimukseen, joka käsittelee alueellisia tuloksia.

Vaikka otanta on rajallinen, antavat tulokset suuntaa myös Porvoon tilanteeseen. 22 % kaikista lapsista täyttivät kaikki suositukset. Ohessa on kuvattu yksittäiset suositukset ja niiden toteutuminen:

- **Liikkuminen:** Vähintään kolme tuntia monentyyppistä kevyttä, reipasta tai vauhdikasta liikkumista pitkin päivää, mistä vähintään tunti tulisi olla reipasta tai rasittavaa liikkumista. Mitä enemmän liikkuu, sen parempi. Suosituksen täytti 61 % lapsista.
- **Ruutuaika:** Enintään tunti päivässä paikallaan ollen tapahtuvaa ruutuaikaa, vähempi on parempi. Paikallaan ollessa lukeminen ja tarinoiden kertominen lapselle on suositeltavaa. Suosituksen täytti 51 % lapsista.
- **Paikallaanolo:** Yli tunnin yhtäjaksoista paikallaanoloa (esim. vaunuissa tai rattaissa) ja pitkiä istumisjaksoja tulisi välttää. Suosituksen täytti 76 % lapsista.
- **Nukkuminen:** Yhteensä 10–13 tuntia hyvälaatuista unta, mukaan lukien päiväunet, ja säännölliset nukkumaanmeno- ja heräämisajat. Suosituksen täytti 95 % lapsista.

Perusopetuksen ja lukioiden sekä ammattioppilaitosten oppilaiden kohdalla on kouluterveyskyselyn tulokset vuodelta 2023. Siihen vastasi noin 2500 oppilasta. Uusi kysely toteutetaan keväällä 2025.

Porvoolaisista 4.–5.-luokan oppilaista vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus (noin 40 %) on viime vuosina pysynyt lähes samana, 8.–9.-luokan oppilailla määrä on kasvanut (26 %), ja lukion oppilailla hieman laskenut (20 %). Ammattioppilaitosten oppilailla liikkuvien osuus (22,2 %) on noussut selvästi aiemmasta. (Kouluterveyskysely)

Move-mittaukset

Porvoon kouluissa tehdään joka syksy Move-mittauksia 5. ja 8. luokan oppilaille. Mittauksilla saadaan selvitettyä niiden oppilaiden prosenttiosuus, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Laskennassa on huomioitu kaikki fyysisen toimintakyvyn osa-alueet.

Move-mittauksissa ilmennyt toimintakyvyn alenema koskee 36,7 % 5. luokan pojista ja 37,3 % tytöistä. Poikien osalta tilanne on vuoden 2022 mittauksiin verrattuna parantunut (40,5 %) ja tyttöjen osalta hieman noussut (34,3 %).

Kahdeksannen luokan pojista alenema koskee 38,9 % ja tytöistä 40,9 %. Tilanne on vuoden 2022 mittauksiin verrattuna parantunut sekä poikien (44,6 %) että tyttöjen osalta (42,3 %).

Syksyn 2024 mittaustulokset saatiin joulukuussa 2024, jolloin 5.lk osalta tulos on hieman parantunut ja 8.lk osalta hieman heikentynyt. Tyttöillä on molemmissa ikäryhmissä heikompi tulos. Huomiota tulisi kiinnittää erityisesti 8.lk tyttöihin (46,4 %).

Porvoon kaupungissa on syksyllä 2024 käynnistetty OKM-rahoitteinen projekti, joka tähtää Move-tulosten prosessin selkeyttämiseen ja liikuntaneuvonnan tarjoamiseen tukea tarvitseville oppilaille.

Ruutuaika

Kouluterveyskyselystä saadaan tietoa myös oppilaiden ruutuajasta. Vuonna 2023 4–5-luokkalaisista 33,7 % ja 40,4 % 8.–9.-luokkalaisista huomasi olevansa netissä, vaikka ei huvittanut. Lukiolaisten ja ammattikoululaisten keskuudessa määrät olivat 43,7 % ja 37,9 %.

Liiallisen digilaitteiden käytön merkkejä ovat ajatusten pyöriminen vain pelaamisessa tai sosiaalisessa mediassa, kiukkukohtaukset ruutuajan loppumisesta, päänsärky, ärtyisyys, levottomuus, väkivaltaisuus sekä keskittymiskyvyttömyys ja uniongelmat. Kouluterveyskyselyn mukaan 4.–5.-luokkalaisista 42,6 %, 8.–9.-luokkalaisista 33,5 %, lukiolaisista 36,3 % sekä ammattikoululaisista 33,7 % on usein yrittänyt viettää vähemmän aikaa netissä, tässä kuitenkaan onnistumatta.

Nukkuminen ja ruokailu

Kouluterveyskyselyssä 43,5 % Porvoon yläkoululaisista, 48,5 % lukiolaisista ja 61,1 % ammattioppilaitoksen oppilaista kertoi nukkuvansa arkisin alle 8 tuntia. Oppilaat jättävät myös turhan usein aamupalan syömättä. Lähes kolmannes alakoululaisista ja lähes puolet yläkoululaisista ei syö aamupalaa joka arkiamu. Lukiolaisista aamiaisen jättää väliin n. 40 % ja ammatillisen oppilaitoksen oppilasta lähes puolet. Kyselyn vastauksista ilmenee myös, että määrä on suurempi tyttöjen osalta.

Koulu ruokailu on tärkeä ateria päivässä. Kouluterveyskyselystä käy ilmi, että suuri osa ei syö päivittäin lounasta koulussa. Kaikissa ikäluokissa ollaan maan keskiarvon yläpuolella. Porvoossa korostuu kaikissa ikäryhmissä, että tytöt eivät syö koululounasta päivittäin. Ero tyttöjen ja poikien välillä on selkeä.

Porvoossa saatiin kuitenkin vuoden 2021 tutkimukseen verrattuna myös myönteisiä koululounaaseen liittyviä tuloksia 8.–9.-luokkalaisten kohdalla. Parannuksia olivat koululounaan syömiseen varattu riittävä aika, sopivaan aikaan tarjottu koululounas sekä laadultaan ja maultaan hyvä kouluruoka. (Sotkanet) Kehittämistyötä on tehty yhteistyössä yli toimialojen sekä lasten ja nuorten kanssa ja työ myös jatkuu.

Lasten ylipainosta ei ole saatavilla trenditietoa tätä tarkemmalla tasolla. Vuodelta 2023 ei ole tietoa, mutta tuloksista voi todeta, että ylipaino nousee hieman iän karttuessa erityisesti pojilla. (Sotkanet)

Ei syö koululounasta päivittäin

8. ja 9. luokan oppilaista

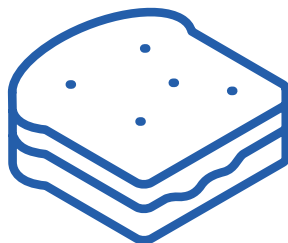
45,6 % ↑

Ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista

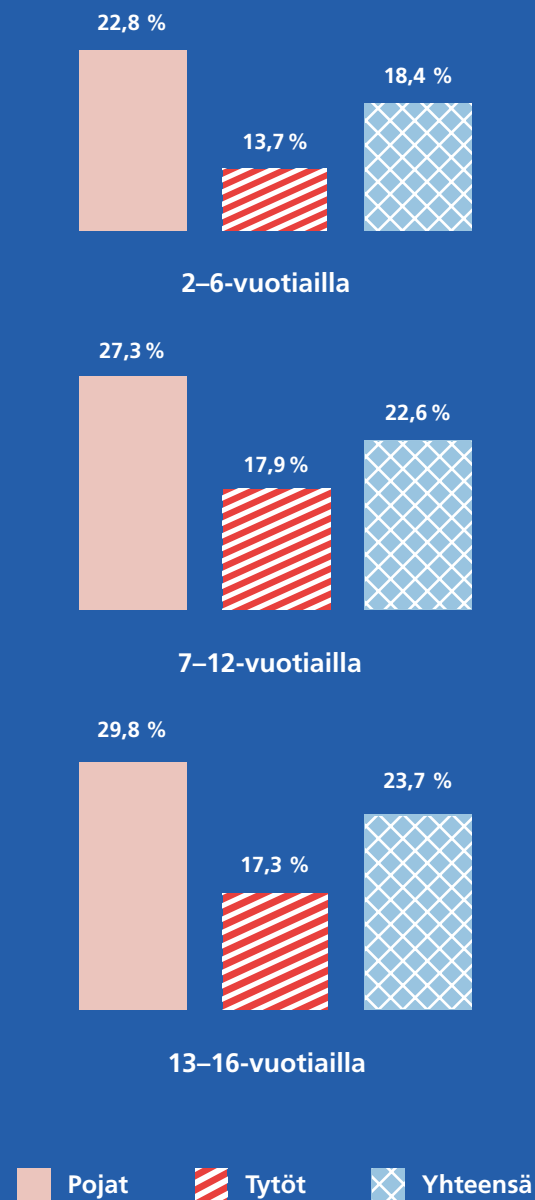
44,4 % ↑

Lukion 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista

41,9 % ↑

Ylipaino

Porvoossa ei kouluterveyskyselyssä saada ulkomaalaistaustaisten vastauksista kuntakohtaisia tuloksia liian pienen määrän vuoksi. Valtakunnallisesti ulkomaalaistaustaisten tulokset ovat kuitenkin samansuuntaisia suomalaistaustaisten kanssa. Osallisuuden kokemus, kokemus terveydentilasta, koulukiusaaminen, koulukäynnistä pitäminen ja tyytyväisyys omaan elämään ovat hyvinkin samankaltaisia.

Kokemuksia syrjinnästä koulussa tai vapaa-ajassa on lähes puolella ulkomaalaistaustaisista, sekä niillä, jotka ovat syntyneet Suomessa, että ulkomailla syntyneillä. Suomalaistaustaisista kokemuksia on 31,5 prosentilla. (Kouluterveyskysely)

Koulutuspalveluiden hyvinvointikyselyt

Sekä suomenkielisen että ruotsinkielisen perusopetuksen hyvinvointikyselyiden yhteistuloksia kuvataan tässä koulutuspalveluiden tavoitteiden kautta. Tieto on koottu helmikuussa 2024.

Kysely perustuu eri osa-alueisiin ja väittämiin, ja tarjoaa kattavan mittariston käytettäväksi koulun kehittämisessä, oppilashuoltotyössä ja itsearvioinnissa. Hyvinvointiprofiiliin kattavat koulukohtaiset tulokset ovat jokaisen koulun käytössä. Niitä käsitellään koulujen johto-/laaturyhmissä arviointisuunnitelman mukaisesti kouluissa päätettävällä tavalla; joko heti tuoreeltaan, teettämislukuvuoden keväällä, tai seuraavan lukuvuoden aluksi.

Yhteisöllisen hyvinvoinnin painopisteeseen liittyen Porvoon perusopetuspalveluissa asetettiin neljä osatavoitetta:

- Johtamisen kehittäminen,
- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy,
- vuorovaikutustaitojen ja mielenterveyden edistämisen sekä
- oppilaiden osallisuuden varmistaminen.

Henkilöstön ja oppilaiden hyvinvointiprofiilien sekä huoltajakyselyn tulosten valossa toiminnan voidaan yleisellä tasolla katsoa tukeneen näiden tavoitteiden toteutumista. Tulokset osoittavat kuitenkin myös sen, että yläkoulukäiset kokevat tilanteen keskimäärin negatiivisemmin, ja keskeisimpänä kehittämiskohteena näyttäytyy osallisuuden varmistaminen.

Lukioiden lukuvuoden 2023–2024 kantava ja läpileikkaava tavoite oli osallisuuden vahvistaminen, joka tukee yhteisön hyvinvointia, yhteishenkeä ja toiminnan sujuvuutta. Sekä opiskelijoiden että henkilöstön arvioiden perusteella voidaan todeta, että osallisuuden vahvistamisen tavoite on toteutunut hyvin ja sen vaikutukset koetaan myönteisinä. Tämä heijastuu aktiivisuutena, vuorovaikutuksen avoimuutena sekä kokemuksena kuulluksi tulemisesta. Osallisuuden kokemus vahvistaa yhteisön jäsenten motivaatiota ja yhteenkuuluvuutta.

Osallisuus

Kouluterveyskyselyn (2023) mukaan suurin osa porvoolaisista yläkoululaisista ja lukiolaisista toivoisi, että heillä olisi enemmän vaikutusmahdollisuuksia koulussa, ja vain noin 10 % kokee vaikutusmahdollisuudet hyväksi. Ammatillisissa oppilaitoksissa vastaavasti lähes 40 % kokee voivansa vaikuttaa.

Asioita, jotka koskevat nuoria ovat esimerkiksi oppituntien järjestely- ja työskentelytavat, koejärjestelyt, välituntien ja taukojen suunnittelu ja toteutus, yhteisten sääntöjen laatiminen, tilojen suunnittelu tai siistiminen sekä kouluruokailu. Lapsista suurin osa kokee kuitenkin olevansa osa koulu- ja luokkayhteisöä.

Lasten harrastuksiin osallistuminen on Porvoossa aktiivista. Valtaosa oppilaista harrastaa jotain vähintään kerran viikossa kouluajan ulkopuolella, mikä on erityisen myönteistä: 4.-5-luokkalaisista harrastaa 89,9 %, 8.-9.-luokkalaisista 94,2 %, lukiolaisista 98,1 % ja ammatillisten oppilaitosten oppilaista 89 %.

Porvoossa on käytössä sivistyslautakunnan 2022 päättämä lapsivaikutusten arviointimalli, jota hyödynnetään erilaisissa muutostilanteissa ja arjessa.

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä

4. ja 5. luokan oppilaista

4,8 % ↓

8. ja 9. luokan oppilaista

15 % ↑

**Ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista**

8,2 % ↓

**Lukion 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista**

8,7 % ↓

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa

4. ja 5. luokan oppilaista

89,9 % ↑

8. ja 9. luokan oppilaista

94,2 %

**ammatillisen oppilaitoksen
1. ja 2. vuoden opiskelijoista**

89 % ↓

**lukion 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista**

98,1 % ↓

Yksinäisyyden tunne on lähes ennallaan, se koskettaa alakoululaisista neljää prosenttia ja yläkoululaisista ja toisen asteen oppilaista noin 15 %. Yksinäisyyden tunne voi vähentää osallisuuden kokemusta.

Tyytyväisyys elämään on laskenut kaikissa kouluterveyskyselyn ikäryhmissä. Vuonna 2023 4.–5.-luokkalaisista porvooolaisista 84,2 % oli elämäänsä tyytyväisiä. Vuodesta 2019 tämä arvo on laskenut noin kuudella prosentilla. Tyytyväisyys elämään on pysynyt lähes ennallaan kahden edellisen vuoden aikana, ollen nuorten ikäluokissa yli 60 %. Tytöillä tyytyväisyys elämään on selkeästi alempi kuin pojilla kaikissa nuorten ikäluokissa. Nuorten kokema tyytyväisyys elämään voi suojella lasta tai nuorta esimerkiksi stressin kielteisiltä vaikutuksilta sekä ehkäistä psyykkisiä ongelmia ja ei-toivottua käyttäytymistä.

Yksi kolmesta porvooolaisista 4.–5.-luokkalaisista ilmoitti, että heillä on vähintään lievää ahdistusoireilua. Kehityssuunta on vahvistunut viime vuosien aikana ja se näkyy myös vanhemmissa oppilaissa, etenkin tytöissä. 8.–9.-luokkalaisista tytöistä 38 % sekä lukiolaisista tytöistä 33 % kertoi kokevansa kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta. Pojilla vastaava luku oli vajaa 11 %. Ammatillisessa oppilaitoksessa yli 40 % tytöistä kokee ahdistuneisuutta ja pojista 8 %. Vain lukiolaisten osalta tilanne on parantunut kaksi vuotta aiemmin tehtyyn tutkimukseen nähden.

Tuntee itsensä yksinäiseksi

4. ja 5. luokan oppilaista

4 %

8. ja 9. luokan oppilaista

16 %

Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

15 %

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

16,6 %

Kohtalainen tai vaikea ahdistus

8. ja 9. luokan oppilaista

23,8 %

Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

23 %

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

22,1 %

Turvallisuus

Koulukiusaaminen on merkittävä riskitekijä mielenterveyden ongelmille ja siihen puuttuminen on yksi keino ehkäistä ongelmia. Indikaattori heijastelee sitä, miten kunta on onnistunut yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisessa. Porvoolaisista 4.–5.-luokkalaista 10,3 % koki kiusaamista vähintään kerran viikossa, kun taas 8.–9.-luokkalaista 7,7 %, lukiolaisista 1,9 % ja ammattiopiskelijoista 5,5 % koki kiusaamista. Indikaattori on nousussa kaikissa ikäluokissa.

Lapsen tai nuoren kaltoinkohtelu ja fyysinen väkivalta aiheuttaa lapselle runsaasti haittoja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Porvoolaisista 4.–5.-luokkalaista lähes 18 % ilmoittaa, että on vuoden aikana kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa. Määrä on lähes ennallaan vuoden 2021 tilanteeseen. Henkistä väkivaltaa vanhempien tai huolta pitävien taholta on kokenut joka kolmas. Määrä on huolestuttavassa kasvussa (2019: 18,9 %, 2023: 33 %)

Yläkoululaisista lähes 14,3 %, lukiolaisista 7 %, ammattiopiskelijoista 7,4 % ilmoittaa, että on kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana. Tilanne on lähes ennallaan vuoden 2021 tilanteeseen nähden. Henkistä väkivaltaa vanhempien tai huolta pitävien taholta on koettu kaikissa ikäluokissa, vaihdellen 28,6 prosentista jopa lähes 40 prosenttiin.

Rikokset

Porvoon poliisilaitokselta saatujen tietojen mukaan nuoret tekevät Porvoossa paljon omaisuusrikoksia. Omaisuusrikkoksiin kuuluvat erilaiset varkaudet, kavallukset, petokset ja vahingonteot. Nämä rikokset voivat kohdistua ihmisiin ja kotitalouksiin sekä yrityksiin ja yhteisöihin. Omaisuusrikkoksissa isoin rikoslaji ovat näpistykset ja vahingonteot ja ryöstöt tulevat hyvänä kakkosena.

Ajalla 1.1.–15.11.2024 alle 15-vuotiaat tekivät yhteensä 131 kpl omaisuusrikoksia (2022: 144, 2023: 84). Vanhempien, 15–17-vuotiaiden, osalta määrä samalla ajalla oli 87 kpl (2022: 134, 2023: 69).

Myös henkeen ja terveyteen kohdistuvia pahoinpitelyitä ja lieviä pahoinpitelyitä on molemmissa ikäryhmissä paljon. Alle 15-vuotiaissa määrä 15.11.2024 mennessä oli 45 (2022: 40, 2023: 71) ja 15–17-vuotiailla 27 (2022: 46, 2023: 50). Vuonna 2024 pahoinpitelyitä alle 15-vuotiailla on ollut lähes tuplasti enemmän kuin 15–17-vuotiailla. Huumausainerikoksia on molemmissa ikäryhmissä yhteenlaskettuna alle 10, osa näistä myös alle 15-vuotiden keskuudessa.

”

Nuorten tekemien rikosten määrä huolestuttaa.

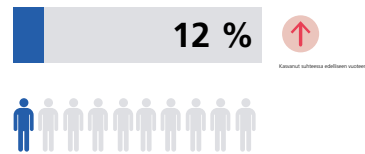

Nuoret aikuiset ja työkäiset

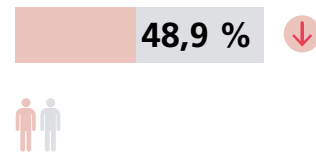

Nuorten aikuisten ja työikäisten hyvinvointi

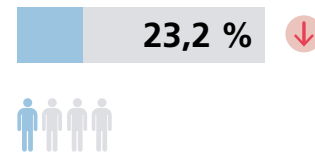
Yksinäisyyden kokemus

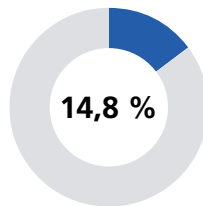
Elämänlaatu

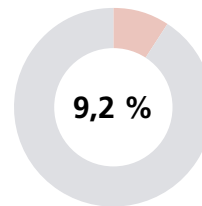
Positiivinen mielenterveys

Mielenterveys- perusteisesti sairasrahaa

Heikko osallisuuden kokemus

Elintavat

Ylipainon osuus

Alkoholia liikaa käyttävät

Tupakointi

Riittämättömästi nukkuvat

Elintavat

Nuorisotyöttömyys	16,1 %	↓
Työttömät työvoimasta	10,3 %	↓
Pitkäaikaistyöttömät	48,7 %	↓
Koulutuksen ulkopuolella	9,1 %	↑ <small>Kasvanut vähemmän edelliseen vuoteen</small>
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet	2,4 %	
Työkyvyttömyyseläkettä	4,6 %	↓
Ei jaksanut työskennellä eläkkeelle asti	25,2 %	↑ <small>Kasvanut vähemmän edelliseen vuoteen</small>

Nuoret aikuiset ja työikäiset

Tässä osiossa kuvaamme pääosin 18–64-vuotiaiden työikäisten porvoolaisten tilannetta. Osa lukiolaisista ja ammatillisen toisen asteen opiskelijoista kuuluu tähän ikäryhmään.

Lasten ja nuorten hyvinvointiryhmässä käsitellään nuorisolain mukaisesti asioita alle 29-vuotiaisiin asti. Nuorten työllisyystilanne on säännöllisesti agendalla. Esille on noussut nuorten työllisyystilanteeseen ja työuran aloittamiseen liittyviä haasteita ja ilmiöitä, kuten:

- Ammatillisten opintojen keskeyttämisprosentti on tällä hetkellä huolestuttava.
- Työelämään liittyvä puhe kotona, jolla on suurin vaikutus nuorten työelämämielikuviin. Työelämän kuormittavuus vaikuttaa myös seuraavaan sukupolveen.
- Työnantajien edustamat arvot ovat tärkeitä Z-sukupolvelle. Näissä kaupungilla ja muilla julkisilla työnantajilla olisi mahdollisuus profiloitua demokratian, tasa-arvon ja yhteisen hyvän edistämisen kautta.
- Sosiaalinen media ruokkii epärealistisia odotuksia työelämästä ja aikuiselämästä.
- Maahan muuttaneiden lasten ja nuorten takamatka, koska nämä eivät välttämättä saa kotoa vanhemmiltaan tukea ja ohjausta yhteiskuntaan, sen palveluihin ja työelämän mahdollisuuksiin liittyen. Heidän vanhemmiltaan puuttuu kielitaitoa sekä osaamista

ja tietotaitoa yhteiskunnasta, eikä heillä välttämättä ole kykyä myöskään selvittää asioita lapsen puolesta. Tämän takia maahan muuttaneet nuoret lähtevät opiskelu- ja työelämään takamatkalta, jota tulisi kuroa umpeen tukemalla perheitä kokonaisuutena esim. ottamalla vanhemmat mukaan nuoren opiskelu- ja työelämäsuunnitelmia pohdittaessa.

Erityisesti nepsykirjo- ja mielenterveysasiat sekä maahanmuuttajaperheet tulisi huomioida nykyistä paremmin ja osaamista näiden kohtaamiseen lisätä. Myös nämä asiakasryhmät tulisi saada työelämän piiriin, mikä lisäisi moninaisuutta, vähentäisi työttömyyttä ja olisi kaikkien etu.

Järjestötoimijoille ja yrityksille tarvittaisiin koulutusta eri lähtökohdista tulevien työnhakijoiden työllistämiseen. Mahdollisuutta Elinkeinofoorumin yhdistämiseksi tähän työhön tulisi tutkia, jotta keskusteluun saadaan mukaan myös porvoolaiset yrittäjät matalan kynnyksen työpaikkojen lisäämiseksi.

Työharjoittelijoita kohtaan tarvitaan asennemuutosta. Työharjoittelijat tulisi ottaa vastaan avoimesti, sillä harjoittelu on tärkeää työelämään tutustumista, ja harjoitteluun tuleva on potentiaalinen tulevaisuuden työntekijä.

Vammaisneuvosto on käynyt aktiivista vuoropuhelua kaupungin eri viranhaltijoiden kanssa. Kokouksiin kutsuttujen virkahenkilöiden kautta neuvosto toimii oikea-aikaisesti, ja tämä on osoittautunut toimivaksi vaikuttamisen tavaksi. Neuvosto nostaa esille eri ikäisiin liittyviä havain-

toja ja käsittelee ahkerasti eri aiheita, tuoden keskusteluihin ja toimialojen suunnitteluun omaa näkökulmaansa. Usein käsitellään esteettömyyttä ja saavutettavuutta palveluissa ja toiminnassa, jotta eri tilaisuudet ja tieto olisivat kaikkien kuntalaisten saavutettavissa. Vammaisten huomioimista tulisi korostaa vielä enemmän rakennusten saavutettavuudessa sekä kielellistä ja kognitiivista saavutettavuutta strategisesta näkökulmasta.

Hyvinvointi ja terveys

Porvoon kaupunki toteutti kyselyn asukkaiden hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta eri ikäryhmille. Laajempi koonti vastauksista löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteessa: [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - Porvoon](#), mutta kunkin ikäryhmän yhteydessä on kooste näiden avoimista vastauksista.

18–29-vuotiaiden ikäryhmässä (ml. yhden alle 18-vuotiaan vastauksen) tuli yhteensä 10 vastausta, joista viisi vastasi avoimiin kysymyksiin päivittäisen elämän parhaista asioista, jotka saavat jaksamaan ja voimaan hyvin.

Keskeisistä hyvinvoinnin lähteistä tärkeimmiksi nousivat **perhe, koti, ystävät ja työkaverit**. Iloa ja rentoutumista taas tuovat **työ, vapaa-ajan harrastukset, ruoka, sarjat ja pelit**. Myös **eläimet ja vapaus asua maaseudulla** ovat tärkeitä hyvinvoinnin kannalta.

Ikäryhmässä 30–49-vuotiaat vastauksia tuli yhteensä 79, joista 66 vastasi hyvinvoinnin avoimiin kysymyksiin jaksamista edistävästä asioista.

Monet mainitsevat **perheen, ystävät ja läheiset** tärkeinä hyvinvoinnin lähteinä. Myös **luonto ja ympäristö**, kuten, metsät ja rauhallinen asuinympäristö tuottavat monille hyvinvointia.

Työ ja taloudellinen vakaus mainitaan usein hyvinvoinnin kannalta tärkeinä, kun taas **harrastukset, liikunta ja vapaa-ajan aktiviteetit** auttavat jaksamaan ja ovat hyvinvoinnin lähteitä.

Myös **terveys, säännölliset elintavat** ja yleinen hyvinvointi mainitaan usein.

Lasten **koulut ja turvallinen yhteisö** ovat tärkeitä monille vastaajille.

Samaiseen kyselyyn ikäryhmässä 50–64-vuotiaat tuli yhteensä 73, joista 64 vastasi hyvinvointiin ja 46 turvallisuuden liittyviin avoimiin kysymyksiin.

Monet vastaajat mainitsivat **perheen, ystävät ja läheiset** tärkeimpinä tekijöinä, jotka tuovat iloa ja tukea arkeen. **Luonto ja sen läheisyys** ovat myös merkittäviä hyvinvoinnin lähteitä. Monet vastaajat arvostavat **luonnon rauhaa ja kauneutta** sekä **mahdollisuutta viettää aikaa ulkona**. **Hyvä terveys ja liikunta** ovat myös tärkeitä hyvinvoinnin osa-alueita. Vastaajat mainitsivat **terveyden ja fyysisen aktiivisuuden** merkityksen hyvinvoinnilleen. Myös **harrastukset ja vapaa-ajan vietto** lisäävät hyvinvointia, iloa ja rentoutumista.

Perhe, ystävät ja luonto parantavat asukkaiden hyvinvointia.

Terve Suomi -tutkimus

Porvoolaisten aikuisväestön koetusta hyvinvoinnista saadaan tietoa Terve Suomi-tutkimuksesta, joka on kohdennettu yli 20-vuotiaisiin. Tuloksia on julkistettu vuodelta 2022, mutta ne ovat vain hyvinvointialuetasoisia, millä tasolla ne ovat mukana myös tässä osiossa. On hyvä muistaa, että hyvinvointialueen asukkaista noin 52 % on porvooolaisia. Terve Suomi tutkimukseen vastasi noin 1200 yli 20-vuotiasta koko hyvinvointialueella.

Työkäinen väestö kokee hyvinvointinsa tilastojen valossa melko hyvänä. Reilu puolet pitää elämänlaatuaan hyvänä, ja noin 12 % työikäisistä tuntee itsensä yksinäiseksi. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on aikuisväestössä lapsia ja nuoria pienempi ja myös sukupuolien välinen ero on pieni. (Terve Suomi 2022)

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on neljänneksi tervein hyvinvointialue. Työikäisistä kuitenkin lähes 25 % koki vuonna 2022 itsensä osittain tai täysin työkyvyttömäksi. Noin viidesosa (18 %) kokee olevansa merkittävästi kuormittunut psyykkisesti. Psyykinen kuormittuneisuus on usein yhteydessä muihin elämänhaasteisiin, kuten toimeentulovaikeuksiin tai pitkittyneeseen työttömyyteen. (Terve Suomi 2022)

Suuri osa työikäisistä liikkuu suosituksiin nähden liian vähän (56,9 %) ja yli viidennes (23,3 %) on reilusti ylipainoinen. Liikkuminen, joka ei yllä liikkumissuosittelun vähimmäismäärään, maksaa yhteiskunnalle vähintään 3,2 miljardia euroa vuodessa. Työikäisistä vain noin kolmannes (31,6 %) käyttää suosituksen mukaisesti kasviksia

ja hedelmiä, mikä on heikkojen liikuntatottumusten tavoin yhteydessä mm. elintapairauksiin ja ylipainoon. Väestötutkimuksen mukaan viidesosa miehistä ja naisista kokee nukkuvansa riittämättömästi. Yleisintä tämä on 40–54-vuotiailla. Viidesosa miehistä ja naisista on iltavirkkuja, yleisintä se on 20–39-vuotiailla. (Terve Suomi 2022, UKK-instituutti 2022)

Vähäinen liikkuminen ja runsas istuminen ovat entistä merkittävämpiä kansanterveyteen ja kansantalouteen vaikuttavia tekijöitä. Nämä riskitekijät ovat keskeisessä roolissa lähes kaikissa tarttumattomissa sairauksissa, kuten aineenvaihduntasairauksissa sekä erilaisissa sydän- ja verenkiertoelimestön sairauksissa. Yksilön ja yhteiskunnan kannalta liikkumisen lisääminen on erityisen hyödyllistä niille, jotka liikkuvat kaikkein vähiten. Kunnallinen liikuntaneuvonta ja hyvinvointialueen elintapaohjaus ovat hyviä keinoja kannustaa vähän liikkuvia henkilöitä liikunnan lisäämiseen. Pidentyvien työurien tavoittelu edellyttää merkittävää panostusta ihmisten fyysisen kunnon, toimintakyvyn ja parempien ravitsemustottumusten vahvistamiseen.

Vuoden 2022 varusmiesten kestävyyskunto oli mittaushistorian toiseksi huonoin, mutta 2023 kestävyyskunnan keskiarvotulos oli korkein viimeisten viiden vuoden aikana. Myös lihaskunnossa hyvien tulosten osuus kasvoi ja heikkojen osuus pieneni edelliseen vuoteen verrattuna. Tulokset (lähes 20 000 hlöä) kuvaavat melko kattavasti keskimäärin 19-vuotiaan nuoren miehen kuntotasoa.

Keskiväestössä ei ole tapahtunut viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana muutoksia, joskin keskiarvo 78,7 kiloa on 1990-luvulta alkaneen mittaushistorian korkein. Varusmiesten palveluksen alussa suorittaman 12 minuutin juoksutestin keskiarvo vuonna 2023 oli 2 381 metriä, mikä on viisi metriä enemmän kuin kahtena edellisvuonna. Lihaskunnon vähintään hyvien tulosten osuus kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna kaksi prosenttiyksikköä ja enintään välttävien osuus laski yhden prosenttiyksikön. Kiitettävien ja hyvien tulosten osuus vuonna 2023 oli 33 % ja heikkojen tulosten osuus 23 %. Vuonna 2023 18 % varusmiehistä sai vapautuksen armeijasta. Suurimassa osassa (56 %) syy oli mielenterveydessä, päihteissä tai käytöksessä. (Puolustusvoimat)

Päihteet

Alkoholin liikakäyttö on yksi keskeisimmistä suomalaisten terveysuhista. Terveyshaittojen lisäksi käytöstä voi seurata myös suuri määrä erilaisia sosiaalisia ongelmia, kuten riitoja, väkivaltaa ja lasten laiminlyöntiä sekä taloudellisia ongelmia tai ongelmia työelämässä.

Yli 27 % aikuisväestöstä käyttää säännöllisesti liikaa alkoholia. Alkoholin riskikäyttäjien osuus on 24,9 %. Aikuisista 11 % tupakoi päivittäin ja miehistä 6,2 % nuuskaa päivittäin. Yhteensä jotain tupakka- tai nikotiinituotetta käyttää päivittäin 14,4 %. Rahapelaamisesta on aiheutunut ongelmia 3,7 % vastaajista. Väestötasolla rahapelaaminen on yleisintä 40–74-vuotiailla. Miehillä rahapeliongelmat korostuivat kuitenkin erityisesti alle 40-vuotiailla. Naisilla ongelmat ilmenivät tasaisemmin eri

ikäryhmien välillä, mutta ongelmia on eniten 55–64-vuotiailla. Rahapelaaminen ja eritasoiset rahapeliongelmat ovat yleisimpiä matalammin koulutetuilla ja niihin liittyy sosiaalista eriarvoisuutta.

Vuonna 2023 vanhemman liiallinen alkoholin käyttö aiheutti haittaa 4.–5.-luokkalaista 2,8 % mielestä (vuonna 2021 2,4 %), 8.–9.-luokkalaisten mielestä 5,5 % (vuonna 2021 6,2 %). Toisen asteen opiskelijoiden kokemus vanhemman alkoholin käytön haitallisuudesta noudattaa melko samaa tasoa kuin yläkoululaisten osalta. Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista 5,1 % ilmoitti haitoista ja lukiolaisista 5,6 %. (Kouluterveyskysely) Vanhempien runsas alkoholinkäyttö on riskitekijä myös lasten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle, koska alkoholin liikakäyttö haittaa huolenpitoa ja hoivaa sekä lapsen kiintymyssuhteiden kehitystä. Runsaasti alkoholia käyttävä vanhempi toimii myös roolimallina lapsen omalle haitalliselle alkoholinkäytölle.

Vuoden 2023 aikana Porvoon Alkon myymälöistä myydyn ja Porvoossa sijaitseviin elintarvikeliikkeisiin, kioskeihin, huoltoasemille ja anniskeluravintoloille toimitettujen alkoholijuomien määrä 100-prosenttisena alkoholina laskettuna oli 6,3 litraa jokaista kuntalaista kohden. Tämä on lähes sama määrä, kuin Suomen kuntien keskiarvo, ja määrä on pysynyt edellisestä vuodesta ennallaan. Vastaava määrä verrokkikunnissa (Hämeenlinna, Järvenpää, Kuopio, Lahti, Lappeenranta ja Vaasa) vaihtelee 6,8–7,3 litran välillä. Tilastoidussa myynnissä ei näy alkoholijuomien laillinen ja laitton kotivalmistus, ko. alueen ulkopuolelta ostettu alkoholi, matkustajien alkoholin tuonti, salakuljetus, korvikkeet tai suomalaisten Suomen rajojen ulkopuolella kuluttama alkoholi.

Mielenterveys

Positiivisen mielenterveyden mittari (SWEMWBS) keskittyy yksinomaan positiivisen mielenterveyden eli mielen hyvinvoinnin mittaamiseen. Mittari sisältää väittämiä myönteisistä tunteista, psykologisesta toimintakyvystä ja tyydyttävistä ihmissuhteista. Positiivisen mielenterveyden käsite pyrkii siirtämään ajattelua pois sairaus- ja ongelma-akeseisydestä. Keskiarvo 20–64-vuotiailla oli 23,4 %. Tulos on valtakunnallisen keskiarvon tasoa. Enimmäisarvo on 35 %. (Terve Suomi 2022)

Mielenterveysongelmat ovat yleisin syy uusiin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Sotkanetin tilastoista selviää, että mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 16–24-vuotiaita on yksi prosentti vastaavan ikäisestä väestöstä. 25–64-vuotiaista porvoalaisista osuus on yhteensä 2,5 %. Mielenterveysyistä sairauspäivärahaa sai vuoden 2023 aikana 27,8 % 25–64-vuotiaisten ikäryhmään kuuluvista porvoalaisista. Tilanne on viime vuosina pysynyt lähes ennallaan. Psykkinesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on 20–64-vuotiaiden itäuusimaalaisten osalla 18 %. (Sotkanet)

Osallisuus

Osallisuusindikaattorin keskiarvo on 20–64-vuotiailla 90,2 pistettä asteikolla 0–100. Kysymyspatterissa on yhteensä 10 väittämää. Muut hyvinvointiin liittyvät kokemukset vaikuttavat myös koettuun osallisuuteen. Mm. terveytensä heikommaksi kokeneiden osallisuuden kokemus on valtakunnallisen keskiarvon mukainen, noin 34 %. (Terve Suomi 2022)

Turvallisuus

Terve Suomi (2022) tutkimuksen mukaan harva kokee arkensa turvattomaksi. Reilu kolme neljästä työikäisestä on tyytyväinen asuinalueensa olosuhteisiin. Noin 10 % on kokenut väkivaltaa tai uhkailua lähisuhteessa.

Porvoon kaupungin toteuttaman hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kyselyn turvallisuutta koskevissa avoimissa vastauksissa nousi eri ikäryhmissä seuraavia asioita. Laajempi koonti vastauksista löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteessa: [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - Porvoo](#)

Ikäryhmä 18–29-vuotiaat.

Turvallisuuden osalta korostuivat **lähikoulu ja yhteisö**, kuten mahdollisuus laittaa lapset pieneen lähikouluun, jossa tuntee lastensa luokkakaverit, näiden vanhemmat ja opettajat. Myös **rauhallinen paikka asua** perheen kanssa ja **kohtuullisen matkan päässä sijaitseva koulu** olivat tärkeitä. Lisäksi mainittiin **turvallisuuden tunne**, joka tarkoittaa, että ei tarvitse pelätä ja voi olla rauhallisin mielin, sekä **mahdollisuus olla oma itsensä** ilman riskiä henkiseen tai fyysiseen väkivaltaan.

Turvallisuutta tuovat rauhallinen asuinpaikka, tasa-arvo ja luottamus yhteiskuntaan.

Seuraava ikäryhmä, 30–49-vuotiaat, kertoivat avoimissa vastauksissa mitä turvallisuus heille tarkoittaa.

Tämän ikäryhmän asukkaille turvallisuus merkitsee monia asioita, jotka liittyvät sekä fyysiseen että psyykkiseen hyvinvointiin. Esimerkiksi **henkilökohtainen rauha**, kun asukkaat voivat elää omaa elämäänsä perheensä kanssa ilman ulkoisia häiriötekijöitä. Turvallisuus tarkoittaa myös sitä, että **yhteiskunta toimii tasa-arvoisesti** kaikissa häiriötilanteissa. **Fyysinen turvallisuus** syntyy siitä, että asukkaat tuntevat olonsa turvallisiksi, kun he voivat liikkua kaduilla, jotka ovat hyvin valaistuja ja joissa on kameravalvonta. Myös **luottamus päätöksentekoon** lisää turvallisuutta. Asukkaat voivat luottaa päätöksentekoon ja sen hyviin aikeisiin. Perusarjen turvallisuus on sitä, että voi tehdä **arjessa normaaleja asioita ilman uhkaa tai pelkoa**. On myös tärkeää, että **lapsista ja nuorista pidetään huolta**, kouluissa **ei sallita kiusaamista**, ja **opettajilla on enemmän vapautta puuttua asioihin**. Yhteisöllinen turvallisuus koostuu siitä, että **kaikki huolehtivat yhdessä toisistaan ja apua saa aina tarvittaessa**.

Turvallisuuden avoimissa vastauksissa 50–64-vuotiaiden osalta nousivat seuraavia asioita.

Henkilökohtainen turvallisuus, kuten mahdollisuus **elää arkea ilman pelkoa väkivallasta tai muista uhkista**. Tämä sisältää myös sen, että **voi liikkua vapaasti mihin kellonaikaan tahansa ilman pelkoa**. Kaupunki ja yhteiskunta huolehtivat väestöstä **luomalla yhteiskunnallista turvallisuutta, tukea, työpaikkoja ja koulutusta**. Tärkeää on myös, että **perhe lapset ja läheiset voivat hyvin ja että heistä pidetään huolta**. **Taloudellinen vakaus ja toimeentulon turvaaminen** ovat keskeisiä tekijöitä taloudellisen turvallisuuden tunteessa, mikä sisältää myös **mahdollisuuden saada hoitoa tarvittaessa**. **Rauhallinen elinympäristö, hyvin toimiva julkinen liikenne ja nopea pääsy terveydenhoitoon** ovat tärkeitä ympäristön turvallisuuden elementtejä. Lisäksi turvallisuus käsittää myös **kestävän ja vastuullisen kaupunkikehityksen**, jossa otetaan huomioon luonto, ympäristö ja tulevat sukupolvet.

Ikääntyneet

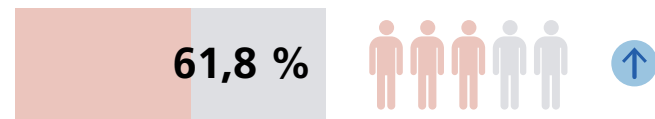

Ikääntyneiden hyvinvointi

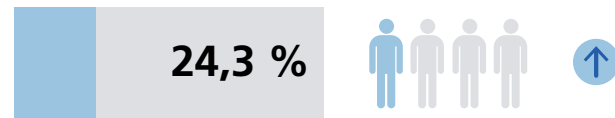
Yksinäisyyden kokemus

Elämänlaatu

Positiivinen mielenterveys

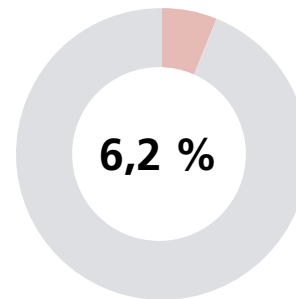

Hoitojaksot / 10 000 vastaavan ikäistä asukasta (kaatuminen ja putoaminen)

233,2 ↑

Heikko osallisuuden kokemus

Elintavat

Ylipainon osuus

18,4 % ↓

Huolta herättävä alkoholinkäyttö

50,3 % ↑

Tupakointi

6,7 % ↓

Nukkuminen

9 % ↑

Ikääntyneet

Vuonna 2023 Porvoossa asui 11 758 yli 65-vuotiasta, joista 75 vuotta täyttäneitä ja sitä vanhempia oli 5600. Porvoon väestö ikääntyy nopeasti, ja vähintään 75 vuotta täyttäneitä tulee olemaan vuoden 2030 väestöennusteen mukaan jo 7 289. Vuoteen 2040 mennessä yli 65-vuotiaita arvioidaan olevan noin 14 800. Arvioiden mukaan kaikki muut ikäluokat pienevät.

Vuonna 2023 Porvoossa asuvista 75 vuotta täyttävistä ja sitä vanhemmista suurin osa asuu kotona, ja heistä noin puolet asuu yksin (54,2 %). Palveluiden fyysisen saavutettavuuden merkitys korostuu yli 65-vuotiailla. Porvoossa 36,6 % väestöstä asuu enintään 500 metrin etäisyydellä päivittäistavarakaupoista. (Tilastokeskus). Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana on 3 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Määrä on noussut hieman. (Sotkanet)

Neuvostot

Ikäihmiset haluavat vaikuttaa enemmän omiin asioihinsa ja vanhusneuvostokin on toistuvasti hakenut puhe- ja äänioikeutta lautakunnissa, toistaiseksi siinä onnistumatta. Vanhusneuvosto on kuitenkin käynyt aktiivista vuoropuhelua kaupungin eri viranhaltijoiden kanssa ja pitää erinomaisena asiana sitä, että he saavat kokouksiinsa vieraksi monipuolisesti kaupungin virkamiehiä. Eri aiheita onkin käsitelty ahkerasti ja ikääntyneiden näkökulmaa on tuotu keskusteluihin ja osaksi toimialojen suunnittelua.

Vanhusneuvosto on korostanut päätöksentekoon pitkäjänteisyyden näkökulmaa etenkin ikäihmisten lähtökohdista – onko esimerkiksi palveluja tulevaisuudessa muuallakin kuin keskustassa. Vanhusten määrän kasvu on jyrkästi nouseva, mikä tulisi huomioida myös kaupunkipolitiikassa. Julkisen liikenteen sujuvuuteen Porvoossa onkin panostettu ja vanhusneuvoston jäsenistön mielestä se on myös näkynyt lisääntyneine vuoroineen.

Neuvosto toivoisi erityistä huomiota ikääntyneiden asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistäviin palveluihin, kuten ikäihmisten liikkumisen edistämiseen, esimerkiksi maksuttomuus tai alennettu hinta, sekä monipuoliseen kulttuurihyvinvointiin ja jatkuvaan oppimiseen. Neuvostoa huolesttaa, miten saada ikämiehet liikkeelle, kun Porvoossa on kuitenkin tarjolla paljon eri vaihtoehtoja kulttuurin, liikkumisen ja jatkuvan oppimisen saralla.

Vammaisneuvosto on käynyt aktiivista vuoropuhelua kaupungin eri viranhaltijoiden kanssa. Kokouksiin kutsuttujen virkahenkilöiden kautta neuvosto toimii oikea-aikaisesti, ja tämä on osoittautunut toimivaksi vaikuttamisen tavaksi. Neuvosto nostaa esille eri ikäisiin liittyviä havaintoja ja käsittelee ahkerasti eri aiheita, tuoden näkökulmaa keskusteluihin ja osaksi toimialojen suunnittelua. Usein käsitellään esteettömyyttä ja saavutettavuutta palveluissa ja toiminnassa, jotta eri tilaisuudet ja tieto olisivat kaikkien kuntalaisten saavutettavissa. Vammaisten huomioimista tulisi korostaa vielä enemmän rakennusten saavutettavuudessa sekä kielellistä ja kognitiivista saavutettavuutta strategisesta näkökulmasta.

Hyvinvointi ja terveys

Vastauksia kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kyselyyn yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä tuli yhteensä 63 joista noin 40 vastasi avoimiin kysymyksiin. Ohessa koonti vastauksista. Laajempi koonti vastauksista löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteessa: [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - Porvo](#)

Terveys mainitaan tärkeänä hyvinvoinnin osa-alueena, joka saa vastaajat jaksamaan ja voimaan hyvin. Myös **luonnon läheisyys ja mahdollisuus ulkoiluun** ovat tärkeitä monille. **Läheiset ihmis-suhteet, perhe ja ystävät** ovat keskeisiä hyvinvoinnin kannalta, ja **harrastukset ja kulttuuritoiminta** mainitaan usein. Monelle vastaajalle **miellyttävä ja turvallinen asuinympäristö** on tärkeä osa-alue. Lisäksi **hyvä taloudellinen tilanne** mainitaan yhtenä keskeisenä hyvinvoinnin tekijänä.

Mielen hyvinvointi tai positiivinen mielenterveys viittaa ihmisen omaan kokemukseen hyvinvoinnistaan ja mielen tasapainosta. Mielen hyvinvointi liittyy usein hyvään mielenterveyteen ja psyykkiseen toimintakykyyn, mutta mielen hyvinvointia voi kokea myös henkilö, jolla on mielenterveyden häiriö. Positiivisen mielenterveyden mittari (SWEMWBS) keskittyy yksinomaan positiivisen mielen-terveyden eli mielen hyvinvoinnin mittaamiseen. Mittari sisältää väittämiä myönteisistä tunteista, psykologisesta toimintakyvystä ja tyydyttävistä ihmissuhteista. Positiivisen mielenterveyden käsite pyrkii siirtämään ajattelua pois sairaus- ja ongelmakeskeisyydestä. Keskiarvo yli 65-vuotiailla oli 24,5 % ja yli 75-vuotiailla 24,2 %. Nämä tulokset mukailevat hyvin samansuuntaisesti valtakunnallista keskiarvoa. Enimmäisarvo on 35. (Terve Suomi 2022)

Useimmat terveysongelmat ja toimintakyvyn rajoitteet sekä yksinäisyys yleistyvät ikääntyessä ja tämä heijastuu myös kokemukseen elämänlaadusta. Hyvää ikääntymistä on tärkeä edistää esimerkiksi tukemalla toimintakyvyn ja terveyden säilymistä ja mielen hyvinvointia sekä ehkäisemällä yksinäisyyttä. Väestötutkimuksen mukaan 75 vuotta täyttäneiden elämänlaatu on heikompi kuin nuorempien ikäryhmien. Laajemman elämänlaatumittarin mukaan sekä miesten että naisten elämänlaatu hieman paranee 75. ikävuoteen saakka kääntyen vasta sen jälkeen laskuun. Ylimmässä koulutusryhmässä elämänlaatu on tuntuvasti parempi kuin alimmassa. (Terve Suomi 2022)

Liikunta ja ravinto

Suurin osa ikääntyneistä ei liiku terveysliikuntasuosituksen mukaan riittävästi. Yli 65-vuotiaista vain 32,3 % liikkuu tarpeeksi (Terve Suomi). Varhain alkava kunnon rapistuminen johtaa suurempaan avun- ja palveluiden tarpeeseen iäkkäänä, mikä lisää sote-menoja. Väestön hyvällä toimintakyvyllä voidaan kompensoida ikärakenteen vanhenemisesta johtuvaa hoivakustannusten nousua, joten panostaminen liikuntaan kannattaa, vaikka sen terveysvaikutukset

näkyvät viiveellä. Liikunta ja liikkuminen tukevat terveen painon ylläpitoa, mielen hyvinvointia sekä riittävää ja laadukasta unta. Liikunta ylläpitää arjen tarmokkuutta ja elämänlaatua. Liian vähäinen liikunta heikentää toimintakykyä ja fyysistä suorituskykyä kaikenikäisillä (THL).

Ikääntyneistä vain noin kolmannes (36,5 %) käyttää kasviksia ja hedelmiä suosituksen mukaisesti, eli vähintään 500 g/päivä. Reilusti ylipainoisten osuus yli 65-vuotiaista on 21,2 %. (Terve Suomi 2022)

Päihteet ja riippuvuudet

Ikääntyneillä yksinäisyys on päihteiden käyttöön liittyvä riskitekijä. Yksinäiseksi itsensä kokee 7,2 % yli 65-vuotiaista. Porvoon tilannetta kuvaavaa tilastotietoa ikääntyneiden päihteiden käytöstä ei ole tällä hetkellä saatavilla, vaan on turvauduttava hyvinvointialuetasoiseen FinSote tutkimuksen tuloksiin. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella yli 65-vuotiaista 36,2 %, miehistä 50,3 % ja naisista 21,4 %, käyttää liikaa alkoholia. Yli 75-vuotiaisten määrä on 22,5 %, josta miehet 33,1 % ja naiset 12,3 %. Miesten alkoholin liikkakäyttö on reippaasti naisia yleisempää. Rahapelaamisesta on aiheutunut ongelmia 3,5 %:lle yli 65-vuotiaista. Päivittäin tupakoi kahdeksan prosenttia ikääntyneistä, naiset miehiä yleisemmin. Kannabista 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus on 0,4 % prosenttia 65–74-vuotiaista. (Terve Suomi)

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus ikääntyneissä, yli 65-vuotiaat, on noin 6,3 %. Ikääntyneissä, yli 65-vuotiaissa elämänlaatunsa hyväksi kokeneiden osuus on 57,3 % ja yli 75-vuotiaissa 51,5 %. (Terve Suomi)

Turvallisuus

Porvoon kaupungin toteuttaman hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kyselyyn vastanneiden osalta turvallisuuden avoimissa vastauksissa korostuivat seuraavat aiheet

Moni vastaaja mainitsee **turvallisen ja rauhallisen asuinympäristön** tärkeyden. Tämä sisältää esimerkiksi sen, että ei ole **häiriköitä, väkivallan uhkaa tai sodan uhkaa**. Vastajat korostavat myös, että he haluavat voida **liikkua vapaasti ja turvallisesti** ilman pelkoa, erityisesti iltaisin ja pimeällä. Turvallisuuden tunteeseen kuuluu myös se, että **apua on saatavilla tarvittaessa**, esimerkiksi **terveyteen liittyvissä asioissa tai hätätilanteissa**. Vastajat arvostavat **yhteiskunnan tukea ja palveluita**, kuten toimivia **sotepalveluita, ensihoitoa ja pelastustoimea**. Turvallisuuden tunteeseen liittyy myös **yleinen hyvinvointi, huolenpito ja mahdollisuus elää rauhassa ilman pelkoa**. Lopuksi vastajat kokevat turvallisuuden tunteen lisääntyvän, kun he voivat **luottaa ympärillään oleviin ihmisiin ja yhteiskuntaan**.

Ikääntyneiden piirissä tyytyväisyys omaan asuinalueeseen on 84,5 %. Päivittäisen elämän erittäin tai hyvin turvallisiksi kokeneiden osuus 65 vuotta täyttäneiden osalta on 57,7 % ja yli 75-vuotiaiden osalta 56,8 %. Päivittäin 3,3 % yli 65-vuotiaista ja 2,1 % yli 75-vuotiaista kokee elämänsä turvattomaksi. (Terve Suomi)

Ikääntyminen lisää myös tapaturmariskiä. Vuonna 2023 kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä 65 vuotta täyttäneiden hoitajakoja oli Porvoossa noin 300/10 000 vastaavan ikäistä. Naisille tapahtuu enemmän kaatumis- ja putoamistapaturmia kuin miehille. Kaatumisille altistavia tekijöitä ovat esimerkiksi heikentynyt tasapaino, heikentynyt lihaskunto, monilääkitys, hoitamattomat sairaudet, huono ravitsemus, heikentynyt näkökyky, alentunut kognitiivinen toimintakyky sekä ympäristön ja yksilön toimintakyvyn välinen epäsuhta.

Kaatumisia ja putoamisia voidaan ja kannattaa ennaltaehkäistä. Kaupunki pystyy ennaltaehkäisemään tietyin osin, eli katujen ylläpidon kautta ja toimintakyvyn vahvistamisella kuten esim. liikuntaan liittyvillä palveluilla. Näihin kaupungin keinoihin on panostettu ja tulossa on myös asiaa tukeva kaupungin projekti. Tarkempaa tietoa on pyydetty hyvinvointialueelta ja HUS:ilta niistä olosuhteista, joissa tapaturmia eniten tapahtuu. Kaikeen ei pysty kaupungin puolelta vaikuttamaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Porvoon kaupungissa

Kaupungin tavoitteena on tunnistaa hyvinvointivajeet ja lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä ja vahvistaa osallisuutta omalla toiminnallaan. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kohdistuu yksilöön, yhteisöön, väestöön ja elinympäristöihin. Se on asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä tukevaa ja edistävää laaja-alaista yhteistyössä tehtävää työtä, jossa oman työn lisäksi hyödynnetään laajasti eri toimijoiden osaamista. Tällaisia yhteistyötahoja ovat esimerkiksi järjestöt, seurakunnat, yritykset ja alueelliset toimijat kuten oppilaitokset, hyvinvointialue, poliisi ja Kela. Yhteistyötä on kaupungin osalta kuvattu kaupungin Hyvinvointisuunnitelmassa 2024–2025.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ei ole veloitetta nimetä vastuutoimielintä. Ehkäisevään päihdetyöhön on nimettävä toimielin ja Porvoossa tämä on kaupunginhalitus. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuudesta vastaavat kaupungin johtoryhmä ja Hyte johtoryhmä. Hyvinvointikoordinaattorilla on näissä molemmissa aiheissa (hyte ja ehkäisevä päihdetyö) keskeinen rooli auttamassa toimialoja etenemään samaan suuntaan sekä tuomaan aiheita näkyviksi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sisältyy kaikkiin toimialoihin ja toimintaa edistetään erittäin hyvin huomioiden eri lakien ja informaatio-ohjauksen vaikutukset. Tämä on nähtävissä monessa indikaattorissa esim. hyte-

kerroin ja TEA-viisarit. Kaupunki huomioi toiminnassaan kansalliset ohjelmat, kuten Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden toimenpideohjelma 2030, Suomi liikkeelle -ohjelma, Terveysteksti-ohjelma ja Romanipoliittinen ohjelma. Näihin ohjelmiin liittyy monesti erillisiä projekteja rahoitushakuja. Porvoossa on käynnistetty erillinen projekti Suomi liikkeelle -ohjelman tiimoilta.

Hyte-toiminta

Kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on oman työn yhteensovittaminen sisäisesti eri toimialojen välillä. Hyvinvointialue vastaavasti yhteensovittaa oman työnsä muuhun hyvinvointialueen sisäiseen toimintaan sekä kuntien ja muiden toimijoiden tekemään työhön. Kuntia ei voi alueellistaa tai tasapäistää järjestämään palveluita samoin keinoin, vaan jokainen kunta ratkaisee nämä asiat itse oman itsehallintonsa puitteissa. Asioista tulee sopia ja tarvittaessa resursoida.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämälle ei ole olemassa yhtä oikeaa mallia, vaan se muotoutuu kunkin kunnan tarpeiden mukaan. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikessa kunnan toiminnassa, mutta kaikki toiminta ei ole suoraan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa määriteltiin pitkälti, mitä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä ehkäisevä

päihdetyö Porvoossa tarkoittavat, ja miten tämä on ankuroitu koko kaupungin toimintaan.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ei ole erillinen kokonaisuus, jolla olisi oma budjettinsa, joten se ei näy erikseen talousarviossa. Koko kaupunkiorganisaatio edistää hyvinvointia ja terveyttä muun muassa kuntalain mukaisesti kaikilla toimialoilla, palvelualueilla ja yksiköissä. Kaupungin talousarviossa vuodelle 2025 kaikki sitovat tavoitteet ovat kytköksissä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen laajaan kokonaisuuteen. Monialainen työ ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa on kuvattu ikäryhmittäin hyvinvointisuunnitelmassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaupungin eri tehtävissä, esimerkkejä:

Varhaiskasvatus:

- perheiden näkökulma
- lapsen näkökulma
- taidot
- tiedot
- sosiaaliset suhteet
- uni, ruoka, lepo

Perusopetus:

- tiedot
- taidot
- sosiaaliset suhteet
- haittojen ehkäisy
- vapaa-aika
- oppilashuolto
- opinto-ohjaus
- ateriat

Toisen asteen koulutus:

- tiedot
- taidot
- sosiaaliset suhteet
- haittojen ehkäisy
- opiskeluhuolto
- itsenäistyminen

Vapaa sivistystyö:

- elinikäinen oppiminen
- tiedot
- taidot
- itsensä toteuttaminen
- kotoutuminen

Vapaa-aika/kirjasto, kulttuuri, liikunta, nuorisotyö:

- kokonaisuus hyvinvointia ja terveyttä edistävää
- pohjautuu kuntalaisten omaan aktiivisuuteen
- eri ikäisten huomiointi ja tarpeet
- yhteisöllisyyden näkökulma
- elinkeinotoiminnan näkökulma
- luonto- ja kulttuuriympäristöjen huomiointi

Elinympäristö / maankäyttö ja kaavoitus:

- asuinympäristöjen viihtyisyys ja toimivuus
- virkistysalueet
- maanomistajien roolien huomiointi
- luontoympäristöt ja luonnonsuojelu

Elinympäristö/ yhdyskuntatekniikka ja ympäristöterveys:

- toimiva vesihuolto ja jätehuolto
- turvallinen ja toimiva liikenneympäristö
- terveysturvallisuus (ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta)
- haavoittuvuuksien tunnistaminen
- yksityisten rooli osana infran ylläpitoa

Elinympäristö / asuminen ja julkinen rakentaminen:

- kunnan roolin moninaisuus (kaavoitus, tontinluovutus, rakentaminen, asuntoviranomainen)
- palveluverkkojen vaikutus palveluihin saatavuuteen
- yhdyspinnat erityisryhmien asumisessa
- kunnan keinot vaikuttaa osin rajalliset

Elinympäristö / turvallisuus ja varautuminen:

- hyvinvointi, terveys ja turvallisuus (hytetu) pohjautuu arjen turvallisuuteen
- erilaisiin uhkiiin varautuminen
- ilmastomuutoksen huomioiminen
- koetun turvallisuuden tunteen vahvistaminen

Elinvoima / työllisyys:

- kuntien uudistuva rooli
- keskeinen osa kuntalaisen arkea, hyvinvointia ja aktivoimista
- yhteisöllisyys
- talouden näkökulma
- paikallinen ja alueellinen näkökulma
- yhdyspintojen tunnistaminen osana työllisyyden hoitoa
- elinkeinorakenteen tukeminen

Elinvoima / kotoutuminen:

- merkitys vaihtelee eri kunnissa
- maahanmuuttajien kokonaisuus moninainen
- kielitaidon merkitys
- kulttuurin merkitys
- suomalaisuuden käsitys

Elinvoima / elinkeinopolitiikka:

- tuo ja säilyttää toimintaa, työtä ja aktiivisuutta ja lisää mahdollisuuksia hyvinvointiin
- matkailun roolin tunnistaminen ja hyödyntäminen
- vihreän siirtymän edistäminen
- yhteistyöverkoston hyödyntäminen

Hyte-toiminnan ohjaus

Porvoon kaupungin hyte-johtoryhmä on arvioinut kaupungin hyte-toimintaa (sisältäen ehkäisevän päihdetyön) suhteessa eri lakeihin ja mitä niissä säädetään koskien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävää, eri lakisääteisiä suunnitelmia ja yhteistyövelvoitteita. Tämä tehtiin ennakkoiden kuntakohtaisia hyte-neuvotteluita hyvinvointialueen kanssa.

Kaupungin osalta toiminta toteutuu hyvin. Lainsäädännön lisäksi on hyvä tunnistaa, että valtionhallinnon tasolta on annettu erilaisia suosituksia ja esimerkiksi kansallisia ohjelmia, joilla myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjataan. Lisäksi THL:n tiedonkeruut ohjaavat osaltaan kuntien toimintaa, etenkin kun niillä on nykyään myös jossain määrin taloudellista vaikutusta siihen, miten kunnille jaetaan vaikkapa valtionosuuksien lisäosan rahoitusta (ns. hyte-kerroin).

Kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällön (STM luonnos) on ehdotus siitä, että alla olevat tiedot olisivat esillä kuntien hyvinvointikertomuksissa. Asetuksen mahdollisen antamisen ajankohta on toistaiseksi avoin, mutta haluamme tuoda nämä asiat jo ennakkoon asiakirjaan.

Indikaattori	Porvoo	Koko maa
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä, kyllä/ei	100 (kyllä)	95
Hyvinvointikertomus hyväksytty valtuustossa, kyllä/ei	100 (kyllä)	93
Väestöryhmien välisten terveyserojen raportointi valtuustolle, kyllä/ei	100 (kyllä)	66
Ennakoarvioinnin käyttö kunnan toiminnassa, kyllä/ei	100 (kyllä)	50
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kunnan kouluista	98	90
	26	
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä, % kunnan kouluista	Huom! Porvoossa noudatetaan kouluruokailusuosituksia. Arvoon vaikuttavat myös koulujen kouluruokailujen ajat ja siihen varattu aika.	5

Taulukko: Porvoon kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen rakenteita

Terveyden edistämisen aktiivisuus

TEA-viisari tuo esille kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Palvelu tukee terveydenedistämistyön suunnittelua ja johtamista. Terveydenedistämisen (TEA) ulottuvuudet kuvaavat toimintaa eri näkökulmista. Perusajatuksena on, että toimiakseen laadukkaasti ja tehokkaasti kunnan on huomioitava kaikki nämä näkökulmat.

Terveydenedistämisen aktiivisuudesta saadaan kuntatiedot seuraavista osa-alueista: kuntajohto, perusopetus, liikunta ja kulttuuri. TEA-indikaattori on pistemäärä asteikolla 0–100. Mitä suurempi pistemäärä, sitä parempi tulos.

On tärkeää tiedostaa, että TEA-viisari kyselyt ovat informaatio-ohjausta, sisältäen monenlaisia toimia, joita kunnissa voitaisiin toteuttaa, myös ei-lakisääteisiä. Osa kyselyiden kysymyksistä on kytköksissä hyte-kertoimeen (kuvataan myöhemmin tässä asiakirjassa) ja erityisesti niiden osalta on tehty vahvaa koordinaatiotyötä. Perusopetuksen kyselyyn vastausprosentti saatiin nostettua 100 prosenttiin. Erityisesti perusopetuksen kehittämistyössä ei vielä olla hyödynnetty kyselyiden tuloksia täyteen potentiaaliin. Kyselyiden asioita tarkastellaan myös sisällöllisesti, ja vastausten totuudenmukaisuus pyritään yhä vahvemmin varmistamaan. Tavoitteena on, että kysymyksiin ei vastata ”en tiedä”, jos jossain toisaalla kaupunkiorganisaatiossa olisi vastaus.

	Porvoo	Koko maa
Kuntajohto	82	83
Perusopetus	63	64
Lukiokoulutus	55	65
Liikunta	66	72
Kulttuuri	83	71

Taulukko: Terveydenedistämisen aktiivisuus Porvoossa verrattuna koko maahan vuonna 2023 (Lähde: TEA-viisari)

	2023	2022	2021	2020
Kuntajohto	82		71	
Perusopetus	63		65	
Lukiokoulutus		55		
Liikunta		66		70
Kulttuuri	83		85	

Taulukko: Terveydenedistämisen aktiivisuus vuosina 2020–2023 Porvoossa (Lähde: TEA-viisari)

Terveydenedistämisasiivisuus kuntajohdossa

Indikaattori kuvaa kuntajohdon ja kunnan keskushallinnon terveydenedistämisasiivisuutta. Kehittämissuunta on nouseva. Miinusta Porvoo saa siitä, että kaupungilla ei ole erillistä ei-lakisääteistä osallisuussuunnitelmaa (huomioitu hyvinvointisuunnitelmassa), lapsiparlamentin tai vastaavan lasten kuulemisen foorumin puuttumisesta (huomioitu hyvinvointisuunnitelmassa) sekä resurssien osalta siitä että kaupungilla ei ole erillistä järjestöyhteistyökoordinaattoria, ja että Porvoon kokoisessa kaupungissa hyvinvointikoordinaattorin (1 ht) määrä nähdään liian pienenä asukaslukuun suhteutettuna. Ennakoarviointia tehdään päätösten valmistelun yhteydessä, mutta siitä ei ole lapsivaikutusten arvioinnin (kasvun ja oppimisen lautakunnan päätös) lisäksi tehty erillistä kaupunkitasoista päätöstä (tämä on asiatasolla huomioitu hyvinvointisuunnitelmassa).

Terveydenedistämisasiivisuus liikunnassa

Terveydenedistämisasiivisuus liikunnassa saa hyvät pisteet liikkumisryhmistään, olosuhteiden vaikutusten arvioinnista, henkilöstöresurssista ympäristöjohtamisesta sekä yhteydestä hyvinvointikertomustyöhön. Eniten parannettavaa on seuranta- ja tarveanalyseissä ja niiden esittelyssä. Osa näistä tulee pääsemään jatkossa paremmin mukaan hyvinvointiasiakirjoihin.

Terveydenedistämisasiivisuus perusopetuksessa

Terveydenedistämisasiivisuus on viimeisimmässä seurannassa (2022) laskenut kahdella pisteellä, mutta on koko maan tasolla. Vahvuuksia ovat mm. kouluruokasuositus koululounaan ja välipalojen järjestämisestä, oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportointi oppilaille ja huoltajille sekä vanhempainyhdistysyhteistyö. Eniten parannettavaa on liikunnan lisäämisen keinojen sisällyttäminen kouluarkeen (kyselyssä painotetaan oppilaiden kouluttaminen liikunnan vertaisohjaajiksi, sisäliikuntatilojen hyödyntäminen liikuntatuntien ulkopuolella koulupäivän aikana sekä oppilaiden aktivointi koulumatkaliikuntaan).

Terveydenedistämisasiivisuus kulttuurissa

Tiedonkeruulla selvitetään hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin toimenpiteitä, resurssia ja toimintakäytäntöjä kunnissa. Kyselyssä on kysymyksiä kulttuuripalveluista, taiteen perusopetuksesta ja kirjastosta. Porvoon tulos sijoittuu koko maan vertailussa korkealle. Parhaimmat tulokset syntyvät kulttuurin johtamisesta, vapaaoppilaispaikoista osallistumisen mahdollistamiseksi, yhteistoiminnasta, sekä yhteydestä hyvinvointikertomukseen. Eniten parannettavaa on seuranta- ja tarveanalyysien esittelyssä.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä kannustin (hyte-kerroin)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli hyte-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osittain niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien, toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattoreiden ja tuloksia kuvaavien tulosindikaattoreiden, perusteella. Yhteensä indikaattoreita on 21. Indikaattorien soveltuvuus arvioidaan määrääjain, eivätkä ne tule olemaan aina samoja.

Hyte-kerroin on kaupunkistrategian mittari ja Porvoon kaupungin tavoitetaso on olla parempi kuin verokkikaupunkien keskiarvo (vuonna 2023 ka. oli 75,6). Hyte-kertoimen verokkikunniksi valittiin kunnianhimoisesti kuntia, joiden tulosta tavoitellaan ja joista halutaan ottaa oppia omaan kehittämistyöhön.

Hyte-kertoimen suunnan tulisi olla nouseva. Porvoon arvo vuodelle 2023 on 73 pistettä, joten suunta on oikea ja siinä on tehty iso harppaus parempaan. Vuoden 2024 alussa valtionosuuden lisäosa maksettiin kunnille ensimmäistä kertaa hyte-kertoimen edellisvuoden (2023) tuloksen mukaan. Porvoon kaupunki sai valtionosuutta 1 052 600 €.

Yleisesti on syytä huomata, että hyte-tulos suhteutetaan muihin kuntiin. Oman kunnan hyte-kerroin voi pudota hyvästä työstä huolimatta, jos muut kunnat tekevät työnsä vielä paremmin. Prosessi-indikaattoreiden osalta Porvoon tilanne on nouseva: vuonna 2023 tulos oli 84, vuonna 2022 64, vuonna 2020 83 ja vuonna 2021 76. Vuosi 2023 on siis paras tulos Porvoon osalta ikinä.

Prosesseissa on aiemmin tunnistettu parannettavaa ja kehitystarpeisiin on tartuttu. Erityisesti taustalla oleviin THL:n kyselyihin on panostettu, katsottu vastausten kohdat ja nostettu niiden määriä. Koordinointia on kyselyiden osalta erityisesti vahvistettu mutta työ vastausten laadun kanssa jatkuu yhä.

Terve Kunta-verkosto

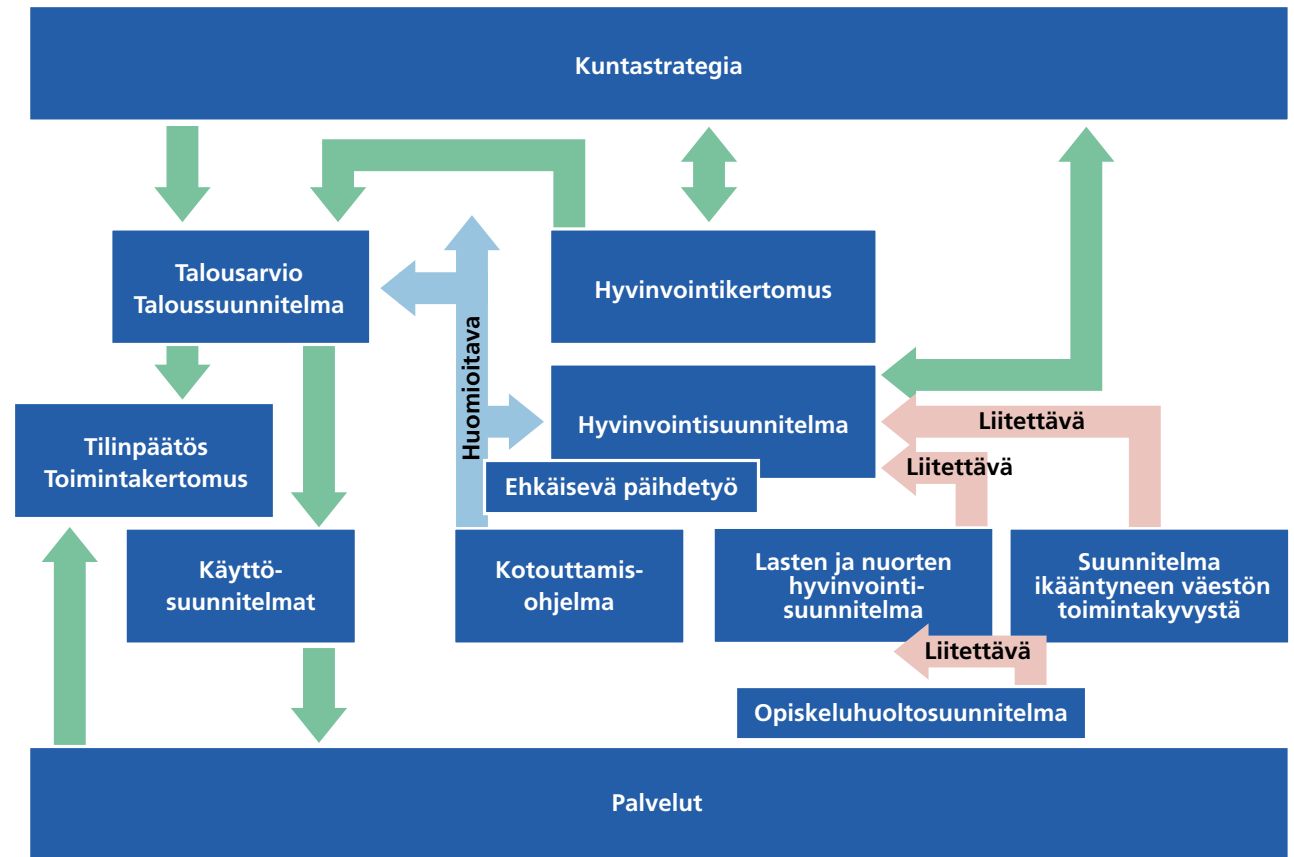
Porvoon kaupungin hyvinvointisuunnitelman toimenpiteenä oli selvittää mahdollisuudet liittyä THL:n koordinoimaan *Terve Kunta -verkostoon*. Kaupunginhallitus teki verkostoon hakemisesta yksimielisen päätöksen lokakuussa 2024. Porvoon hakemus käsiteltiin Terve Kunta -verkoston johtoryhmässä marraskuun alussa ja hyväksyttiin yksimielisesti seuraavin perusteluin: *Sitoutuminen, hallinnolliset ratkaisut ja toimintanne on aktiivista hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä.*

” **Porvoon liittyi vuonna 2024 Terve Kunta -verkostoon.**

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen samansuuntainen suunnitelmallinen kehittämistyö

Lakisääteinen asiakirjakokonaisuus puhututtaa laajasti. Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma sekä vuosittainen raportointi ovat kuntien ja hyvinvointialueiden toiminnassa lakisääteisiä. Liitännäisiä suunnitelmia hyvinvointikertomuksiin ja -suunnitelmiin on sekä lakisääteisinä että vapaaehtoisina. Informaatio-ohjatut suunnitelmat hämärtävät jonkin verran toimintakenttää. Osa erillissuunnitelmista tulee huomioida myös esim. strategiassa tai talous- ja toimintasuunnittelussa.

Kuva: Lakisääteisten asiakirjojen hierarkia ja suhde strategiaan, talouteen ja palveluihin. Hyödynnetty Kuntaliiton luvalla Kuntaliiton kuva pohjaksi.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 7§ säädetään, että hyvinvointialue laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueensa kuntien kanssa. Näistä lakikirjauksista syntyy helposti eri käsityksiä. Kuntaliiton kanssa käydyn keskustelun perusteella sanamuoto ”yhteistyössä” tarkoittaa pitkälti tiedonvaihtoa. On tärkeää, että hyvinvointialue on tietoinen kuntien tilanteesta ja siitä, miten hyvinvointialueella voidaan siihen omalla toiminnalla tarttua ja miten tuoda asiat omiin alueellisiin asiakirjoihin.

Kunnista voidaan nostaa alueelliseen työhön, eli hyvinvointialueen omaan toimintaan, tiedoksi hyvinvointialueelle mitä jokaisessa kunnassa on havaittu ja tunnistettu. Tämä on kuntien mahdollisuus varmistaa, että huomattavat keskeiset asiat tulevat huomioituksi myös hyvinvointialueen omassa hyte-työssä ja asiakirjoissa.

Molempien, sekä kuntien että hyvinvointialueen tulee siis laatia omat asiakirjansa siitä, miten hyvinvointia ja terveyttä edistetään omien keinojen kautta. Näistä päätetään sitten valtuustoissa. Yhteisen syklin löytäminen näille asiakirjoille vaatii myös työtä. Kunnissa noudatetaan pitkälti valtuustokausittaista sykliä, kuten laki säättää. Huomioitavaa on kuitenkin, että kaikissa hyvinvointialueen kunnissa ei asiakirjarytmi ole tällä hetkellä sama.

Porvoon kaupunki tukee valtuuston vahvistamalla hyte-nostoilla ja suunnitelmallisella edistämistyöllään erittäin hyvin hyvinvointialueen omassa suunnittelussa asetettuja tavoitteita: hyvä terveys, työ- ja toimintakyky, mielen hyvinvointi sekä terveelliset elintavat. Edistämis-

työ on samansuuntaista jo nyt hyvinvointialueen kanssa, mutta toimenpiteet on kuvattu kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan ikäryhmittäin kuntalain määrittelemän roolin mukaisesti. Työtä tehdään samansuuntaisesti ja vuoropuhelussa, mutta Porvoossa kaupungin keinoin strategian ja talousarvion viitoittamana. HUSin kanssa yhteistyö on tunnistettu kaupungin osalta vielä heikoksi. Sekä hyvinvointialueelle että HUSille on toimitettu kaupungin hyte-asiakirjat, kuten laki säättää.

Porvoon kaupunki osallistui kesäkuussa 2024 kuntakohtaiseen hyte-neuvotteluun. Tilaisuudessa nostettiin esille Porvoon edunvalvonnan kannalta merkittäviä huolia eri palveluista, ja tuotiin esiin Porvoon erityispiirteet. Alueelliset hyte-neuvottelut pidettiin hyvinvointialueen koollekutsumana lokakuussa 2024. Siinä hyväksyttiin koko alueen (kunnat ja hyvinvointialue) yhteiseksi hyte-työn tavoitteeksi: ”Edistetään Itä-Uudenmaan asukkaiden hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja parannetaan elinoloja yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa, tiedolla johtaen”. Alueellisiksi edistettäväksi hyte-ilmiöiksi äänestettiin liikkumattomuus ja mielen hyvinvointi.

Hyvinvointialueen ja Itä-Uudenmaan kuntien strategisessa sopimuksessa yhdessä päätetyt rakenteet vaativat vielä työtä. Kaikki työryhmät ja verkostot ovat käynnistyneet, ja ne edistävät tehtävänsä ja toimivat tiedonkulun keskiössä. Poliittisen foorumin ja erityisesti johdon foorumin käynnistymiselle on tunnistettu suuri tarve. Hyten lisäksi on paljon asioita, jotka vaativat yhdessä puhumista ja samansuuntaisuutta.

Jatkotoimet

Suurin osa porvoalaisista voi hyvin ja Itä-Uudenmaan asukkaat ovat neljänneksi terveimpiä koko maassa. Vaikka Porvoossa ei olla tunnistettu erityisen suuria huolenaiheita, riittää monessa aiheessa kehittämistyötä ja tilanteen parantamista. Hyvinvointivajeita on tunnistettu jo Hyvinvointisuunnitelman 2024–2025 laadinnassa, ja niitä on tämän asiakirjan laadinnan yhteydessä vielä tarkennettu strategiselle tasolle.

Hyvinvoinnin kannalta keskeisiä huomioitavia asioita ovat:

- **Kaiken ikäisten fyysinen liikkuminen:** Kaiken ikäisten liikkumattomuudesta kannetaan huolta, sillä eri ikäiset suomalaiset liikkuvat terveyden kannalta liian vähän. Liikkumiseen kannustavalla ympäristöllä ja liikunnallisella elämäntavalla on runsaasti myönteisiä vaikutuksia terveyteen, sillä liikkumattomuus ja paikallaanolo lisäävät kansansairauksien riskiä. Liikkumistottumukset vaikuttavat näiden sairauksien riskitekijöihin jo nuorena, ja päivittäinen liikunta onkin tärkeää lapsen terveille kasvulle ja kehitykselle. Se tukee luuston kehittymistä sekä hengitys- ja verenkiertoelimistön kuntoa. Ikääntyessä liikunta auttaa ylläpitämään toimintakykyä ja lihaskuntoa, mikä parantaa tasapainoa ja vähentää kaatumistapaturmien riskiä.
- **Työ ja toimintakyky:** Jo osalla alakouluikäisiä lapsia on vaikeuksia selvittää arjesta ja trendi jatkuu iän karttuessa. Työllisyystilanne on mahdollistanut yhä useamman työllistymisen, mutta osalla työikäisiä toimintakyky ei ole riittänyt työelämään. Ikäihmisillä keskeinen tavoite on, että he kykenevät elämään itsenäistä elämää mahdollisimman pitkään. Työ- ja

toimintakyvyn turvaamiseksi on panostettava hyvinvoinnin ja terveyden peruselementteihin (elintavat, osaaminen, osallisuus, ympäristö).

- **Mielen voimavarat:** Huolta mielen hyvinvoinnista on kaikissa ikäryhmissä. Mielen voimavarojen kannalta keskeistä on varmistaa hyvä arki, vapaa-ajan sisällöt, tunne kuulumisesta yhteisöön ja aktiivisen elämän mahdollistava ympäristö. Lasten ja nuorten arjessa tulisi kiinnittää erityistä huomiota koulukiusaamiseen, nuorten poissaoloihin kouluissa ja somen haittapuoliin. Kaiken ikäisten osallisuuden kokemuksen vahvistamiseen on aihetta. Keskivaikeista oireista kärsivien hoitoa ja mielenterveyspalveluita tulee parantaa yhdessä Hyvinvointialueen, HUSin ja Porvoon kaupungin kesken. Koulupudokkaiden ja koulupoissaolojen seuraamiseen tulee olla yhteiset menettelytavat ja ennakoiva reagointi.
- **Työllisyys, Porvoon työllisyysalue:** Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025. Työvoimaviranomaistoiminnan hallittu käynnistäminen vuonna 2025 uuden Porvoon työllisyysalueen myötä tarjoaa mahdollisuuden kehittää palveluja paremmin paikallisten tarpeiden mukaan. Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen yhteistyössä koulutuksenjärjestäjän kanssa on keskeistä. Erityishuomiota tulisi kiinnittää kasvavaan nuorisotyöttömyyteen.
- **Maahanmuuttajien määrä Porvoossa kasvaa:** Kotoutuslain kokonaisuudistus astuu voimaan vuoden 2025 alussa, kun päävastuu kotoutumisesta siirtyy kunnille. Kokonaisuudistus etenee samana-

kaisesti TE-palvelu-uudistuksen kanssa. Kunta vastaa sekä työttömien työnhakijoiden että työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden kotoutumisen edistämisestä. On keskeistä varmistaa tarvelähtöistä, asiantuntevaa sekä saavutettavaa palvelua kaikille alueen maahanmuuttajille taustasta riippumatta. Tärkeää on myös panostaa ei-lakisääteisiin palveluihin, joiden tiedetään lisäävään vaikuttavuutta.

- **Ikärakenteen muutos:** Tuoreimman väestöennusteen mukaan (2024) vuoteen 2040 mennessä Porvoossa on noin 27 % enemmän yli 65-vuotiaita kuin nyt. Yli 75-vuotiaiden osuuden arvioidaan kasvavan noin 3000 asukkaalla. 15–64-vuotiaita on ennusteen mukaan kuusi prosenttia nykyistä enemmän ja alle 15-vuotiaita noin kymmenen prosenttia vähemmän. Hyvinvoinnin ja terveyden osalta ikärakenteen muutoksen tunnistaminen ja kaupunkiympäristön kehittäminen muutoksia kestäväksi on erittäin tärkeää. Tarvitsemme saavutettavuutta, esteettömyyttä, palveluita ja sopivia asuntoja uuden tilanteen varalle.
- **Arjen turvallisuus:** Turvallinen arki on moniulotteinen kokonaisuus, johon yhdistyy edellä mainittujen huomioiden ohella luottamuksellinen ja rakentava keskusteluympäristö sekä hyvät väestösuhteet. Ehkäisevään päihdetyöhön, liikenneturvallisuuden edistämistyöhön sekä viranomaisyhteistyön edelleen kehittämiseen tulee panostaa jatkossakin. Lisäksi toimenpiteitä kuntalaisten omien valmiuksien ja omatoimisen häiriötilannevarautumisen tukemiseen tulee kehittää.

Hyvinvointisuunnitelmassa 2024–2025 on nostettu edistettäväksi pitkälti samoja aiheita, ja ne löytyvät hieman eri sanoitusten alta. Eri osa-alueet risteävät ja kaikella on vaikutusta hyvään kokonaisuuteen:

Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen: esim. koulu-kiusaamisen ehkäisy, aikuiset kohtaajina, tulevaisuuden uskon nostaminen, yksinäisyyden torjuminen, turvallinen tila, monipuolinen ja laadukas vapaa-ajan toiminta.

Terveellisten elintapojen vahvistaminen: esim. ehkäisevä päihdetyö, ravitsemus kaupungin keinoin, lasten ja nuorten uni, liikkumisen laadukkaat keinot ja puitteet, valistustyö.

Osallisuuden ja aktiivisuuden vahvistaminen: esim. osallisuuden kokonaisuuden kehittämistyö, nuorisotyöttömyyteen vaikuttaminen, työllisyyden edistäminen.

Olisi tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että kaupungin palvelut ovat monipuolisia ja saavutettavia myös heikommassa asemassa oleville. Eri tilastojen valossa lähiöistä Gammelbackaa tulisi huomioida positiivisella erityiskohdella eriytymiskehityksen ehkäisemiseksi. On myös hyvä huomioida kasvava ikääntyneiden määrä palveluiden ja olosuhteiden suunnittelussa kautta linjan.

Nuorisovaltuuston ja vaikuttamistoimielinten kanssa tulee jatkaa hyvää yhteistyötä ja hyödyntää heidän kokemustietoaan kaupungin toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Jotta kaupunki olisi hyvä paikka asua ja elää kaikille asukkaille, on tärkeä huomioida esteettömyys

ja saavutettavuus palveluissa ja suunnittelussa. Tähän on hyvä yhdistää laajasti kokemusasiantuntijoita, joita mm vanhus- ja vammaisneuvostoissa on useita.

Hyvinvointikertomuksen tilannekuvan ja hyvinvointivaiteiden tulisi heijastua kaupunkistrategian päivitystyössä. Hyvinvointikertomuksen pohjalta esitetään seuraavalle valtuustokaudelle 2025–2029 laadittavaksi hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma, joka tuodaan kaupunginvaltuuston käsittelyyn. Hyvinvointisuunnitelma kokoo hyvinvointia edistävät lakisääteiset ja muut hyvinvointiin vahvasti kiinnittyvät aiheet yksiin kansiin. Siinä asetetaan väestön hyvinvointia ja terveyttä ja arjen turvallisuutta tukevat tavoitteet, toimenpiteet ja seurantaindikaattorit. Hyvinvoinnin edistämistä tarkastellaan ikäsegmenteittäin.

On tärkeää jatkaa kehittämistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta kaupungin omissa asiakirjarakenteissa ja pyrkiä välttämään asioiden toistamista useassa kohtaa. Näin resursseja voidaan käyttää viisaammin kaupungin sisällä. On perusteltua jatkaa kehittämistyötä siihen suuntaan, että hyvinvointiin liittyvät konkreettiset toimenpiteet ja tavoitteet asetetaan yhä paremmin ja selkeämmin toimialojen talous- ja toimintasuunnitelmissa sekä käyttösunnitelmissa. On myös mahdollista yhdistää hyvinvoinnin vähimmäistieto talousarvioasiakirjoihin erillisen hyvinvointiasiakirjan sijaan.

Tärkeä kehittämis- ja panostuskohde on kaupungin, hyvinvointialueen ja HUS:in yhteistyö hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Kuntien ja hyvinvointialueen on toimittava yhteistyössä väestön hyvinvoinnin ja terveyden

edistämässä. Tämä tarkoittaa pitkälti tiedon vaihtoa ja yhteisen tilannekuvan muodostamista sekä sovittujen asioiden samaan suuntaan edistämistä. Hyvinvointialueen on neuvoteltava vähintään kerran vuodessa yhdessä alueensa kuntien kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta. On tärkeää, että Porvoon kaupungilla ja hyvinvointialueella on yhteinen näkemys siitä, miten porvoolaisten hyvinvointia ja terveyttä edistetään samaan suuntaan ja että nämä asiat ovat kiinnittyneitä niin kaupungin strategiaan kuin talousarviotyöhön. Yhteistyön kehittymisen mahdollistamiseksi tarvitaan mm. yhteistä tahtotilaa ja tavoitteita, yhteisesti sovittuja menettelytapoja sekä toimivaa tiedonkulkua.

”

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä työtä.

Hyte-rahasto vuosiraportointi 2024

Kaupunginvaltuusto päätti 13.3.2024 yhdistää sosiaali-toimen rahaston ja terveyden- ja sairaanhoidon rahaston uudeksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahastoksi. Samalla valtuusto hyväksyi rahaston säännöt, ja että sen käytöstä raportoidaan vuosittaisen hyvinvointiraportoinnin yhteydessä.

Porvoossa perillisittä kuolleen henkilön valtionperintöä on aiemmin haettu tiettyä yksilöityä tarkoitusta varten, joka on määritelty hakuvaiheessa. Jatkossa Porvoon kaupungille tulevat valtionperinnöt on tarkoitus hakea hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käyttötarkoitukseen, jolloin niitä voidaan käyttää mahdollisimman laajasti ja vaikuttavasti. Kaupungille tulleet perintövarat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen siirretään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rahaston pääomaksi.

Rahaston tuottoa ja pääomaa kohdennetaan kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmallisiin ja monivuotisiin kärkihankkeisiin. Hankkeissa huomioidaan Porvoon kaupungin strategian tavoitteet ja hyvinvointisuunnitelman linjaukset kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Toimialat voivat ehdottaa toteutettavaksi rahaston tarkoitusta tukevia hankkeita. Ehdotukset tulee ensin käydä läpi omalla toimialalla, ja sopia niiden edistämisestä. Toteutusvastuu on aina yksiköllä tai toimialalla itsellään. Ehdotuk-

set käsitellään ja päätetään hyte-johtoryhmässä, johon kuuluvat kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja, sivistysjohtaja, kaupunkikehitysjohtaja, rahoitusjohtaja ja hyvinvointikoordinaattori.

Rahastosta ja aiemmista perintövaroista toteutettavia, jo sovitujia hankkeita, ovat mm. ehkäisevän päihdekasvatuksen kokonaisuus kaikkiin kouluihin EHYTin kanssa lukuvuosille 2024–2025 ja 2025–2026, Gammelbackan kehittämistyö vuosille 2024–2026 (yhteisöohjaaja, koulunuorisotyöntekijä, purkutaidehanke, kausivalot), liikuntaneuvonta lapsille ja nuorille lukuvuosi 2024–2025 (Liikkumisen lumoa ja toimintakykyä lapsille ja nuorille-hanke), maahanmuuttajalasten ja -nuorten liikkumisen tukeminen 2024–2025 sekä yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistaminen lukuvuosina 2024–2025 ja 2025–2026 (kohtaamista ja väkivallan ehkäisyä ja puuttumista, MAPA-toimintamalli, sekä yhden varhaiskasvatuksen esiopetuksen erityisopettajan palkkaamisen muutos määräaikaisesti kokopäiväiseksi).

Vuoden 2024 aikana on käynnistetty useita hyte-hankkeita liki 600 000 eurolla. Summa on erityisen suuri, koska aiempia perintövaroja on laitettu liikkeelle.

Hyvinvointisuunnitelman 2024–2025 edistymisen väliarviointi

Hyvinvointisuunnitelman laadinnan jälkeen on päivittynyt osa indikaattoritietoa. Hyvinvointisuunnitelman valitut indikaattorit on lisätty tähän hyvinvointikertomukseen, aloittaen jokaisen ikäryhmittäisen osion. Tässä osiossa kuvataan liikennevaloin hyvinvointisuunnitelman edistyminen.

Porvoon kaupunki on koonnut sekä hyvinvointisuunnitelman indikaattorit, että osan hyvinvointikertomuksen vähimmäistiedosta julkiseen PowerBi:hin. Sitä kehitetään ja täydennetään säännöllisesti. Tämä löytyy kaupungin verkkosivuilta osoitteessa: [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - Porvoo](#). Porvoon kaupunki vertailee omaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa Suomen kuntien keskiarvoon sekä verrokkikaupunkien tulokseen. Verrokkikaupungit ovat Hämeenlinna, Järvenpää, Kuopio, Lahti, Lappeenranta ja Vaasa. Tieto löytyy tarkemmalla tasolla, vertailuineen PowerBi:ssa.

Yleiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämisen toimenpiteet

- Valmis
- Aloitettu / jatkuva prosessi
- Ei aloitettu

Toimenpide	Vastuu	
Hyten ja ehkäisevän päihdetyön osalta yhteistyö, yhdyspinta, vastinparit ja työryhmätyö hyvinvointialueen kanssa toimivaksi, suunnitelmalliseksi ja vaikuttavaksi. Panostetaan yhteiseen tilannekuvaan hyvinvointialueen kanssa, jotta hyte-toiminnan tavoitteet ja toimenpiteet tukevat ja täydentävät Porvoon kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa ja -työtä. Työ koskee kaikkia ikäryhmiä.	Kaikki toimialat	
Arvioidaan tarve ja taloudellinen kyvykyys Terve Suomi-tutkimuksen kuntaotokselle, yli 20-vuotiaat porvoolaiset (noin 28 000 €).	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
Käynnistetään hyte-rahaston tuottojen ja pääoman ohjaaminen rahaston sääntöjen mukaisiin toimiin.	Kaikki toimialat	
Toteutetaan Nylanderin perintövarojen projekti Gammelbackassa kaupunginhallituksen vahvistaman suunnitelman mukaisesti.	Kaikki toimialat	
Kehitetään kaupunkitasoisen osallisuuden kokonaisuutta (osallistumisen keinot, tasot ja suunnitelmallisuus). Kartoitetaan myös koulutettujen kokemusasiantuntijoiden huomiominen katvealueiden osalta sekä pienempien lasten ja alakoululaisten vaikuttamiskeinot (esim. lapsiparlamentti tai kyselytunti päättäjille).	Konsernipalvelut/Henkilöstö, demokratia, kehitys Rahoitus ja Strategia	
Selvitetään Porvoon kaupungin osallistumismahdollisuutta THL:n Terve Kunta -verkostoon. Terve Kunta -verkosto jakaa tietoa ja oppii yhdessä. Verkoston toiminnan tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tavoitteeseen pyritään kehittämällä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategista johtamista, toimintaa ja toiminnan arviointia.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
Kartoitetaan verokkikuntien yhdistysfoorumeita ja käynnistetään työ Porvoon toimintamallin hahmottamiseksi. Osallistetaan työn edetessä paikallisia yhdistyksiä.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja strategia Henkilöstö, demokratia, kehitys	
Käynnistetään työ päätösten ennakko vaikutusten arvioinnin (EVA) kokonaisuuden edistämiseksi.	Konsernipalvelut/ Henkilöstö, demokratia, kehitys Rahoitus ja strategia	
Käynnistetään työ Porvoon kaupunkitasoisen toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman edistämiseksi. Suunnittelua tehdessä varmistetaan, että kaikkia syrjinnän vaarassa olevia henkilöitä kuullaan, esimerkiksi heitä edustavien järjestöjen ja muiden sidosryhmien avulla. Tarvittaessa osaamista vahvistetaan ulkopuolisella asiantuntemuksella ja koulutuksin.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja strategia Kaikki toimialat	
Tarkistetaan ja arvioidaan ehkäisevän päihdetyön rakenteet sekä tarve ja toteutustapa. Pyritään tunnistamaan tarpeenmukaiset resurssit laadukkaan ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi.	Konsernipalvelut/ Rahoitus ja Strategia Kaikki toimialat	
Varmistetaan, että ehkäisevää päihdetyötä tehdään yhteistyössä eri-ikäisten ihmisten arkiympäristöissä (varhaiskasvatuspaikat, oppilaitokset, työyhteisöt, työllisyyspalvelut, kotoutumisyksikkö ja vapaa-ajan ympäristöt). Varmistetaan, että lapsille ja nuorille on saatavilla vuorovaikutteista ja laadukasta päihdevalistusta ja kokeillaan tarvittaessa uusia toimintamalleja. Hyödynnetään aiheeseen liittyvien järjestöjen osaamista.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia Kaikki toimialat	
THL:n koordinoima huumejäämien jätevesitutkimus on hyvä lisä päihteiden käytön tunnistamisen välineeksi ja keinona miettiä minkälaisia toimia voidaan hyödyntää tai tarvita ongelmien ehkäisemiseksi. Porvoon kaupungissa on tunnistettu tarve liittyä THL:n ohjelmaan. Käynnistetään työ liittymisestä mukaan THL:n koordinoimaan huumejäämien jätevesitutkimukseen.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja strategia Porvoon Vesi	
Hyvinvointikertomustyön kokonaisuutta kehitetään edelleen, jotta toistuvan työn sujuvoittamiseksi olisi käytössä mahdollisimman selkeä ja johdonmukainen tapa toimia.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia Kaikki toimialat	
Palveluohjauksen näkökulmasta Porvoon kaupungin palvelujen tulisi näkyä eri viestintäkanavissa ikäryhmittäin, jotta saavutettavuus ja esteettömyys voidaan taata.	Viestintä, markkinointi ja yhdyskuntasuhteet Kaikki toimialat	

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet

- Valmis
- Aloitettu / jatkuva prosessi
- Ei aloitettu

Tavoite	Toimenpide	Vastuu	
Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia	Lasten ja nuorten taide- ja kulttuurikasvatuksen kehittäminen (Kulttuuripolku-kulttuurikasvatussuunnitelman päivitys, SKAPA-lasten ja nuorten taidekasvatuksen kehittämishanke, Näsin kartanon lastenkulttuuripilotti 2025)	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala	
	Lukutaidon ja lukuinnon edistäminen erilaisilla panostuksilla ja hankkeilla, kuten peruskoulujen kirjastopolku, satuviikot varhaiskasvatukselle, kesän lukukampanja, lukutaitomessut.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala	
	Varmistetaan erilaisia mahdollisuuksia asukkaiden kohtaamiseen ja ylläpidetään turvallisia, ilmaisia julkisia tiloja (tilat, tapahtumat, kaupunkiympäristö).	Kaikki toimialat	
	Nuoriso- ja koulutuspalveluiden yhteistyötä ja toimintamuotojen vaikuttavuutta kehitetään toimialojen välisenä yhteistyönä. Myös näillä ja muilla toimenpiteillä pyritään vastaamaan ja vaikuttamaan lasten ja nuorten lisääntyneeseen levottomuuteen, pahoinvointiin sekä kiusaamiseen.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala	
	Koulunuorisotyön lisäämiseen haetaan uutta rahoitusta olemassa olevan resurssin kehittämisen lisäksi.		
	Lapsille ja nuorille opetetaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja, digitaitoja ja mediakasvatusta sekä tuetaan digituella.	Kasvun ja oppimisen toimiala Elinvoiman toimiala	
	Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti eri aiheista, jotka ovat lasten ja nuorten arjessa keskeisiä. Mahdollistetaan mahdollisimman hyvin myös yhteistyökumppaneillemme osallistuminen näihin. (esim. nepsyhaasteiden tunnistaminen ja tuki, tulevaisuuden usko, hyvinvoinnin vahvistaminen, ehkäisevä päihdetyö)	Kasvun ja oppimisen toimiala Elinvoiman toimiala Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
	Yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittäminen: muun muassa johtamisen, kiusaamisen vastaisten mallien sekä osallisuuden kehittäminen.	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus ja lukiokoulutus	
	Poissaoloihin puuttumisen käytänteiden kehittäminen.	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus	
Kouluvalmentajatoiminnan ja koulunuorisotyön kehittäminen.	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Perusopetus ja lukiokoulutus		

Tavoite	Toimenpide	Vastuu	
Vahvistamme kuntalaisten terveellisiä elintapoja	Edistetään Makuakkoset-diplomin ja Kouluruokadiplomin saamista kaikkiin yksiköihin ja jatketaan kouluruokailuun liittyviä kokeiluja (aamupala, lounas ja välipala). Kehitetään edelleen vuoropuhelua kouluruokailun osalta oppilaskuntien ja nuorisovaltuuston kanssa. Hyödynnetään valtion ravitsemus-neuvottelukunnan tarkistuslistaa.	Kasvun ja oppimisen toimiala Ateria ja puhtaustalvet Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	🟡
	Lisätään elinympäristön terveysasioihin liittyvää informaatiota.	Kaupunkikehityksen toimiala	🟡
	Liikunnallista ohjausta varhaiskasvatuksen perheille: • Liikunnallisen elämäntavan passi eri ikäryhmille (liikkuminen, ruoka, lepo, yhdessäolo ja vapaa-ajanvietto). Henkilöstö antaa huoltajille yhdessä lapsen kanssa kotona toteutettavaksi. • Päiväkodeissa järjestetään asiakasperheille liikuntailtapäivä 2 kert vuodessa.	Kasvun ja oppimisen toimiala/Varhaiskasvatus Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut	🟡
	Huomioidaan mahdolliset hallitusohjelman lisätunnit koululiikuntaan (vuodesta 2025 alkaen).	Kasvun ja oppimisen toimiala/Perusopetus	Ei tullut hallitus-ohjelmaan
	Ehkäisevän päihdetyössä erityisesti päihdevalistuksen (alkoholi, nikotiinituotteet ja huumeet) jalkauttamista lapsille ja nuorille sekä huoltajille.	Kasvun ja oppimisen toimiala Elinvoiman toimiala Rahoitus ja Strategia	🟡
	Etsivän nuorisotyön säännöllinen ja maksuton matalan kynnyksen kuntosalitoiminta 16–29-vuotiaille	Elinvoiman toimiala	🟢
	Mahdollistetaan matalan kynnyksen liikkumista lapsille ja perheille, eri liikuntaharrastuksiin tutustumista sekä varhaiskasvatuksen ja koulujen monipuoliset liikkumisen olosuhteet (esim. lainattava liikuntavaunu).	Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut	🟢
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta	Järjestöavustukset yhteisöille, joiden avulla lapset ja nuoret saavat laajemman tarjonnan toimintaa ja osallisuutta.	Elinvoiman toimiala	🟢
	Harrastamisen ja etsivän harrastamismallin kehittämistyö.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala	🟡
	Vuoropuhelua edistäviä yleisökeskusteluita lapsia ja nuoria kiinnostavista aiheista.	Elinvoiman toimiala Kasvun ja oppimisen toimiala	🟡
	TET-harjoittelijoiden ja kesätyöntekijöiden vastaanottaminen ja panostaminen heidän ohjaamiseensa (varhainen osallisuus työelämässä).	Kaikki toimialat	🟡
	Palveluiden laaja valikoima (palvelurakenne) ja vaikuttaminen palveluiden monimuotoisuuteen	Kaikki toimialat	🟡
	Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen. 1) Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen toiminta: kieli- ja kulttuuriopettajat; yhteiset työvälineet kielitietoisen toiminnan arvioinnissa ja huoltajayhteistyössä. 2) Vuorovaikutusosaaminen ja lasten tunteidot: henkilöstön ja lasten osaamisen vahvistaminen.	Kasvun ja oppimisen toimiala/ Varhaiskasvatus	🟡
	Oppilaskuntatoiminnan kehittäminen	Kasvun ja oppimisen toimiala/Perusopetus, lukiokoulutus	🟡
	Yhteisöohjaajan palkkaaminen Gammelbackaan perintörahoilla lisäämään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta alueella.	Elinvoiman toimiala	🟢
	Etsivän nuorisotyön olohuonetoiminta 16–29-vuotiaille Zentrassa.	Elinvoiman toimiala	🟢
	Verkkopalveluiden ja palvelunohjauksen parantaminen kaikissa ikäryhmissä.	Konsernipalvelut/ Viestintä, asiakaspalvelu ja yhteiskuntasuhteet Kaikki toimialat	🟡

Nuorten aikuisten ja työkäisten hyvinvointi- suunnitelman toimenpiteet

- Valmis
- Aloitettu / jatkuva prosessi
- Ei aloitettu

Tavoite	Toimenpide	Vastuu	
Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia	Ohjaamon alle 30-vuotiaille suunnattu toiminta: keskusteluapu, matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen walk in, Ohjaamojen Onni -työn tarjoama psykososiaalinen tuki, ryhmä jännittäjille, hyvinvointiryhmä.	Elinvoiman toimiala/ Elinkeino ja työllisyys	
	Kaupunkikuvaa elävöittävät monipuoliset ja kuntalaisia tavoittavat kulttuuri- ja kaupunkitapahtumat eri vuodenaikoina.	Elinvoiman toimiala	
	Aikuisten lukutaidon ja lukuharrastuksen edistäminen kirjavinkkauksilla, lukupiireillä, kirjailijatapahtumilla, sanataidetapahtumilla ja kirjaston lainattavien aineistojen markkinoinnilla	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut	
Vahvistamme kuntalaisten terveellisiä elintapoja	Monipuolinen kurssitarjonta liikunnan, ravitsemuksen, unen ja ehkäisevän päihdetyön teemoissa.	Elinvoiman toimiala Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
	Lisätään elinympäristön terveysasioihin liittyvää informaatiota.	Kaupunkikehityksen toimiala	
	Etsivän nuorisotyön säännöllinen ja maksuton matalan kynnyksen kuntosalitoiminta 16–29-vuotiaille.	Elinvoiman toimiala/Nuorisopalvelut	
	Kannustetaan uusien harrastusten, vapaa-ajan toimintojen ja jatkuvan oppimisen pariin yksilönä tai ryhmänä. Liikuntavälineiden lainauspalvelu jatkuu kirjastoissa.	Elinvoiman toimiala	
	Varmistetaan liikuntapaikkaverkon ja kuntalaisten liikkumisen tarpeiden vastaavuus.	Elinvoiman toimiala/liikuntapalvelut Kaupunkikehityksen toimiala Konsernipalvelut/Toimitilapalvelut	
	Kehitetään liikuntaneuvonnan sujuvia käytäntöjä ja yhteistyöprosesseja.	Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut	

Tavoite	Toimenpide	Vastuu	
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta	Kaupungin toimintana ja yhteistyössä järjestöjen kanssa annetaan digitukea, eli opastusta laitteiden tai sähköisten palveluiden käytössä.	Elinvoiman toimiala	
	Työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille mahdollistamme riittävät palvelut työllistymisen ja opiskelun tueksi.	Elinvoiman toimiala/ Elinkeino ja työllisyys	
	Nuorten työpajojen käynnistyminen kaupungin toimintana ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.	Elinvoiman toimiala/Nuorisopalvelut	
	Osallistutaan TE25-uudistuksen myötä syntyvän Porvoon työllisyysalueen valmisteluun ja varmistetaan sujuva siirtymä, toimivat palvelut sekä yhteistyön sujuvuus.	Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys	
	Tehostetaan ja nopeutetaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä.	Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys	
	Pitkäaikaistyöttömien kuntalaisten määrän vähentäminen.	Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys	
	Duunitehdas-rekrytointitapahtuma työnhausta kiinnostuneille. Tapahtuman tavoitteena on yhdistää työpaikat ja tekijät tehokkaalla ja helposti lähestyttävällä tavalla sekä tarjota monipuolisia työ- ja koulutusmahdollisuuksia. Tapahtuma on myös oiva paikka etsiä ja löytää kesätyöntekijöitä sekä oppisopimuskoulutettavia. Duunitehtaan järjestävät yhteistyössä Uudenmaan TE-toimisto, Porvoon kaupunki, Ohjaamo ja kehitysyhtiö Posintra.	Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys	
	Koordinoidaan yritysten sijoittumista Porvooseen ja jalkautetaan Business Porvoo toimintamallia.	Elinvoiman toimiala Kaupunkikehityksen toimiala	
	Kesätyöseteleiden hyödyntäminen nuorten palkkaamisessa.	Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys	
	Järjestöavustukset yhteisöille, joiden avulla nuoret aikuiset ja työikäiset saavat laajemman tarjonnan toimintaa ja osallisuutta.	Elinvoiman toimiala	
	Ohjaamon osallisuustuokiot.	Elinvoiman toimiala/Elinkeinot ja työllisyys	
	Etsivän nuorisotyön Perjantai-olohuone, nuorten vanhempien ryhmä sekä muut vertaistoimintaryhmät.	Elinvoiman toimiala/Nuorisopalvelut	
	Eri asukasryhmien, päättäjien ja virkamiesten keskinäistä vuoropuhelua edistävät keskustelut kirjastossa, Tästä haluamme puhua -hanke	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut	
	Yhteisöohjaajan palkkaaminen Gammelbackaan perintörahoilla lisäämään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta alueella.	Elinvoiman toimiala	
	Huomioimme kuntalaisten toiveet ja tarpeet liikuntapaikkaverkoston kehittämisessä.	Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut	
Verkkopalveluiden ja palvelunohjauksen parantaminen kaikissa ikäryhmissä.	Konsernipalvelut/ Viestintä, asiakaspalvelu ja yhteiskuntasuhteet Kaikki toimialat		

Ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet

- Valmis
- Aloitettu / jatkuva prosessi
- Ei aloitettu

Tavoite	Toimenpide	Vastuu	
Vahvistamme kuntalaisten mielen hyvinvointia	Kaupunkikuvaa elävöittävät monipuoliset ja kuntalaisia tavoittavat kulttuuri- ja kaupunkitapahtumat eri vuodenaikoina.	Elinvoiman toimiala	
	Varmistetaan erilaisia mahdollisuuksia asukkaiden kohtaamiseen ja ylläpidetään turvallisia, ilmaisia julkisia tiloja (tilat, tapahtumat, kaupunkiympäristö).	Kaikki toimialat	
	Kirjaston kotipalvelu tuo kirjoja kotiin, jos iän tai sairauden takia ei pääse kirjastoon	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut	
	Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti eri aiheista, jotka ovat ikääntyneiden arjessa keskeisiä. Mahdollistetaan mahdollisimman hyvin myös yhteistyökumppaneillemme osallistuminen näihin. (hyvinvoinnin vahvistaminen, ehkäisevä päihdetyö).	Elinvoiman toimiala/Kansalaisopisto Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
	Lisätään ikääntyneiden parissa toimivien ammattilaisten osaamista mielen hyvinvoinnista ja vahvistamisen keinoista.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
	Aikuisten lukutaidon ja lukuharrastuksen edistäminen kirjavinkkauksilla, lukupiireillä, kirjailijatapahtumilla, sanataidetapahtumilla ja kirjaston lainattavien aineistojen markkinoinnilla	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut	
	Kartoitamme keinoja yli 75-vuotiaiden elämänlaadun ja toimintakyvyn parantamiseksi ja yksinäisyyden vähentämiseksi.	Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
	Taidenäyttelyt palvelukodeissa	Elinvoiman toimiala/ kulttuuripalvelut	
Vahvistamme kuntalaisten terveellisiä elintapoja	Monipuolinen kurssitarjonta liikunnan, ravitsemuksen, unen ja ehkäisevän päihdetyön teemoissa.	Elinvoiman toimiala Konsernipalvelut/Rahoitus ja Strategia	
	Lisätään elinympäristön terveysasioihin liittyvää informaatiota.	Kaupunkikehityksen toimiala	
	Liikuntaohjelman toimenpiteiden toimeenpano mm. ulkoilureittien, -alueiden ja -paikkojen kehittäminen.	Elinvoiman toimiala/Liikuntapalvelut	
	Kannustetaan ikäihmisiä uusien harrastusten ja vapaa-ajan toimintojen ja jatkuvan oppimisen pariin yksilönä tai ryhmänä. Liikuntavälineiden lainauspalvelu jatkuu kirjastoissa.	Elinvoiman toimiala	

Tavoite	Toimenpide	Vastuu	
Vahvistamme kuntalaisten osallisuutta ja aktiivisuutta	Järjestävustukset yhteisöille, joiden avulla ikääntyneet saavat laajemman tarjonnan toimintaa ja osallisuutta.	Elinvoiman toimiala	
	Järjestöjen ja Porvoon kaupungin yhteistyöllä tuetaan ikäihmisten digitaalisten taitojen kehittämistä ja järjestetään digitukea.	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut, kansalaisopisto	
	Kartoitetaan ja pilotoidaan vuonna 2024 ikäihmisten toivomia kirjastopalveluita Ikäviisaat palvelut kirjastoon -hankkeessa	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut	
	Tästä haluamme puhua- hankkeessa järjestetään kirjastoissa yleisökeskusteluja mm. senioriyhdistysten valitsemista aiheista. Keskusteluihin kutsutaan päättäjiä ja virkamiehiä vuoropuheluun asukkaiden kanssa.	Elinvoiman toimiala/Kirjastopalvelut	
	Kaupunkitilan esteettömyysparannukset jatkuvat. Uudisrakentamisessa huomioidaan palveluiden läheisyys ja sujuva liikkuminen. Suositetaan yhteisöllisiä tiloja uudis- ja korjausrakentamisessa. Edellytetään riittävät ja sujuvasti käytettävät varastotilat liikkumisen apuvälineille.	Kaupunkikehityksen toimiala	
	Palveluiden saatavuutta parannetaan joukkoliikennepalveluilla. Kävely-ympäristön laatuun ja yhdistävyyteen kiinnitetään huomiota. Varataan riittävästi penkkejä ja katoksia.	Kaupunkikehityksen toimiala	
	Parannetaan katu-ympäristön turvallisuutta: valaistus, opastus, esteettömyys, sosiaalinen turvallisuus.	Kaupunkikehityksen toimiala	
	Yhteisöohjaajan palkkaaminen Gammelbackaan perintörahoilla lisäämään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta alueella.	Elinvoiman toimiala	
Verkkopalveluiden ja palvelunohjauksen parantaminen kaikissa ikäryhmissä.	Konsernipalvelut/ Viestintä, asiakaspalvelu ja yhteiskuntasuhteet Kaikki toimialat		

Lähteet

Asuttavuusanalyysi Emäsalo: emasalo.fi/wp-content/uploads/sites/10/2024/03/Emasalo-2023.pdf

Asuttavuusanalyysi Pellinki: visitpellinge.fi/wp-content/uploads/2024/05/pellinge-bobarhetsanalys2023.pdf

Asuttavuusanalyysi Vessöö: vesso.fi/bobarhetsanalys/

Eläketurvakeskus: tilastot.etk.fi/pxweb/fi/ETK/ETK_110kaikki_elakkeensaajat_20elakkeensaajien_elake/

Elävät kaupunkikeskustat ry (EKK): kaupunkikeskustat.fi/wp-content/uploads/2024/05/EKK2024-Elinvoimayhteisjulkistuksen-tiedote_2024.pdf

FCG, PYLL 2023: fcg.fi/wp-content/uploads/2023/02/PYLL.pdf

Kouluterveyskysely: public.tableau.com/app/profile/.kouluterveyskysely/viz/Lastenjanuortenterveysjahyvinvointi/Navigointisivu

KULTTI-raportointipalvelu: kuntaliitto.fi/hyvinvointi-ja-sivistys/sivistystoimen-kehittaminen/kulttuurin-kuntatietohanke-kultti

Liikuntapaikat: Lipas.fi Jyväskylän yliopisto, haettu 11.11.2024. lipas.fi

Nuorisotilastot: nuorisotilastot.fi/

Porvoon kaupungin palveluverkkoon liittyvät materiaalit: porvoofi.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20241021-7

Porvoon kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2024-2025, koonti Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus kyselyn vastauksista (2024), Liikenneturvallisuuskatsaus 2023, Gammelbacka tilastoja: porvoo.fi/hyvinvointi-ja-turvallisuus/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistaminen/

Porvoon kaupungin liikuntapaikkaselvitys: porvoo.fi/app/uploads/2025/01/Porvoon-liikuntapaikkaselvitys-FINAL.pdf

Porvoon kaupunki 2022. Porvoon ympäristön tila – Tilannekatsaus 2021. Viitattu 26.9.2024. porvoo.fi/app/uploads/2022/03/Porvoon-ympariston-tila-tilannekatsaus-2021.pdf

Puolustusvoimat: puolustusvoimat.fi/web/sotilasliikunta/varusmiesten-kuntotilastot

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella, Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2024: ulkari.fi/handle/10024/149927

Sotkanet: sotkanet.fi/sotkanet/fi/index

Suomen ympäristökeskus 2024. Ilman epäpuhtauksien päästöt Suomessa. Viitattu 26.9.2024. ymparisto.fi/fi/saasteettomuus-ja-ymparistoriskit/ilmansuojelu/ilman-epapuhtauksien-paastot-suomessa

Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. Taiteen edistämiskeskus. taike.fi/fi/julkaisut/taidetta-kulttuurihyvinvoinnin-kasikirja

Terve Suomi: sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=592

Tilastokeskus: stat.fi/tilastotieto

UKK-instituutti: ukkinstituutti.fi/liikkuminen/suomalaisten-liikkuminen-tutkittua-tietoa-tyoikaisten-ja-ikaihminen-liikkumisesta/

Uudenmaan ilmanlaaturaportit – HSY: hsy.fi/ilmanlaatu-ja-ilmasto/ilmanlaatu-uusimaa/uudenmaan-ilmanlaaturaportit/

WSP Finland: Alueiden tutkimus 2024: wsp.com/fi-fi/nakemyksia/alueiden-tutkimus-2024

Ihmiset tekevät kaupungin

PORVOO BORGÅ